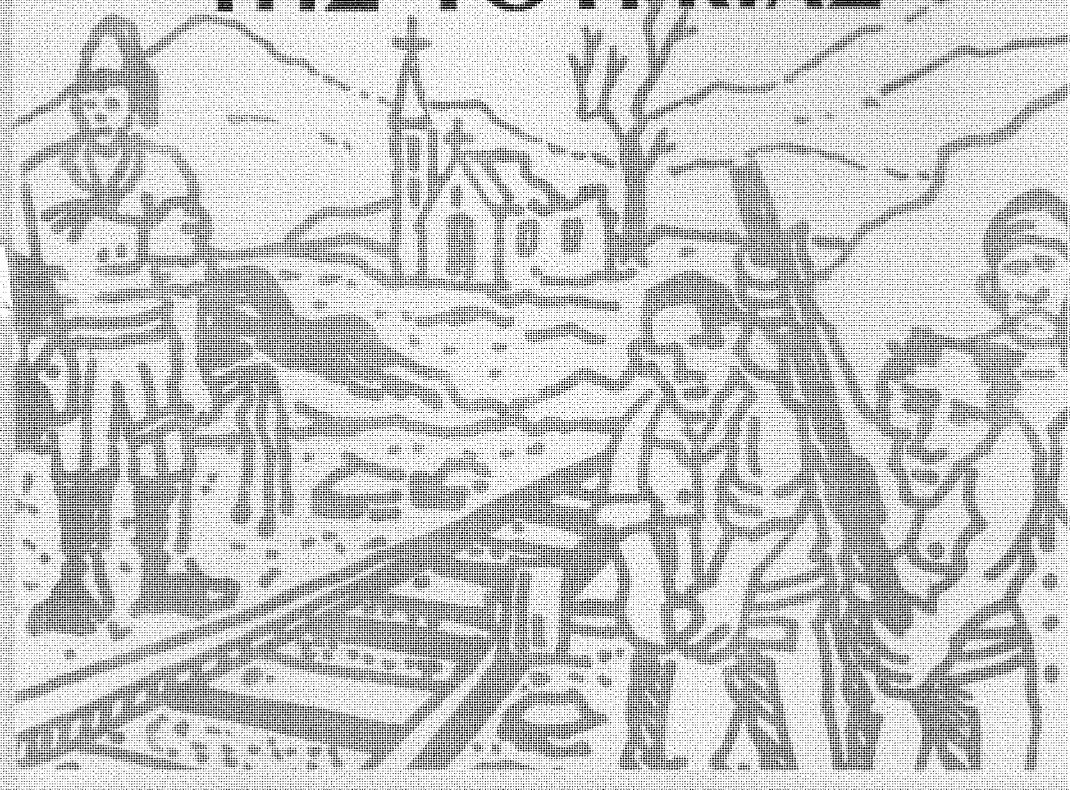
ΜΙΧΑΗΛ ΡΟΔΑ

ΠΩΣ Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΚΑΤΕΣΤΡΕΨΕ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΡΟΔΑ

ΠΩΣ Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΚΑΤΕΣΤΡΕΨΕ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ

1978

ΠΩΣ Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ
ΚΑΤΕΣΤΡΕΨΕ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ
ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΕΛΛΑΣ

Ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐπραγματοποίησε τὰ περισσότερα τῶν ἐθνικῶν ὀνείρων της διὰ τῶν κοινῶν ἀγώνων τῶν τέκνων της, ἐλευθέρων καὶ ὑποδούλων. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες συνεχίζουν τὸν ἀγῶνα τοῦ αἵματος καὶ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἑλλάδος εἰς ἐλεύθερον Κράτος, πληρώνουν φόρους δυσαναλόγους πρὸς τὴν οἰκονομικὴν αὐτῶν κατάστασιν, ὑφίστανται τὰ πάνδεινα πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἐθνικῆς ἑνώσεως καὶ τῆς συντριβῆς τῶν δεσμῶν τοῦ κατακτητοῦ καὶ τοῦ τυράννου τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς.

Ἡ ἐξωτερικὴ Ἑλλάς, ἐὰν δὲν προσέφερε μέγαν ἀριθμὸν ἀγωνιστῶν εἰς τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς πολέμους, προσέφερεν ὅμως ἄφθονον χρῆμα καὶ συνετέλεσεν ὥστε τὸ ἐλεύθερον Κράτος νὰ λαμβάνῃ ἔξωθεν, ἐκ τῆς Ἑλλάδος τῆς Τουρκίας, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ρουμανίας, τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς, τὴν οἰκονομικὴν ζωήν, ἀπαραίτητον ὅπως ὀργανωθῇ εἰς Κράτος στρατιωτικόν, ναυτικὸν καὶ ἐμπορικόν.

Ὁ ἐλεύθερος Ἕλλην δὲν ἠδυνήθη νὰ ζήσῃ ἀνέτως εἰς τὴν χώραν του. Ὁ πληθυσμὸς ηὐξήθη καὶ τὰ σύνορά του ἐπὶ πολλὰ ἔτη περιωρίσθησαν μέχρι τοῦ Ὀλύμπου. Ἡ μετανάστευσις ἐπῆλθεν ἀθρόα πρὸς τὴν Τουρκίαν, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Ρουμανίαν, τὴν Ρωσσίαν καὶ πρὸ ἐτῶν πρὸς τὴν Ἀμερικήν. Πτωχοὶ Ἕλληνες τῆς Πελοποννήσου, τῆς Θεσσαλίας, τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀνεδείχθησαν ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου εἰς μεγαλοβιομηχάνους καὶ μεγαλεμπόρους ἐν Κωνσταντινουπόλει, Σμύρνῃ, Θεσσαλονίκῃ καὶ εἰς τὰ λοιπὰ κέντρα τοῦ ἐξωτερικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὁ ὑπόδουλος Ἑλληνισμὸς ἐνισχύθη σημαντικώτατα ἀπὸ τὴν μετανάστευσιν καὶ τὴν

ἐμφάνισιν τοῦ ἐλευθέρου Ἕλληνος εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἡ τάξις τῶν ὁμογενῶν ἐμπόρων ἐπυκνώθη πρὸς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Τουρκίας μέχρι τῶν χωρίων ἀκόμη, διὰ μικροκαταστημάτων καὶ ὑποπρακτορείων τραπεζιτικῶν. Ἐντεῦθεν τῶν συνόρων τοῦ Ὀλύμπου τὸ πᾶν ἦτο ἁρματωλισμός. Ἐκεῖθεν τῶν συνόρων συνετελεῖτο ἀδιάκοπος ἐθνικὴ προπαρασκευὴ καὶ ἐμπορικὴ ἐπικράτησις πρὸς ὅλα τὰ στοιχεῖα. Ἡ ἐμπορικὴ κυριαρχία τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Τουρκίαν ἦτο ἀναμφισβήτητος. Ἀπόδειξις τούτου εἶνε τὰ μεγάλα φιλανθρωπικὰ μέγαρα τῶν κοινοτήτων, τὰ σχολεῖα καὶ τὰ μεγαλοπρεπέστατα νοσοκομεῖα, αἱ Τράπεζαι, αἱ ὁποῖαι ἱδρύθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου, αἱ ἀσφαλιστικαὶ ἑταιρεῖαι καὶ οἱ ἐμπορικοὶ συνεταιρισμοὶ διὰ κεφαλαίων κολοσσιαίων. Ἄνευ τῆς ἐμπορικῆς καὶ οἰκονομικῆς κυριαρχίας τοῦ ἐξωτερικοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Τουρκίας, τὸ ἐλεύθερον Κράτος τῶν συνόρων τοῦ Ὀλύμπου, ἦτο καταδικασμένον εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ τὸν μαρασμόν. Ἡ παραγωγὴ τοῦ ἐλευθέρου Κράτους μετεφέρετο καὶ ἐπωλεῖτο εἰς τὸ ὁμογενὲς στοιχεῖον τῆς Τουρκίας, αἱ ἀτμοπλοϊκαὶ ἑταιρεῖαι ἐκέρδισαν τὰ περισσότερα χρήματα εἰς τὰς θαλάσσας τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Συρίας, τῶν νήσων, τῆς Σμύρνης, τοῦ Ἑλλησπόντου, τοῦ Εὐξείνου, τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου καὶ ἐπὶ τῆς Ἠπειρωτικῆς ἀκτῆς. Οἱ ἐπιστήμονες, ἰατροί, δικηγόροι, διδάσκαλοι, ἄσημοι καὶ πτωχοὶ εἰς τὸ Ἐλεύθερον Βασίλειον, ἀνεδείχθησαν καὶ ἐπλούτησαν ἔξω τῶν συνόρων αὐτοῦ. Τὸ βιβλίον τοῦ Ἕλληνος, ἐκπαιδευτικὸν ἢ φιλολογικόν, κατὰ χιλιάδας ἐκυκλοφόρει εἰς τὴν Τουρκίαν.

Εἰς τὴν ἐμπορικὴν πρόοδόν του ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν συναντᾷ μέχρι τοῦ 1900 κανὲν ἐμπόδιον. Ὁ Τοῦρκος ἐξακολουθεῖ τὸν ὕπνον του. Ἀρκεῖ εἰς τὸν χωρικὸν ἡ ἐργασία τῶν ἀγρῶν. Ὁ ὑπάλληλος ἔχει ἐξασφαλίσει τὰ τῆς ζωῆς του μὲ τὸ «μπαξίσι» καὶ ὁ «μπέης» ἔχει τὸ τακτικὸν εἰσόδημα τῶν τσιφλικίων. Ἀπὸ αἰώνων ὁ Ἕλλην τῆς Τουρκίας συναλλάσσεται ἁρμονικώτατα μὲ τὸν Ἄγγλον καὶ τὸν Γάλλον, προμηθεύεται ἀπὸ τὰς μεγάλας ἀγορὰς τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας πλεῖστα εἴδη καὶ ἐνισχύεται διαρκῶς εἰς τὴν ἐπικράτησίν του. Τὸ ὁμογενὲς στοιχεῖον, ἄνευ τῆς ἐμπορικῆς καὶ πολιτικῆς ἀκόμη συνδρομῆς τῶν ἀνωτέρω Κρατῶν, δὲν

θὰ ἐκυριάρχει ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Κατὰ τοὺς μακροὺς καὶ μαύρους χρόνους τῆς τυραννίας, χιλιάδες ἐμπόρων, διδασκάλων καὶ ἐθναποστόλων, ἐπροστατεύθησαν κάτω ἀπὸ τὴν στέγην τὴν Ἀγγλικὴν ἢ Γαλλικήν. Οὐδέποτε ἠκούσθη παράπονον ἢ ὑπεδείχθη κίνδυνος ὑπὸ ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς Ἑλλάδος, οὔτε κἂν ὑπὸ ἰδιωτῶν, περὶ συντριβῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου ἢ τῶν ἐμπορικῶν αὐτοῦ συμφερόντων, ἐκ μέρους τῶν Ἄγγλων ἢ τῶν Γάλλων. Ὁ ὑπήκοος τῶν δύο αὐτῶν κρατῶν, ἐξήσκει τὸ ἐμπόριόν του χωρὶς συναγωνισμούς, ἄνευ προκαταλήψεως ἐναντίον μας, μὲ ἐλευθερίαν ὑποβοηθητικὴν κατὰ τὸ πλεῖστον πρὸς ἐπικράτησίν μας. Δυστυχῶς αἱ ἐμπορικαὶ συνθῆκαι, μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 καὶ κυριώτατα ἀπὸ τοῦ 1900 καὶ ἐντεῦθεν, μετεβλήθησαν, διότι εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐνεφανίσθη δεινὸς συναγωνιστής, ἀκατάβλητος, ἐφωδιασμένος μὲ ὅλα τὰ μέσα τοῦ πολέμου, προγραμματιστὴς καὶ ἱκανὸς δι' ἔντιμον ἢ μὴ ἐμπορικὸν πόλεμον. Ὁ Γερμανός. Ἐξεστράτευσε μὲ τὴν ἐντολὴν τῆς ἐξοντώσεως καὶ μὲ τὴν σημαίαν τῆς ἐπικρατήσεως ἐν Τουρκίᾳ, πολιτικῆς καὶ ἐμπορικῆς, ἀντὶ πάσης θυσίας. Ὅ,τι ἐν Τουρκίᾳ ἐκυριάρχει εἶχε ζωὴν καὶ κίνησιν, ἔδιδεν εἰς τὸν τόπον τὸν τόνον τῆς ὑπεροχῆς, ἔπρεπε νὰ καταπέσῃ νὰ συντριβῇ, νὰ ἐξαφανισθῇ. Ἐπάνω ἀπὸ τὰ πτώματα ὅλων, Ἑλλήνων, Γάλλων, Ἄγγλων καὶ λοιπῶν ἐπικρατούντων στοιχείων, ἔπρεπε νὰ βαδίσῃ ὁ Γερμανὸς καὶ νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἐπικράτησίν του πρὸς τὰ μέρη ὅπου ἀπὸ αἰῶνας ἐργάζονται τιμιώτατα ἑκατομμύρια ἀνθρώπων. Καὶ τὸ σχέδιον τῆς ἐξοντώσεως ἐτέθη εἰς ἐφαρμογήν, ὁ πόλεμος ἐκηρύχθη ἀμείλικτος ἐκ μέρους αὐτοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, ὁ ὁποῖος μετεβλήθη εἰς παραγγελιοδόχον καὶ ἐξεστράτευσε μέχρι τῆς Ἀνατολῆς, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ φίλος του Χαμὴτ ἔχυνε ποταμοὺς αἱμάτων χριστιανικῶν. Αἱ χεῖρες Σουλτάνου καὶ Γερμανοῦ Αὐτοκράτορος κατὰ τὴν ἀπαισίαν καὶ τραγικὴν αὐτὴν στιγμήν, συνεσφίγγοντο ἀδελφικώτατα.

ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ — ΒΑΓΔΑΤΗ

Φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν, τῆς ἀγριότητος καὶ τοῦ αἵματος, αἱ λέξεις ἔχουν χάσει τὴν σημασίαν των. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι αἱ κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1916 γενόμεναι δηλώσεις εἰς τὸ Ῥαϊχστὰγ τοῦ Γερμανοῦ Καγκελλαρίου, ὁ ὁποῖος κυνικώτατα βρον-

τοφωνεῖ ἀπὸ τῆς ἐπισήμου θέσεώς του, ὅτι τὸν πόλεμον προεκάλεσεν ἡ Ἀγγλία καὶ οἱ σύμμαχοί της. Εἶναι τόσον ἄδικος ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ φανατικώτεροι Γερμανόφιλοι δὲν διστάζουν νὰ ὁμολογήσουν ὅτι ὁ Καγκελλάριος ἀγωνίζεται νὰ πείσῃ τὸν κόσμον διὰ ζήτημα τὸ ὁποῖον εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα ἐν ὅλαις αὐτοῦ ταῖς λεπτομερείαις.

Οἱ ἰσχυρισμοὶ τοῦ Γερμανοῦ Καγκελλαρίου μᾶς κάμνουν τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ἐγκληματίου, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ διέπραξε τὸ ἔγκλημά του εἰς τὸν κεντρικώτερον δρόμον, προκαλεῖ κατόπιν θόρυβον διὰ νὰ πείσῃ τὸν κόσμον καὶ τοὺς δικαστάς του, ὅτι δὲν εἶνε ἔνοχος. Ἀλλὰ τί ἄλλο μαρτυροῦν αἱ ἐμπορικαί, χρηματιστικαὶ καὶ προπαγανδιστικαὶ ἐκστρατεῖαι τῶν Γερμανῶν πρὸς τὴν Ἀνατολήν, ὅπως ἐκτοπίσουν ἄλλα στοιχεῖα καὶ τὰ συντρίψουν κυριολεκτικῶς, παρὰ τὴν προπαρασκευὴν καὶ τὴν δημιουργίαν τοῦ παρόντος πολέμου; Ἐξεστράτευσαν οἱ Γερμανοὶ πρὸς τὴν Ἀνατολὴν μὲ τὸ σχέδιον νὰ ἐκτοπίσουν τοὺς πάντας ἐκ τῶν φυσικῶν ἐγκαταστάσεών των. Τὸ σχέδιον ἦτο ἀληθῶς μέγα, ἀλλὰ καὶ καταστρεπτικὸν διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Πιστεύουν οἱ Γερμανοὶ σοβαρῶς, ὅτι καὶ μετὰ τὸν ἐκτοπισμὸν τῶν Ἄγγλων, τῶν Γάλλων, τῶν Ἑλλήνων, ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, θὰ παραμείνουν αὐτοὶ κυρίαρχοι τῆς πλουσιωτάτης Τουρκικῆς χώρας; θὰ ἐπέλθῃ κατ' ἀνάγκην ἀντίδρασις, τοῦτο διδάσκει ὁ νόμος ὁ ἱστορικὸς καὶ φυσικός, καὶ θὰ ἐκδιωχθῶσιν ἐκεῖθεν, διότι ἐγκατεστάθησαν διὰ τῆς βίας καὶ παρὰ τὴν θέλησιν καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ Τουρκικοῦ λαοῦ. Συνεπῶς τὸ ἔργον των εἰς τὴν Ἀνατολὴν θὰ ναυαγήσῃ καὶ τὰ πράγματα θ' ἀκολουθήσουν τὸν φυσικόν των δρόμον. Ἡ Ἀνατολὴ θὰ παράσχῃ τοὺς πλουσίους καρπούς της μόνον εἰς τὰ Κράτη ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα φυσικῶς ὠθοῦνται πρὸς αὐτήν, διὰ τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν πληθυσμῶν των.

Ἀλλ' οἱ Γερμανοὶ δὲν ὑπελόγισαν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Διὰ νὰ μειώσουν τὴν κυριαρχίαν τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ αὐτοῦ κόσμου, κυριαρχίαν ἐξυπηρετικὴν ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, ἐσκέφθησαν νὰ στηρίξουν τὸ ἔργον των ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Καὶ ἰδοὺ ἡ μεγάλη ἰδέα. Νὰ φθάσουν ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον ἀπὸ τὸ Βερολῖνον εἰς τὴν Βαγδάτην. Ὁ Γερμανισμὸς δὲν ἀρκεῖται ἐντὸς τῆς πλουσίας του χώρας. Πρὸς τοῦτο ἀρχίζει ἐργασίαν συστημα-

τικὴν καὶ πραγματικὴν ἐκστρατείαν. Κατ' ἀρχὰς ὁ μέγας ἐχθρός του εἶνε ὁ Ἄγγλος. Ἔπρεπε πάσῃ θυσίᾳ ἡ Ἀγγλία νὰ ἐκτοπισθῇ ἀπὸ τὰς φυσικὰς ἐγκαταστάσεις της καὶ εἰ δυνατὸν καὶ αὐτὴ ἡ θαλασσία ὑπεροχή της εἰς τὴν Ἀνατολὴν νὰ μειωθῇ!! Καλοῦνται λοιπὸν οἱ Γερμανοὶ εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνα. Κατὰ τὸ 1867 ἐμφανίζονται εἰς τὴν Κων/πολιν οἱ φρέρηδες τῆς Βυτεμβέργης μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν πάστορα Χριστόφορον Χόφμαν. Ἀρχίζει ἡ ἐκπαιδευτικὴ προπαγάνδα. Ἀνοίγουν σχολεῖα καὶ ἐκκλησίας. Προσκαλοῦν τὸν κόσμον νὰ μάθῃ Γερμανικὰ ἀντὶ ...ἁδροτάτης πληρωμῆς. Καὶ ἐπιτυγχάνουν τοῦ ἔργου των διὰ τῆς βοηθείας τῶν Ἰσραηλιτῶν. Μετὰ ἓν ἔτος ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως εἰς Κωνσταντινούπολιν τοῦ πάστορος Χριστοφόρου Χόφμαν, ἐνεφανίζοντο εἰς τὸ Πέραν μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι τῶν Γερμανικῶν σχολείων. Οἱ Γερμανοὶ διπλωμάται ἐτέθησαν εἰς κίνησιν. Ἡ πρεσβεία τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ προξενεῖα τῆς Ἀνατολῆς μετεβλήθησαν εἰς ἐμπορικὰ κέντρα. Πρὸς διαφώτισιν τοῦ Γερμανικοῦ κόσμου καὶ ὅπως ἑλκυσθῇ ἀσφαλέστερον, ἐκστρατεύει εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν ὁ δόκτωρ Κέργκερ καὶ ἐκδίδει τὸ περίφημον βιβλίον του «Ἡ Μ. Ἀσία πεδίον Γερμανικοῦ ἀποικισμοῦ».

Ἐξηκολούθησεν ἔκτοτε μέχρι τοῦ 1887, συστηματικὴ ἐργασία, ἡ ὁποία ἔδωσεν ἐνθαρρυντικὰ ἀποτελέσματα διὰ τοὺς Γερμανούς. Ἡ Τουρκία τοῦ Ἀβδοὺλ Χαμὴτ προσεδέθη εἰς τὸ Γερμανικὸν ἅρμα καὶ ἐφέρετο ὁλοψύχως πρὸς τὸ Βερολῖνον. Τὸ Γερμανικὸν χρῆμα εἶχεν ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῶν Τούρκων Κυβερνητῶν καὶ ὁ αἱματηρότατος Σουλτάνος ἐκολακεύθη ὑπερβολικὰ ἀπὸ τὴν εὐμένειαν καὶ τὴν φιλίαν τοῦ Κάϊζερ. Καθ' ἣν στιγμὴν ὁλόκληρος ἡ Εὐρώπη ἔφριττε διὰ τὰ ἐγκλήματα κατὰ τῶν χριστιανῶν, ἐν Γερμανίᾳ ἐψάλλοντο παιᾶνες διὰ τὸν Τουρκισμόν. Καὶ ἰδού, εἰς ἐνίσχυσιν τῆς Γερμανικῆς προπαγάνδας ἐμφανίζεται αὐτὸς ὁ Κάϊζερ κατὰ τὸ 1889 εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, περιπτύσσεται τὸν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ καὶ ἀπονέμει ἑκατοντάδας παρασήμων πρὸς τοὺς Τούρκους τιτλούχους. Ἐθαμβώθησαν. Οἱ περιφρονημένοι πασσάδες καὶ τὸ αἱματηρὸν Γιλδὶζ δέχονται ὅλας τὰς θωπείας καὶ τὸν ἐξαγνισμὸν ἀπὸ τὸ Βερολῖνον διὰ χειρὸς τοῦ Αὐτοκράτορος.

Οἱ Γερμανοὶ κατέρχονται διαρκῶς πρὸς τὴν Τουρκίαν καὶ οἱ

Τοῦρκοι ἀνέρχονται διαρκῶς πρὸς τὸ Βερολῖνον. Αἱ πύλαι τῆς στρατιωτικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βερολίνου ἤνοιξαν εἰς τοὺς Τούρκους ἀξιωματικούς, ὁ δὲ Γερμανὸς στρατηγὸς φὸν Γκὸλτς ἀνέλαβε νὰ ὀργανώσῃ τὸν Τουρκικὸν στρατόν. Ἐπῆλθε διὰ τοῦ μέσου αὐτοῦ τελεία προσέγγισις Γερμανῶν καὶ Τούρκων, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς προπαρασκευάζεται ὁ πόλεμος κατὰ τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἀπὸ τοῦ 1887 ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος ἐκ μέρους τῶν Γερμανῶν κατὰ τῆς Ἀγγλίας διὰ τῆς ἁρπαγῆς τοῦ σιδηροδρόμου Χαϊδὰρ-πασσᾶ—Νικομηδείας. Τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐποχὴν ὁ Γκόλτς, πασσᾶς πλέον, διεκήρυττεν ὅτι θὰ θάψῃ τὴν Ἑλλάδα πρὸς διάφορα σημεῖα στρατηγικὰ τοῦ Θεσσαλικοῦ καὶ Μακεδονικοῦ ἐδάφους καὶ πρὸς τοῦτο εἰργάζετο πυρετωδῶς εἰς τὸ στρατιωτικὸν Χαρμπιὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Οἱ Ἕλληνες ἀγωνισταὶ ἀκούουν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἕνα Γκὸλτς πασσᾶν, ὁ ὁποῖος ἑτοιμάζει τοὺς Τούρκους ἐναντίον των. Μέχρι τῆς στιγμῆς αὐτῆς ἡ Γερμανία μᾶς ἦτο ἀδιάφορος, διότι οὐδέποτε, οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσίν μας ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ. Ἤδη ὅμως παρουσιάζεται καὶ ἐχθρὰ καὶ προετοιμάζει διὰ τῆς Τουρκίας τὸν ἐξαφανισμόν μας. Ἐρωτήσατε τοὺς ἀπομάχους ἀξιωματικούς, οἱ ὁποῖοι συγκεντροῦνται εἰς τὰ καφενεῖα ἑκάστην πρωΐαν καὶ διηγοῦνται τοὺς ἡρωϊσμούς των, τὴν ἁρματωλικὴν αὐτῶν γενεὰν τοῦ Θεσσαλικοῦ κάμπου καὶ τοῦ Ὀλύμπου, ποῖον ἐχθρὸν ἀνέμενον, χειμῶνα καὶ καλοκαῖρι, διὰ νὰ τὸν κτυπήσουν ὅσον τοὺς ἦτο δυνατὸν ἡρωϊκώτερον; Θὰ σᾶς ἀπαντήσουν μὲ ἀγανάκτησιν: Τὸν Τοῦρκον,—τὸν ὁποῖον ***ἐδίδαξεν*** ὁ Γερμανὸς στρατηγὸς πῶς νὰ μάχεται στρατηγικώτερον. Ἀλλὰ μήπως ἠρκέσθησαν οἱ Γερμανοὶ μόνον εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ Τούρκου; Μήπως αὐτοὶ δὲν τοῦ ἐχορήγησαν τὰ ὅπλα Μάουζερ καὶ τὰ τηλεβόλα Κρούπ, μὲ τὰ ὁποῖα μᾶς ἐπῆραν κατὰ τὸ 1897 τὸν Θεσσαλικὸν κάμπον καὶ μᾶς ἐπαρουσίασαν ταπεινοὺς καὶ ἐλεεινοὺς εἰς τὸν κόσμον; Μήπως ὁ Ἐτὲμ πασσᾶς δὲν καθωδηγεῖτο μὲ τὰ Γερμανικὰ σχέδια καὶ ὁ ἡρωϊκός μας στόλος κατὰ τὸ 1912 δὲν ἐναυμάχησε μὲ Τουρκικὰ πλοῖα, γερμανικῆς προελεύσεως; Ὄχι μόνον νοῦν τοὺς ἔδωσαν οἱ Γερμανοὶ ἀλλὰ καὶ ὅπλα.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς λοιπὸν αὐτῆς οἱ Γερμανοὶ κηρύττουν τὸν πό-

λεμον κατὰ Ἄγγλων καὶ Ἑλλήνων. Τὸ σχέδιόν των εἶνε γνωστὸν πλέον εἰς τοὺς ἐπισήμους Γερμανοὺς καὶ τοὺς Τούρκους. Κατὰ πρῶτον ἐξόντωσις ἀντὶ πάσης θυσίας τῆς Ἀγγλίας. Αὐτὴν τρέμουν καὶ αὐτὴν φοβοῦνται. Ἡ Ἀγγλία, λέγουν διὰ στόματος τοῦ Καγκελλαρίου, ἐκήρυξε τὸν πόλεμον καὶ αὐτὴ κυρίως εὐθύνεται διὰ τὸ χυνόμενον αἷμα. Τὰ ἐπίσημα ὅμως γεγονότα ἀποδεικνύουν ἐντελῶς τὸ ἀντίθετον, καὶ ἡ ἁρπαγὴ παρὰ τῶν Γερμανῶν, Ἀγγλικῶν ἐπιχειρήσεων, εἶνε ἡ μόνη ἀπόδειξις περὶ τῆς Γερμανικῆς κακοπιστίας καὶ τῆς προπαρασκευῆς της διὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀνατολῆς. Κατὰ τὸ 1887 αἱ προσπάθειαι τῶν Γερμανῶν πρὸς ἁρπαγὴν τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν λαμβάνουν αἴσιον πέρας. Διὰ τῆς ἐξαγορᾶς τῶν τούρκων ὑπουργῶν γίνονται κάτοχοι τῆς Ἀγγλικῆς γραμμῆς Χαϊδὰρ πασᾶ—Νικομηδείας. Ἀρχίζουν ἀμέσως σχεδὸν τὴν ἐπέκτασιν τῆς γραμμῆς ταύτης καὶ ἀποπερατοῦται αὕτη κατὰ τὸ 1893 μέχρις Ἐσκὶ—Σεΐρ καὶ ἐκεῖθεν μέχρις Ἀγκύρας. Ὅλα τὰ σχέδιά των, ὅλαι αἱ προσπάθειαί των, κατευθύνονται πρὸς τὴν Βαγδάτην καὶ προχωροῦν διαρκῶς αἱματωδῶς, ἐκτοπίζοντες τοὺς πάντας εἰς τὸν δρόμον των. Ἀπὸ τὸ Ἐσκὶ—Σεΐρ ἡ γραμμὴ ἐπεκτείνεται μέχρις Ἰκονίου. Δὲν ἀπομένει πλέον παρὰ ἡ συμπλήρωσις τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου ἀπὸ Ἰκονίου μέχρι Βαγδάτης. Ὅλαι αἱ δυσχέρειαι αἴρονται. Οἱ πάντες ἐκτοπίζονται. Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Γερμανίας ἐν Κων)πόλει βαρῶνος Μαρσὰλ ἔχει μεταβληθῇ εἰς ἐργοδηγὸν καὶ ὁδοστρωτῆρα. Ἀλλὰ τὸ ἔργον τῆς κατακτήσεως ἔχει ἀνάγκην ἐνισχύσεως παρὰ τῆς Αὐτοκρατορικῆς μεγαλοπρεπείας. Νέον ταξείδιον ἐπιχειρεῖ ὁ Αὐτοκράτωρ κατὰ τὸ 1897 εἰς Κων)πολιν καὶ νέους ἐναγκαλισμοὺς μετὰ τοῦ Σουλτάνου Ἀβδοὺλ Χαμὶτ ἀναγράφουν αἱ Τουρκικαὶ καὶ Γερμανικαὶ ἐφημερίδες. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην δὲν ἔπρεπε νὰ λησμονηθῇ καὶ ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐπικράτησιν τοῦ Γερμανισμοῦ. Ἀποφασίζει ὅθεν ὁ Κάϊζερ νὰ ταξειδεύσῃ εἰς τὴν Δαμασκὸν καὶ μέχρι τῶν ἱερῶν τόπων τῆς Παλαιστίνης καὶ νὰ προσκυνήσῃ αὐτοὺς εὐλαβῶς. Δυνατὸν οἱ ἁπλοϊκοὶ Τοῦρκοι καὶ οἱ Γερμανοὶ πάστορες νὰ ἐπίστευσαν εἰς τὴν θρησκευτικὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Κάϊζερ. Ὁ σκοπός του ὅμως ἦτο φανερός. Μετέβη μέχρι Παλαιστίνης, διὰ νὰ ἐπιθεωρήσῃ σὰν καλὸς ἐργολάβος, τὰ σιδηροδρομικὰ ἔργα καὶ τὰς ἐγκαταστάσεις τῶν ὑπηκόων του, νὰ συστήσῃ

περισσοτέραν δραστηριότητα, καὶ πρὸ παντὸς τὸν ἐξαφανισμὸν παντὸς Ἄγγλου. Τὸ ἔργον προχωρεῖ μὲ ἐπιτυχίαν καὶ ἰδοὺ μετὰ τὰς ἁρπαγὰς τῶν σιδηροδρόμων Χαϊδὰρ πασᾶ—Νικομηδείας, ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους, περιέρχεται εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Γερμανῶν ἡ κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἄγγλων γραμμὴ Μερσίνας—Ἀδάνων. Διὰ τῶν μέσων αὐτῶν, τῶν ἁρπακτικῶν, ἀπέμειναν εἰς τοὺς Ἄγγλους μόνον ἡ γραμμὴ Σμύρνης—Κασσαμπᾶ, ἡ ὁποία ἀργότερον ἐπεξετάθη ἀπὸ Σμύρνης εἰς Ἀϊδίνιον καὶ Δινέρι. Ἀλλὰ καὶ τὴν γραμμὴν ταύτην οὐχὶ ἅπαξ ἀπεπειράθησαν ν' ἁρπάσουν οἱ Γερμανοί, ὡς θ' ἀποδείξω εἰς κατωτέρω ἄρθρον μου.

Διὰ τῶν σιδηροδρομικῶν αὐτῶν ἐγκαταστάσεων οἱ Γερμανοὶ κατέκτησαν τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἐνέσπειραν τὴν ἀπόγνωσιν εἰς τὰ κυριαρχοῦντα στοιχεῖα λόγῳ καταγωγῆς καὶ φυσικῆς ὠθήσεως πρὸς τὴν Μικρασιατικὴν ἀκτήν. Εἰς τὰς Ἀγγλικὰς ἑταιρείας, τὰς σιδηροδρομικάς, εἰργάζοντο χιλιάδες ὁμογενῶν, εἰς ἀνωτέρας καὶ κατωτέρας θέσεις. Ἀπὸ τῆς Γερμανικῆς ὅμως ἁρπαγῆς, ἐξεδιώχθησαν οἱ σταθμάρχαι, οἱ τηλεγραφικοὶ ὑπάλληλοι, οἱ ἐπιθεωρηταί, οἱ εἰσιτηριοπῶλαι καὶ οἱ ἀποθηκάριοι. Ἅπαντες ἐρρίφθησαν εἰς τοὺς δρόμους, μὲ τὰς οἰκογενείας των καὶ τὴν θέσιν των κατέλαβον οἱ Τοῦρκοι, οἱ Ἰσραηλῖται καὶ οἱ Γερμανοί. Ἐφ' ὅσον παρέρχεται ὁ χρόνος, ἡ Γερμανικὴ φυλλοξήρα μεταβάλλει εἰς ἔρημον καὶ εἰς νεκροταφεῖον τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμόν. Διότι ἡ ἐκδίωξις τῶν Ἄγγλων εἶχεν ὡς συνέπειαν καὶ τὴν ἐκδίωξιν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸν ἀγριώτερον τρόπον. Ἀλλ' εἶνε μόνον αὐτὸ τὸ κακὸν τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐκ τοῦ Γερμανισμοῦ; Μήπως εἰς τὴν ἐκστρατείαν αὐτὴν δὲν ὀφείλεται ἡ ἀφύπνισις τῶν Τούρκων, τὸ κήρυγμά των κατόπιν περὶ τοῦ Πανισλαμισμοῦ καὶ ἡ κατερείπωσις παντὸς Ἑλληνικοῦ οἰκοδομήματος;

Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΥΠΕΡΑΝΩ ΟΛΩΝ!!!

Ἰδοὺ ἡ θρησκεία τῶν Γερμανῶν «Ἡ Γερμανία ὑπεράνω ὅλων». Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ὑπάρχει μόνον δι' αὐτούς. Τὰ τέκνα των διδάσκονται ὅτι μόνον ἡ φυλή των ἔχει δικαίωμα ἐπὶ τοῦ κόσμου τούτου, αἱ δὲ λοιπαὶ φυλαὶ πρέπει νὰ ὑποταχθοῦν εἰς τὸ πνεῦμα, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν σπάθην των. Ἡ ἀξίωσις εἶνε κτηνώδης καὶ ἡ πραγματοποίησις ἀδύνατος. Καὶ ἐν τούτοις ἀγωνί-

ζονται ἀντὶ πάσης θυσίας, διὰ νὰ καταπνίξουν ὅ,τι ἀναπνέει ἐλεύθερον καὶ αὐτόβουλον. Ἀπὸ τοῦ 1870 καὶ ἐντεῦθεν ὁ Γερμανικὸς πληθυσμὸς εὑρίσκεται εἰς ἀδιάκοπον ἐκστρατείαν πρὸς τὴν Ἀνατολήν. Ἑκατομμύρια ἀνθρώπων μὲ μίαν μυστικὴν ἐντολὴν κινοῦνται πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις. «Ἡ Γερμανία ὑπεράνω ὅλων»!! Ὁ νεαρὸς διπλωμάτης, μὲ τὸ ἀμούστακον πρόσωπον, ταξειδεύει διὰ νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ τὴν παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας. Ὁ ἀξιωματικὸς ἐγκαταλείπει τὸ Βερολῖνον διὰ νὰ ζήσῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Ἀδριανούπολιν, τὴν Θεσσαλονίκην καὶ Σμύρνην. Ὁ διδάσκαλος μὲ τὸν ἱερέα διευθύνονται καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Ἡ γυναῖκα τῆς Γερμανίας, ἠθικὴ ἢ ἀνήθικος, ἐκστρατεύει καὶ αὐτὴ μὲ ὁδηγίας διὰ τὴν Ἀνατολήν. Ὁ ἔμπορος ἀναγινώσκει βιβλία καὶ ὁδηγίας περὶ τῶν ἐμπορικῶν πραγμάτων τῆς Ἀνατολῆς καὶ ὁ παραγγελιοδόχος τῶν μεγαλειτέρων καταστημάτων ταξειδεύει μὲ τὰ δείγματά του διὰ νὰ ἀναζητήσῃ πελατείαν μὲ ἔκπτωσιν 50 % τοὐλάχιστον ἀπὸ τὰ ἐμπορεύματα τῶν ἄλλων Κρατῶν, αὐτὸς δὲ εἶνε καὶ ὁ κυριώτερος λόγος τῆς ἀφαντάστου εὐθηνείας τῶν διαφόρων εἰδῶν ἐν Τουρκίᾳ. Εἰς τοὺς σταθμοὺς καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς, αἱ ὁποῖαι ὁδηγοῦν πρὸς τὴν Ἀνατολήν, καταφθάνουν καθ' ἑκάστην ἑκατοντάδες Γερμανῶν. Εἰς τοὺς λιμένας τοῦ Ἀμβούργου καὶ τῆς Βρέμεν περιμένουν χιλιάδες Γερμανῶν διὰ νὰ ταξειδεύσουν εἰς τὴν Ἀνατολήν. Μία γενικὴ τρέλλα ἔχει καταλάβει τοὺς ὑπηκόους τοῦ Κάϊζερ διὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ ὅλοι ἐνθουσιασμένοι φωνάζουν μέσα εἰς τὰ βαγόνια καὶ τὰ ἀτμόπλοια: Ἡ Γερμανία, ἡ Γερμανία ὑπεράνω ὅλων»!! Λαοὶ ἐλεύθεροι, ἀνεξάρτητοι, μὲ δύναμιν καὶ ἰσχύν, κύψατε διὰ νὰ περάσῃ ὁ Γερμανός. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου μόνον δι' αὐτὸν σκορπίζεται εἰς τὸν κόσμον. Κάθε Γερμανὸς ἔχει εἰς τὴν τσέπην του τὸ βιβλιαράκι τὸ «Πιστεύω». Πιστεύει εἰς τὴν Γερμανίαν, εἰς τὴν κυριαρχίαν της, εἰς τὸ ἐμπόριόν της, εἰς τὴν ἐξόντωσιν τῶν ἰσχυρῶν φυλῶν, εἰς τὴν ταπείνωσιν τῶν πάντων, εἰς τὴν θριαμβευτικὴν ἐπέλασιν καὶ ἐπιδρομήν της πρὸς ὅλα τὰ ἰσχυρὰ κέντρα. Εἶνε ἰσχυρὸς ὁ Ἄγγλος; Πρέπει νὰ πέσῃ. Εἰς τὸν Γερμανὸν δὲν κάμνει ἐντύπωσιν ἡ ἐλευθερία τοῦ Ἀγγλικοῦ ἐμπορίου καὶ τὸ ἄνοιγμα ὅλων τῶν ἐμπορικῶν πυλῶν καὶ κέντρων πρὸς ὅλους. Ἐννοεῖ μόνη της

ἡ Γερμανία νὰ κρατήσῃ τὰ σκῆπτρα καὶ νὰ ὑποδουλώσῃ τοὺς πάντας. Καὶ ἀφοῦ τοῦτο δὲν δύναται νὰ τὸ ἐπιτύχῃ εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐργάζεται νὰ τὸ ἐπιτύχῃ εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ἀπὸ Βερολίνου μέχρι Βαγδάτης μεταβάλλεται τὸ πᾶν εἰς μίαν σιδηροδρομικὴν γραμμήν, ἡ ὁποία μεταφέρει ψυχὰς καὶ ὑλικόν. Ἔντρομοι οἱ σώφρονες Τοῦρκοι παρατηροῦν τὴν ἄφιξιν τοῦ σμήνους τῶν Γερμανῶν καὶ θλίβονται, διότι οἱ φίλοι ἐκδηλώνουν, ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐμφανίσεώς των, ἁρπακτικὰς διαθέσεις, ἀλλ' εἶνε ἀργά, ὁ Τουρκισμὸς δὲν δύναται νὰ ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν καὶ νὰ ἐπαναστατήσῃ.

Κατὰ τὸ 1902 ἔχει ἐπέλθει πλέον ἡ ἀποπεράτωσις τῆς Γερμανικῆς γραμμῆς τῆς Βαγδάτης. Τὸ ὄνειρον τοῦ Κάϊζερ πραγματοποιεῖται θριαμβευτικώτατα. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ σιδηροδρομικὴ κατάκτησις. Εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐκδιωχθοῦν τελείως οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι, νὰ συντριβοῦν οἱ Ἕλληνες. Τοῦτο διδάσκει εἰς τὸ βιβλίον του Γερμανὸς περιηγητής, τὸ ὁποῖον φέρει τὸν τίτλον «Πῶς θὰ ζήσῃ ἡ Τουρκία». Θὰ ζήσῃ μόνον διὰ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Τουρκίας. Πρέπει λοιπὸν νὰ κατακτηθῇ τὸ ἐμπόριον, νὰ ἱδρυθοῦν Τράπεζαι καὶ νὰ ἐμφανισθοῦν Γερμανικὰ ἀτμόπλοια πολυπληθέστερα εἰς τὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου καὶ τὰς Τουρκικὰς θαλάσσας. Τὸ δίκτυον τῆς προπαγάνδας ἐξαπλοῦται παντοῦ. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐξακολουθεῖ τὸ ἔργον τῆς ἁρπαγῆς τῶν Ἀγγλικῶν καὶ Γαλλικῶν Ἑταιρειῶν. Ἡ τηλεφωνικὴ Ἀγγλικὴ ἑταιρεία Κωνσταντινουπόλεως περιέρχεται εἰς χεῖρας τῶν Γερμανῶν, ἡ Βελγικὴ ἑταιρεία τῶν τράμ ἐπίσης, καθὼς καὶ ἡ Ἀγγλικὴ ἑταιρεία τοῦ Τοῦνελ, τὰ ὑδραυλικὰ Ἀγγλικὰ ἔργα τῆς Μεσοποταμίας διακόπτονται, καθὼς καὶ ἡ κατασκευὴ ὁδῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ ὑπὸ Γαλλικῆς ἑταιρείας. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς γραμμῆς Βαγδάτης ἐνεφανίσθησαν εἰς τοὺς Τουρκικοὺς λιμένας Σμύρνης, Θεσσαλονίκης, Κωνσταντινουπόλεως, Μαύρης θαλάσσης, τὰ μεγάλα ἀτμόπλοια τῆς «Ντόϊτς-Λέβαντ Λοῦδ» τοῦ Ἀμβούργου, τὰ ὁποῖα ἤρχισαν εὐθὺς ἀμέσως τὸν συναγωνισμὸν πρὸς τὰ Ἀγγλικά, Ρωσσικὰ καὶ Ἑλληνικὰ ἀτμόπλοια. Ἱδρύονται πρακτορεῖα εἰς τὰς μεγαλειτέρας πόλεις τῆς Τουρκίας καὶ ὑποπρακτορεῖα εἰς τὰς μικροτέρας. Ἐπὶ τέσσαρα συνεχῶς χρόνια δὲν κατώρθωσαν νὰ κερδίσουν οὔτε τὰ ἔξοδα τῶν ταξειδίων των. Τοὺς ἦτο ἀδιάφορον

ὅμως. Ὄπισθεν τῆς Γερμανικῆς ἀτμοπλοΐας τοῦ Ἀμβούργου ἵσταται μία Γερμανία. Ὁ σκοπός των εἶνε ὁ συναγωνισμὸς πρὸς τὰς λοιπὰς κυριαρχούσας ἀτμοπλοϊκὰς σημαίας καὶ πρὸς τοῦτο παραλαμβάνουν ἐμπορεύματα μὲ ἔκπτωσιν 60 % τῶν ἀντιπάλων ἀτμοπλοϊκῶν ἑταιρειῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ κόσμος μένει κατάπληκτος διὰ τοῦτο καὶ ὅμως αὐτοὶ ἀδιαφοροῦν καὶ ἓν μόνον διακηρύττουν, ὅταν ἀναχωροῦν μὲ τὰς ἀποθήκας των πλήρεις ἐμπορευμάτων. «Ἡ Γερμανία, ἡ Γερμανία ὑπεράνω ὅλων».

Οἱ Γερμανοὶ χρηματισταί, μετὰ τὴν κυριαρχίαν τῶν λοιπῶν κλάδων τῆς προπαγάνδας, συσκέπτονται ἐν Βερολίνῳ πῶς ἀσφαλέστερον νὰ καταστρέψουν τοὺς Ἕλληνας. Διὰ τοὺς Ἄγγλους καὶ Γάλλους θορυβοῦν περισσότερον καὶ ὁ βαρῶνος Μαρσὰλ μεταβάλλεται εἰς ἀγωνιστὴν τῶν ὁδῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ τοὺς Ἕλληνας ὅμως δὲν λέγουν τίποτε. Τοὺς φονεύουν ἕνα-ἕνα χωρὶς καμμίαν διαμαρτυρίαν. Καὶ ἐπετρέπετο κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν Γερμανῶν νὰ διαμαρτυρηθῇ ἡ Ἑλλάς, τὸ κρατίδιον αὐτό, διὰ τὰ διαδραματιζόμενα ἐν Ἀνατολῇ;

Οἱ Γερμανοί, μὴ δυνάμενοι νὰ κτυπήσουν φανερὰ τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Τουρκίας, ἐσκέφθησαν νὰ βυθίσουν τὸ ἐγχειρίδιον εἰς τὰ στήθη του δι' ἑνὸς τρυφεροῦ ἐναγκαλισμοῦ. Εἰς τὸν δρόμον των ἦτο ὁ Ἑλληνισμὸς μέγα, παμμέγιστον ἐμπόδιον καὶ ἔπρεπε καὶ αὐτὸς ἢ διὰ τοῦ Γερμανισμοῦ ἢ διὰ τοῦ Τουρκισμοῦ νὰ ἐκριζωθῇ. Ἰδοὺ λοιπὸν ποῦ κατέφυγον διὰ νὰ καταφέρουν ἀσφαλέστερον τὸ κτύπημα. Κατὰ τὸ 1904 κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ Γερμανίας ὁ Φὸν Μοζέβιους, διευθυντὴς τῆς «Ἐθνικῆς Τραπέζης διὰ τὴν Γερμανίαν». Κατώρθωσε καὶ ἔπεισε τὸν τότε διευθυντὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος Στέφανον Στρέϊτ ὅπως ἱδρύσουν τὴν «Τράπεζαν τῆς Ἀνατολῆς». Ἡ ἕνωσις τῶν Γερμανικῶν κεφαλαίων μετὰ τῶν Ἑλληνικῶν μόνον σκοπὸν εἶχεν ὅπως οἱ Γερμανοὶ ἀσφαλέστερον εἰσδύσουν εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ καταστοῦν ἐνήμεροι τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐδέχθη τὴν ἵδρυσιν τοιαύτης Τραπέζης ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως ὅπως ὑπάρχῃ Ἑλληνικὴ πλειοψηφία εἰς τὸ συμβούλιον αὐτῆς. Μετὰ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ ὅρου αὐτοῦ ἐκ μέρους τῶν Γερμανῶν ἱδρύθησαν ὑποκαταστήματα ἐν Θεσσαλονίκῃ, Κων)πόλει, Σμύρνῃ, Ἀλεξανδρείᾳ, Καΐρῳ. Κατὰ τὴν ὑπογραφεῖσαν σύμ-

βασιν, μεταξὺ τῶν δύο ὁμίλων, εἰς ἕκαστον ὑποκατάστημα ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ἕνας Ἕλλην διευθυντὴς καὶ ἕνας Γερμανός. Ἐξαίρεσις δὲ μόνον ἐγένετο, τοῦ νὰ μὴ ὑπάρχῃ Γερμανὸς διευθυντής, διὰ τὰ ὑποκαταστήματα Σμύρνης καὶ Θεσσαλονίκης. Τὰ κεφάλαια τῆς Τραπέζης τῆς Ἀνατολῆς εἶχον ὁρισθῇ εἰς δέκα ἑκατομμύρια φράγκα. Ἐντὸς ἑνὸς ἔτους ἡ Τράπεζα, διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀποκλειστικῶς ἐμπορίου, ἔκαμε καταπληκτικὰς προόδους καὶ δι' αὐτὸ ἀνεγνωρίσθη καὶ ὑπὸ τῶν δύο ὁμίλων ἡ ἀνάγκη τῆς αὐξήσεως τῶν κεφαλαίων. Οἱ Γερμανοί, κακοπίστως φερόμενοι, καὶ κάτοχοι πλέον ὅλων τῶν μυστικῶν καὶ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ ἐμπορίου, ἐδέχθησαν τὴν αὔξησιν τῶν κεφαλαίων, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ***ἡ πλειοψηφία τοῦ συμβουλίου ἀποτελεσθῇ ἐκ Γερμανῶν μετόχων!!!*** Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἀπέρριψε χωρὶς συζήτησιν τοὺς Γερμανικοὺς ὅρους καὶ ἐκ τούτου ἐπῆλθε ῥῆξις, ἥτις κατόπιν κατέληξεν εἰς τὸν ἑξῆς συμβιβασμόν. Ἡ «Ἀνατολικὴ Τράπεζα» τῆς Ἑλλάδος ὑπεχρεοῦτο νὰ μὴ ἱδρύσῃ ὑποκαταστήματα ἐν Κων)πόλει, ἡ δὲ νέα «Γερμανικὴ Τράπεζα τῆς Ἀνατολῆς» νὰ μὴ ἱδρύσῃ ὑποκαταστήματα ἐν Σμύρνῃ καὶ Θεσσαλονίκῃ. Οἱ Γερμανοί, ἐλεύθεροι πλέον, ἵδρυσαν τὰ νέα γραφεῖα τῆς Τραπέζης των ἐν Κων)πόλει καὶ Αἰγύπτῳ καὶ ἐπεξέτειναν σοβαρώτατα τὰς ἐργασίας των, παρέχοντες κολοσσιαίας καὶ ἀπιστεύτους πιστώσεις πρὸς πάντα προσερχόμενον ἔμπορον, γνωστὸν καὶ ἄγνωστον, ἔντιμον ἢ ἐν χρεωκοπίᾳ εὑρισκόμενον. Καὶ ἀσφαλῶς θὰ κατελάμβανεν ἐν Αἰγύπτῳ τὴν πρώτην θέσιν διὰ τοῦ τρομακτικοῦ καὶ ἀφαντάστου συναγωνισμοῦ, ἐὰν δὲν ἐπήρχετο ἡ κρίσις τοῦ 1907, ἡ ὁποία ἐγονάτισε κυριολεκτικῶς τὰ περισσότερα πιστωτικὰ ἱδρύματα καὶ ἔκλεισεν ἑκατοντάδας ἐμπορικῶν καταστημάτων.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Αὐστριακοὶ ἵδρυον νέας Τραπέζας ἐν Τουρκίᾳ. Τὴν «Βίνερμπαγκ—Φεράϊν» καὶ τὴν περίφημον «Ντόϊτς Μπάγκ». Καὶ αἱ δύο αὗται Τράπεζαι διέθετον μεγάλα κεφάλαια διὰ τὴν ὤθησιν καὶ ἐξάπλωσιν τοῦ Γερμανικοῦ καὶ Αὐστριακοῦ ἐμπορίου ἐν Ἀνατολῇ. Ἐκτὸς τῶν Τραπεζῶν αὐτῶν, τῶν καθαρῶς προπαγανδιστικῶν Τραπεζῶν, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς τοιαύτη καὶ ἀποκλειστικῶς Αὐστριακή, ἡ «Τράπεζα τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς ὁποίας ὁ κυριώτερος μέτοχος εἶνε ἡ «Λέντερ-Μπὰγκ» τῆς

Βιέννης καὶ τῆς ὁποίας διάφορα μέλη συμμετέχουν εἰς τὸ συμβούλιον καὶ εἰς τὰς διευθύνσεις τῆς «Τραπέζης Θεσσαλονίκης». Κατ' εἰσήγησιν τῶν ἐν Βιέννῃ ἐπισήμων πολιτικῶν κύκλων ἡ «Τράπεζα τῆς Θεσσαλονίκης» εἶχεν ἱδρύσῃ διάφορα ὑποκαταστήματα ἢ ὑποπρακτορεῖα εἰς πόλεις μικρὰς καὶ μεγάλας τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θρᾴκης διὰ τὴν ἀποκλειστικὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ Αὐστριακοῦ κατακτητικοῦ σχεδίου τῆς Θεσσαλονίκης.

Κυρίαρχοι πλέον οἱ Γερμανοὶ καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν ἵδρυσαν διαφόρους ἀνωνύμους ἢ μὴ ἑταιρείας εἰς τὴν Συρίαν καὶ τὴν Παλαιστίνην πρὸς ἐκτόπισιν παντὸς ξένου κεφαλαίου, ἐπίσης δὲ ἐν Ἰόππῃ καὶ Ἱερουσαλὴμ ἱδρύθη μὲ μεγάλα κεφάλαια, ἡ «Ντόϊτς-Παλαιστὶν-Μπάγκ», ἡ ὁποία ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν παρεχώρησε δάνεια καὶ πολλὰς ἄλλας χρηματικὰς εὐκολίας παρέσχεν εἰς πάντα προσερχόμενον εἰς τὰ γραφεῖά της ἔμπορον ἀδιακρίτως φυλῆς καὶ θρησκεύματος.

Ἀλλὰ νομίζετε ὅτι ἡ Γερμανία ἐσταμάτησεν ἕως ἐδῶ; Ἔχει ἀνάγκην ἀκόμη μεγάλης ἐργασίας διὰ νὰ ἐκτοπίσῃ τοὺς πληθυσμοὺς τοὺς ἐνεργητικούς. Δὲν ἀρκοῦν οἱ σιδηρόδρομοι οὔτε αἱ θαλάσσιαι γραμμαὶ ἀπὸ τοῦ Ἀμβούργου μέχρι τοῦ Εὐξείνου, οὐδὲ αἱ Τράπεζαι, αἱ ἐγκαταστάσεις καὶ τὸ ἄνοιγμα διαφόρων παραγγελιοδοχικῶν γραφείων. Πρέπει ὁ Γερμανὸς νὰ ἑλκυσθῇ περισσότερον πρὸς τὴν Ἀνατολήν, νὰ ἀποτελεσθοῦν ταχύτατα συνοικισμοὶ καθαρῶς Γερμανικοί, πόλεις καὶ χωρία πρέπει νὰ κατοικηθοῦν ἐν πλειονοψηφίᾳ ὑπὸ τῶν ἐγωϊστικῶν καὶ ὑπερηφάνων ὑπηκόων τοῦ Κάϊζερ. Διάφοροι πράκτορες τοῦ ἀποικισμοῦ βροντοφωνοῦν πρὸς ὅλας τὰς τάξεις τῶν πληθυσμῶν: «ἡ Γερμανία, ἡ Γερμανία ὑπεράνω ὅλων» καὶ τοὺς προτρέπουν νὰ ταξειδεύσουν εἰς τὴν Ἀνατολήν, εἰς τὴν νέαν χώραν τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ πλούτου, τὴν ὁποίαν κατέκτησεν ὁ μέγας ἀετὸς τοῦ Κάϊζερ. Διὰ νὰ ταξειδεύσουν δὲν ἀπαιτοῦνται χρήματα. Τὰ μεγάλα ὑπερωκεάνια τοῦ Ἀμβούργου, οἱ θαλάσσιοι κολοσσοὶ τῆς «Νὸρδ-Λόϋδ» εἶνε εἰς τὴν διάθεσίν των. Ἕκαστος δύναται νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ περιοδεύσῃ τὴν νέαν Γερμανικὴν χώραν ἐν Ἀνατολῇ. Καὶ ἰδοὺ ἡ φυλὴ τῶν ξανθῶν προπαγανδιστῶν ἐνσκήπτει εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἀνατολῆς διὰ νὰ θαυμάσῃ τὴν κατάκτησιν τῆς Τουρκίας καὶ νὰ ἐγκατασταθῇ ὅπου βούλεται. Τὰ ἀτμόπλοια ἔρχονται κατάμεστα

Γερμανῶν καὶ ἐπιστρέφουν εἰς τὸ Ἀμβοῦργον ἄνευ ἐπιβατῶν. Ἡ Τουρκία κατεπλημμύρησε Γερμανῶν, πρὸς κατάπληξιν καὶ τρόμον καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν Τούρκων, Ἀρμενίων καὶ Ἰσραηλιτῶν. Δὲν ἐννοοῦν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν Τουρκίαν. Ἀπεναντίας μάλιστα ἀνοίγουν καταστήματα, γραφεῖα καὶ προσφέρουν ἐμπορεύματα εἰς τὰς πλέον ἐξευτελιστικὰς τιμάς. Ἕνεκα τούτου τὸ ἐμπόριον ὑπέστη κλονισμὸν καὶ πολλὰ καταστήματα ὁμογενῶν ἔκλεισαν ἢ ἐπωλήθησαν εἰς Γερμανοὺς ἀντὶ ἁδροτάτης ἀποζημιώσεως. Ὁ Γερμανὸς ἦλθεν εἰς τὴν ἀνατολὴν καὶ ἐκεῖ ἐννοεῖ νὰ ἀποθάνῃ. Εἶνε νόμος καὶ θρησκεία ἡ Γερμανικὴ κατάκτησις, τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἔστω καὶ μὲ ταπεινώσεις τοῦ χειροτέρου εἴδους.

Ἀπόδειξις τούτου εἶνε τὸ γνωστὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον τῆς Κων/πόλεως ἀκόλουθον ἐπεισόδιον. Μίαν ἡλιόλουστον ἡμέραν, κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1914, ἡ κόρη τοῦ Γερμανοῦ στρατηγοῦ Λίμαν πασᾶ, μετὰ τοῦ μνηστῆρός της, Γερμανοῦ ἀξιωματικοῦ, καὶ δύο ἑτέρων Γερμανίδων μετέβησαν εἰς τὸ Μπεϊκός. Τοῦρκοι στρατιῶται, εἰς κτηνώδη κατάστασιν εὑρισκόμενοι, μετεχειρίσθησαν αἴσχρότατα, ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ Γερμανοῦ ἀξιωματικοῦ, τοῦ ὁποίου αἱ χεῖρες ἐδέθησαν, τὴν κόρην τοῦ Λίμαν πασᾶ καὶ τὰς δύο ἑτέρας Γερμανίδας. Ὅταν ἐγνώσθη τὸ τραγικὸν αὐτὸ ἐπεισόδιον, ὁ Λίμαν πασᾶς ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Διαταγὴ ὅμως ἐκ Βερολίνου τοῦ Αὐτοκράτορος προφανῶς, τὸν ἠνάγκασε νὰ μὴ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπόφασίν του. Ὁ μνηστὴρ τῆς κόρης του, μὴ δυνάμενος πλέον οὔτε εἰς τὴν Γερμανίαν νὰ ἐπιστρέψῃ, οὔτε ἐν Τουρκίᾳ νὰ ζήσῃ, ηὐτοκτόνησεν ἐντὸς τοῦ δωματίου του, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Πέρα-Πάλλας». Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν Λίμαν πασᾶν, λέγεται ὅτι ὁ Ἐμβὲρ καὶ ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις τοῦ προσέφεραν μεγάλα ποσά, εἰς ἀποζημίωσιν τῶν ὅσων οἱ Τοῦρκοι στρατιῶται διέπραξαν εἰς Μπεϊκός, κατὰ τὴν ἡλιόλουστον ἡμέραν τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1914 . . .

ΝΕΟΤΟΥΡΚΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΣΜΟΣ

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1908 ἐπῆλθε σπουδαιοτάτη πολιτικὴ μεταβολὴ ἐν Τουρκίᾳ. Εἰς τὴν Ρέσναν τῆς Μακεδονίας, ὁμὰς ἀξιωματικῶν μετὰ τῶν στρατιωτῶν των, ἐστασίασαν καὶ ἀνεκήρυξαν τὸ

Σύνταγμα. Τὸ κίνημα εἶχε προπαρασκευασθῇ ὑπὸ τοῦ μυστικοῦ κομιτάτου ἡ «Ἕνωσις καὶ Πρόοδος» καὶ ἐπέτυχε καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν. Τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς φρουρᾶς Ρέσνας ἐμιμήθησαν καὶ ἄλλοι συνάδελφοί των τῶν φρουρῶν Μοναστηρίου, Ἀδριανουπόλεως, Θεσσαλονίκης, Σμύρνης καὶ πρὸ τῆς πιέσεως αὐτῆς ὁ Ἀβδοὺλ Χαμὶτ ἠναγκάσθη τὴν δεκάτην Ἰουλίου νὰ παραχωρήσῃ τὸ Σύνταγμα καθ' ὅλην τὴν Αὐτοκρατορίαν. Ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος, καίτοι συμφέρον εἶχεν ἡ Τουρκία νὰ εὑρίσκεται εἰς τὴν πυορροοῦσαν κατάστασιν ἐσωτερικῶς, ἐν τούτοις μὲ τὸ ἐλεύθερον πνεῦμα ὅπερ τὸν διακρίνει, ἐξεδήλωσε τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὸν θαυμασμόν του ἀκόμη, διότι ἐπὶ τέλους ἡ Τουρκία ἐλυτρώθη ἀπὸ τὰ πιεστικὰ δεσμὰ τῆς Χαμητικῆς ἀπολυταρχίας.

Μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγματος ἤρχισαν νὰ καταφθάνουν εἰς τὴν Κων)πολιν, ἐκ Παρισίων καὶ Βερολίνου, οἱ ἐπιφανέστεροι Νεότουρκοι, οἱ ὁποῖοι διετέλουν εἰς ἐξορίαν ἢ εἶχον καταδικασθῇ ὑπὸ τοῦ Χαμὶτ διὰ τὰς Συνταγματικὰς ἐνεργείας των παρὰ τῷ στρατῷ καὶ τῷ λαῷ. Οἱ ζήσαντες ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ἦσαν οἱ περισσότεροι, δὲν εὕρισκον λόγους νὰ ἐκφράσουν τὸν θαυμασμόν των πρὸς τὴν Δημοκρατίαν, διότι τοὺς ἐπετράπη νὰ ἐργασθοῦν ἐλευθέρως καὶ ἄνευ προφυλάξεων ὑπὲρ τῆς χώρας των, ἐνῷ ἀντιθέτως εἰς τὸ Βερολῖνον ὑπέστησαν πραγματικὸν διωγμὸν ὅσοι ἐξεδήλωσαν ἐνεργείας κατὰ τοῦ Ἀβδοὺλ Χαμίτ.

Ὁ νεοτουρκισμὸς ἦτο μία ὡραία ἰδέα τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ τὸ κίνημά των εἶχε προκαλέσῃ τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου. Πάντες σχεδὸν ἐπίστευσαν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν κατοίκων, καὶ ἤνοιξαν τὰς ἀγκάλας των πρὸς τοὺς νεαροὺς σπαθοφόρους, οἱ ὁποῖοι ἠσπάζοντο τοὺς ἱερεῖς μας συγκινητικώτατα καὶ τοὺς ἐβεβαίουν περὶ τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης των. Μόνον ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ, ἡ μεγαλειτέρα Ἑλληνικὴ διάνοια, μετὰ τὸν Χαρίλαον Τρικούπην, εἶχε δισταγμοὺς πρὸς τοὺς Νεοτούρκους καὶ δὲν ἐδίστασε δημοσίᾳ εἰς μίαν συνέντευξίν του νὰ προείπῃ τὸν ὄλεθρον τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἐν Τουρκίᾳ, ὁ ὁποῖος θὰ προήρχετο ἐξ αὐτῶν τῶν Νεοτούρκων. Οἱ καφενειολογοῦντες ἐν Ἀθήναις πολιτικοί, καὶ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν πολιτικήν, νομίζουν ὅτι τὸ ζήτημα τοῦ διωγμοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου προέκυψε τὸ πρῶτον μόνον κατὰ τὸ 1914. Καὶ ἄλλοι μὲν

ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ διωγμὸς ἐγένετο διὰ νὰ τιμωρηθῇ ἡ Ἑλλὰς διὰ τὴν συμμετοχήν της εἰς τὸν πόλεμον τοῦ 1912 καὶ τὴν κατοχὴν τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἄλλοι δέ, οἱ περισσότερον ἀνιστόρητοι, ἐπιρρίπτουν τὴν εὐθύνην εἰς τὸν δημιουργὸν τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, τὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλον!!

Εἰς ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι ἐζήσαμεν κάτω ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς Ἀνατολῆς καὶ παρηκολουθήσαμεν τὸν Νεοτουρκισμὸν ἐκ καθήκοντος πατριωτικοῦ, εἶνε γνωστὸν ὅτι οἱ Νεότουρκοι δύο σκοποὺς εἶχον ἀποφασίση νὰ πραγματοποιήσουν μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγματος. Τὴν ἐξόντωσιν τοῦ τυράννου των Ἀβδοὺλ Χαμὴτ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Βεβαίως τὸ πολὺ πλῆθος τῶν Νεοτούρκων δὲν ἐγνώριζε τὰ πραγματικὰ σχέδια τῶν κορυφαίων τοῦ Κομιτάτου, οὔτε ἦτο δυνατὸν οἱ Ἕλληνες νὰ φαντασθοῦν ὅτι ὁ Νεοτουρκισμὸς θὰ εἶχεν ὡς ἐπακολούθημα, μετὰ τὴν ἐμφάνισίν του, τὴν καταστροφήν των. Οἱ Νεότουρκοι ἐπιθυμοῦν εὐθὺς ἀμέσως νὰ ἀποκατασταθοῦν εἰς κράτος ἀνεξάρτητον. Δὲν δύνανται νὰ καταργήσουν τὰς διομολογήσεις τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων καὶ κατ' ἀνάγκην ἐπιτίθενται ἀμέσως κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἐπιθυμοῦν τὰ πάντα νὰ μεταβάλουν ἐντὸς ἑνὸς εἰκοσιτετραώρου. Ἀδιάφορον ἐὰν δὲν ἔχουν πολιτισμόν, ἐμπόριον, ναυτιλίαν, τέχνην, ἐπιστήμην, πνευματικὴν κίνησιν. Ἐννοοῦν νὰ ἀνατρέψουν νόμους φυσικοὺς μὲ ἕνα μανιφέστον τῆς Λέσχης των. Ὁ ἰατρὸς Ναζήμ, εὑρισκόμενος κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1908 εἰς τὴν Σμύρνην ἀπεκάλυψε, πρὸς γενικὴν κατάπληξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου, τοὺς πραγματικοὺς σκοποὺς τῆς «Ἑνώσεως καὶ Προόδου». Ὁ δικηγόρος καὶ ποιητὴς τῆς Σμύρνης κ. Μιχαὴλ Ἀργυρόπουλος, ἔσχε πολύκροτον συνέντευξιν μετὰ τοῦ Ναζήμ. Ὅ,τι μεταξύ των ἐλέχθη, καὶ εἶχε σχεδὸν ἐπίσημον χαρακτῆρα, ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν «Νέαν Σμύρνην». Ὁ Τοῦρκος ἔλεγε καθαρὰ τὴν γνώμην τοῦ Κομιτάτου. Ὅλοι οἱ Νεότουρκοι ἀπέβλεπον εἰς μίαν Πανισλαμικὴν πολιτικὴν καὶ τὴν ἀποτίναξιν πάσης ξένης ἐπιρροῆς ἀπὸ τὸ Κράτος των. Ἰδιαιτέρως ἐπιθυμοῦν νὰ ἐκτουρκίσουν τὰ σχολεῖα καὶ νὰ προπορευθοῦν αὐτοὶ εἰς ὅλους τοὺς κλάδους, ἐμπορικοὺς καὶ ἐκπαιδευτικούς. Ὁ Ναζὴμ δὲν ἀπέκρυψεν ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν αἴσθημα πρέπει νὰ μειωθῇ, ὄχι μόνον εἰς τὸ σχολεῖον, ἀλλὰ καὶ ὁπουδήποτε ἐκδηλοῦται ἀκράτητον καὶ ἐπιβλητικόν, πρὸς σωτηρίαν

δῆθεν τῆς Τουρκίας. Πρὸς πιστοποίησιν τῶν ἰσχυρισμῶν μας, εἰς ἕτερον κατωτέρω κεφάλαιον, δημοσιεύεται ὁλόκληρος ἡ βαρυσήμαντος καὶ ἱστορικὴ συνέντευξις μετὰ τοῦ Ναζὴμ βέη. Ὅ,τι ἐγένετο λοιπὸν κατὰ τὸ 1914 προελέχθη κατὰ τὸ 1908. Ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Νεοτουρκικοῦ Συντάγματος ἀρχίζει ὁ διωγμὸς καὶ ἡ ἁρπαγή. Οἱ Ἕλληνες ὑπήκοοι ὑφίστανται καταδίωξιν ἀνυπόφορον, λόγῳ τοῦ ἑνωτικοῦ κινήματος τῆς Κρήτης, τὸ ὁποῖον ἐπηκολούθησεν ἀμέσως μετὰ τὸ πραξικόπημα τῶν Βουλγάρων ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ. Ἑκατοντάδες Ἑλληνικῶν καταστημάτων ἐν Σμύρνῃ, Θεσσαλονίκῃ καὶ Κωνσταντινουπόλει διαλύονται καὶ οἱ διευθυνταί των φυγαδεύονται ὑπὸ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν. Τὸ μποϋκοτὰζ ἔχει κηρυχθῇ καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν κατὰ παντὸς Ἑλληνικοῦ, καὶ ὁ ὄχλος ἡγουμένου τοῦ Κερὴμ Ἀγᾶ καὶ ἄλλων ἀχθοφόρων μελῶν τῆς «Ἑνώσεως καὶ Προόδου», ραβδίζει καθ' ὁδὸν πολίτας Ἕλληνας, διαρπάζει καὶ ἐνσπείρει τὸν πανικόν. Πληθυσμοὶ οἱ ὁποῖοι εἶχον δώσῃ ζωὴν πραγματικὴν ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους εἰς τὴν Τουρκίαν, ἤδη σύρονται εἰς τὰ Τουρκικὰ μπουδρούμια ὡς οἱ τελευταῖοι τῶν κακούργων καὶ ἐκδιώκονται ὡς ἀλῆται ἀπὸ τὴν Νεοτουρκικὴν ἀστυνομίαν. Ὁ ὄχλος φανατίζεται διαρκῶς μὲ τὴν Κρητικὴν ὑπόθεσιν. Τὸ σατανικὸν σχέδιον τοῦ Κομιτάτου ἐπιτυγχάνει θαυμασίως. Πρῶτον οἱ Ἕλληνες πολῖται καὶ κατόπιν οἱ ραγιάδες. Αἱ διαμαρτυρίαι τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος δὲν μετριάζουν τὴν ὁρμὴν τοῦ Νεοτουρκισμοῦ. Ἀπεναντίας μάλιστα τοῦ δίδουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξαγριωθῇ περισσότερον. Πολῖται Ἕλληνες, ἐμπορευόμενοι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μικρασίας ἢ τῆς Μακεδονίας, ἐκδιώκονται πρὸς τὰς παραλίους πόλεις ὑπὸ τοὺς γιουχαϊσμοὺς τοῦ Τουρκικοῦ ὄχλου καὶ τὰ ἀναθέματα τῶν σαρικοφόρων. Καὶ ἐν τούτοις ἑορτάζεται ἀκόμη τὸ γεγονὸς τοῦ Τουρκικοῦ Συντάγματος καὶ κυνικώτατα οἱ κορυφαῖοι τῆς «Ἑνώσεως καὶ Προόδου» βροντοφωνοῦν τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἰσότητα καὶ τὴν δικαιοσύνην τῆς Νέας Τουρκίας.

Ἐπὶ τῆς καταστάσεως αὐτῆς, ἕκαστος δύναται νὰ ἐρωτήσῃ: «Ποῖον ρόλον ἔπαιξεν ὁ Γερμανισμός;» Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶνε δύσκολος. Τὸν κυριώτερον. Οἱ μυστικοὶ πράκτορες τοῦ βαρώνου Μαρσάλ, τοῦ ὁδοστρωτῆρος αὐτοῦ τῆς Μ. Ἀσίας, ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Τουρκικοῦ Συντάγματος, ἐτέθησαν εἰς τὴν διά-

θεσιν τῶν Νεοτούρκων. Ἡ Πανισλαμικὴ πολιτική, εἶνε οὕτως εἰπεῖν, τέκνον καὶ ἀπαύγασμα τῆς Παγγερμανικῆς πολιτικῆς. Οἱ Γερμανοὶ εὑρίσκουν κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν νὰ κτυπήσουν ὅλους τοὺς ξένους, νὰ τοὺς συντρίψουν ἀσφαλέστερον καὶ νὰ τοὺς ἀντικαταστήσουν κατόπιν παντοῦ. Ἐργάζονται μυστικώτατα καὶ μὲ ὑπομονήν. Τὸ κέντρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου βασίζουν τὴν ἐπιτυχίαν των, εἶνε ἡ Νεοτουρκικὴ Λέσχη. Ἡ «Ντόϊτς-Μπὰγκ» παρέχει ἄφθονα κεφάλαια. Ἔχουν ἀνάγκην οἱ Νεότουρκοι ὑλικῆς ἀνεξαρτησίας. Ὁ Γερμανισμὸς τοὺς προσφέρει ἄφθονα τὰ μέσα. Ἀνοίγουν ἀμέσως εἰς τὴν Κων/πολιν, τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τὴν Σμύρνην ἑκατοντάδας παραγγελιοδοχικῶν γραφείων. Τὰ μεγάλα ὑπερωκεάνια τῆς γραμμῆς Ἀμβούργου - Εὐξείνου, μεταφέρουν διαρκῶς τὸν Γερμανικὸν κόσμον πρὸς τὴν Ἀνατολήν. Καὶ διὰ νὰ ἀποπλανήσουν τοὺς Τούρκους ἀσφαλέστερον ἀποφασίζουν Γερμανοὶ καὶ Αὐστριακοὶ ἐμπορικὰς ἐκδρομὰς εἰς τὴν Τουρκίαν, εἰς τὰς ὁποίας δίδεται πανηγυρικῶς καὶ ἐπίσημος σχεδὸν χαρακτήρ. Οἱ Τοῦρκοι, διὰ νὰ μὴ καθυστερήσουν καὶ αὐτοί, ἀνταποδίδουν τὴν ἐπίσκεψιν καὶ γεμίζουν τὰ στήθη των παράσημα καὶ ἀναμνηστικὰ μετάλλια.

Ἀλλ' ὅ,τι ἐγένετο μὲ τὴν προπαγανδιστικὴν κίνησιν τῆς «Ντόϊτς-Μπάγκ», εἶνε καταπληκτικόν. Τὸ Γερμανικὸν αὐτὸ ἵδρυμα εἶνε τὸ κέντρον πάσης κατασκοπείας τὸ ὁποῖον παρέχει ποσὰ μεγάλα πρὸς ὅλους ὅσοι καταφθάνουν ἐκ Γερμανίας διὰ νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς τὴν Τουρκίαν. Εἰς μίαν ἡμέραν, τὸν χειμῶνα τοῦ 1908, ἤνοιξαν διακόσια καταστήματα Γερμανικά, μικρὰ καὶ μεγάλα. Ἰδιαίτεροι ἀπεσταλμένοι Γερμανοὶ περιήρχοντο τοὺς τουρκικοὺς συνοικισμοὺς καὶ προσέφερον εἰς αὐτοὺς συστατικὰς ἐπιστολὰς μὲ τὰς ὁποίας ἠδύναντο νὰ προσέλθουν εἰς τὴν «Ντόϊτς-Μπὰγκ» καὶ νὰ δανεισθοῦν χρήματα. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐγένοντο χωρὶς θόρυβον, μὲ πρόγραμμα, μὲ σύστημα, μὲ ὑπομονὴν καὶ κανονικότητα ἀφάνταστον.

Ὁ Νεοτουρκισμὸς ἔχει πλέον συνδεθῇ μὲ τὸν Γερμανισμὸν καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἐργάζονται διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς Τουρκίας! Ἡ κατάκτησις τῶν Γερμανῶν αὐξάνει καθημερινῶς καὶ τὸ ρεῦμα τῆς μεταναστεύσεως ἐκ Γερμανίας πρὸς τὴν Ἀνατολὴν ὀγκοῦται. Πυκνοῦται ἡ θαλασσία συγκοινωνία καὶ ἀπὸ τῶν Ἀνατολικῶν θαλασσῶν μέχρι τοῦ Ἀμβούργου διασταυροῦνται ἑκατοντάδες ἀτμοπλοίων. Κατ' ἀνακοίνωσιν τῶν Γερμανικῶν ἀτμοπλοϊκῶν

ἑταιρειῶν πρὸς τὰς Νεοτουρκικὰς λέσχας τὰ μέλη αὐτῶν δύνανται νὰ ταξειδεύουν καὶ δωρεὰν ἀκόμη μὲ τὴν Γερμανικὴν σημαίαν. Ἀπὸ ξηρᾶς καὶ ἀπὸ θαλάσσης πολιορκοῦνται διαρκῶς καὶ ἀπειλοῦνται οἱ Ἄγγλοι, οἱ Γάλλοι, οἱ Ἕλληνες, κατὰ τὸν τρομακτικώτερον τρόπον. Εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν ἐμπορικὴν κίνησιν οἱ Γερμανοὶ δὲν ἐλησμόνησαν καὶ ἕνα τμῆμα Ἀγγλικοῦ σιδηροδρόμου, τὸ ὁποῖον ἀπέμενεν ἄθικτον ἀκόμη. Τὸ τμῆμα Σμύρνης πρὸς τὸν Κασσαμπᾶ καὶ τὸ Ἀϊδίνιον. Ἡ σύμβασις εἶχεν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τῆς Ἀγγλίας ἀρκετὰ χρόνια ἀκόμη καὶ ἔπρεπε νὰ εὑρεθῇ μία δικαιολογία ἰσχυρὰ πρὸς ἁρπαγήν. Οἱ Γερμανοί, εἰς τὴν περίστασιν αὐτήν, μεταχειρίζονται ὡς ὄργανον τὸ χαϊδεμένο των παιδί, τὸν Ἐμβέρ, ὁ ὁποῖος εὑρίσκετο τὴν ἐποχὴν αὐτήν, κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1908, εἰς τὴν Σμύρνην.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγματος ἱδρύθησαν πλεῖστοι Ἑλληνικοὶ σύλλογοι ἐν Σμύρνῃ—οἱ ὁποῖοι ἐπρόκειτο κατόπιν ν᾽ ἀποτελέσουν τὴν πανεργατικὴν ἕνωσιν ὑπὸ ἕνα πρόγραμμα καὶ μίαν διεύθυνσιν. Τὴν ἐποχὴν αὐτήν, οἱ ὑπάλληλοι καὶ ἐργάται τοῦ Ἀγγλικοῦ σιδηροδρόμου χρησιμοποιοῦντες τὰς ἐλευθερίας των καὶ βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν λοιπῶν σωματείων, ἐζήτησαν αὔξησιν τῶν μισθῶν των καὶ ἐλάττωσιν τῶν ὡρῶν τῆς ἐργασίας των. Ἡ Ἑταιρεία ἀπέρριψε τοὺς ὅρους των ἢ ἐδέχθη νὰ συζητήσῃ μερικοὺς ἐξ αὐτῶν. Τὸ προεδρεῖον τοῦ συνδέσμου των ὅμως ἐπέμενεν, ἐπῆλθε ῥῆξις μὲ τὴν Ἑταιρείαν καὶ ἐκηρύχθη γενικὴ ἀπεργία. Τὴν ἀπεργίαν ταύτην ὑπεβοήθησαν αἱ Τουρκικαὶ ἀρχαὶ κατὰ τὸν λυσσωδέστερον τρόπον. Οἱ ὑπάλληλοι καὶ ἐργάται ἐγένοντο κάτοχοι τριῶν μηχανῶν καὶ ἀρκετῶν βαγονίων, διωργάνωσαν ὑπηρεσίαν καὶ ἐξηκολούθουν νὰ ἐπιτηροῦν τὴν γραμμὴν καθ᾽ ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν καὶ νὰ ἀπειλοῦν διαρκῶς τὴν ἑταιρείαν. Τὰ πράγματα ὠξύνθησαν εἰς βαθμὸν ἐπικίνδυνον. Οἱ περισσότεροι ἐργάται ἤρχισαν νὰ πεινοῦν καὶ νὰ ἔχουν ἀνάγκην ἐργασίας. Ἀπόπειρα πρὸς χρηματισμὸν ἐκ μέρους τοῦ ἐν Σμύρνῃ Γενικοῦ Γερμανικοῦ Προξενείου ἀπεκρούσθη κατὰ τρόπον πανηγυρικόν. Ὁ Γενικὸς πρόξενος ὅμως τοῦ Κάϊζερ δὲν ἀπελπίζεται. Ἀναθέτει τὴν ὑπόθεσίν του εἰς τὸν Ἐμβὲρ καὶ ἐλπίζει παρ᾽ αὐτοῦ τὴν ἐπιτυχίαν. Ὁ νεαρὸς ταγματάρχης, τὸ εἴδωλον τοῦ Τουρκικοῦ λαοῦ, καλεῖ ἀμέσως εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Κραῖμερ τὸν δημιουργὸν τῆς ἀπεργίας Δημή-

τριον Κοτζαμάνην, διευθυντὴν τῆς ἐργατικῆς Ἐφημερίδος «Ἐργάτης» καὶ ὑπὸ τύπον ἐπίσημον καὶ μυστικὸν τοῦ λέγει:

— Θὰ προσφέρῃς μεγάλην ὑπηρεσίαν εἰς τοὺς ἐργάτας καὶ εἰς τὴν Τουρκίαν, ἐὰν παρατείνῃς τὴν ἀπεργίαν. Κατὰ τὴν σύμβασιν ἐὰν ἡ κίνησις τῶν τραίνων σταματήσῃ ἐπὶ δέκα πέντε ἡμέρας ἡ ἑταιρεία κηρύσσεται ἔκπτωτος καὶ περιέρχονται ὅλα τὰ δικαιώματα εἰς τὸ Κράτος. Σοῦ δίδω τὸν λόγον μου ὅτι διὰ τὰς ὑπηρεσίας σου αὐτὰς θὰ ἀμειφθῇς ὅπως ἐγὼ γνωρίζω.

Ὁ ἐν λόγῳ διευθυντὴς τοῦ «Ἐργάτου» κατενόησεν ἀμέσως ὁλόκληρον τὸ σατανικὸν σχέδιον Τούρκων καὶ Γερμανῶν καὶ ὑπεσχέθη εἰς τὸν Ἐμβὲρ ὅτι θὰ συνεννοηθῇ μὲ τοὺς ἀπεργούς. Σπεύδει ἀμέσως πρὸς αὐτούς, ἀποκαλύπτει τὸ τρομερὸν σχέδιον, ἀγωνίζεται παρὰ τῇ ἑταιρείᾳ νὰ ἐπιτύχῃ μερικὰς παραχωρήσεις, τὰς ἐπιτυγχάνει, καὶ οὕτω ἔληξεν ἡ ἀπεργία, πρὸς μεγάλην ἀγανάκτησιν τοῦ Ἐμβέρ, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε τὴν ἐπιρροὴν νὰ χρησιμοποιήσῃ ὡς ὄργανόν του ἕνα γκιαούρ.

Συνεπείᾳ τῶν Νεοτουρκισμῶν τοῦ 1908 ἡ Ἑλλὰς ὑφίσταται τὰς πρώτας σοβαρὰς ἐνοχλήσεις τῆς Ἐξωτερικῆς Ἑλλάδος. Ἡ εἰσαγωγὴ τῶν ἐμπορευμάτων ἀπηγορεύθη εἰς τὴν Τουρκίαν. Αἱ εἰκόνες τοῦ Βασιλέως Γεωργίου κατεξεσχίσθησαν καὶ ἐποδοπατήθησαν ὑπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ὄχλου. Ἡ ἑλληνικὴ ἐφημερίς, ἡ ἀθηναϊκή, εἰσαγομένη μόνον διὰ τῶν ἀγγλικῶν καὶ γαλλικῶν ταχυδρομείων ἀπηγορεύθη, πράκτορες δὲ καὶ ἐφημεριδοπῶλαι ἐξυλοκοποῦντο καθ' ὁδὸν ὑπὸ τὰ ὄμματα καὶ τῇ βοηθείᾳ αὐτῆς τῆς Ἀστυνομίας. Ὁ ἐμπορικός μας στόλος δὲν περιπλέει πλέον εἰς τὰς Τουρκικὰς ἀκτὰς καὶ ἐπὶ ἔτος σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἀτμόπλοια Πανταλέοντος παραμένουν ἀκίνητα πρὸ τῆς προκυμαίας τῆς Σμύρνης. Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Τουρκίας ὑφίσταται δεινὸν ἐξευτελισμὸν καὶ δεινοτάτην πίεσιν. Ἡ Γερμανικὴ ἐμπορικὴ προπαγάνδα ἔχει ἀ ν ο ί ξ ῃ κυριολεκτικῶς τὰ μάτια τῶν Τούρκων καὶ οἱ πράκτορές της ψιθυρίζουν εἰς αὐτούς, «διατί δὲν ἁρπάζουν ἢ δὲν ἀγοράζουν τὰ καταστήματα τῶν γκιαούρηδων;» Τὸ χρῆμα εἶνε εἰς τὴν διάθεσίν των καὶ ἡ ἀστυνομία δύναται προθυμότατα νὰ πετάξῃ πάντα Ἕλληνα ἀπὸ τὸ κατάστημά του. Τὰ θεμέλια τοῦ Ἑλληνικοῦ ἰσχυροῦ καὶ πολυχρονίου οἰκοδομήματος ὑποσκάπτονται ἀσφαλῶς ὑπὸ Τούρκων, Γερμανῶν καὶ Γερμανοεβραίων.

Καὶ ἀναφέρει ἡ ἱστορία μας παρόμοιον γεγονὸς ἐκ μέρους τῶν Ἄγγλων, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ρώσσων; Τὸ Ἑλληνικὸν ἐμπόριον τῆς Ρωσσίας κατέχει τὴν πρώτην θέσιν καὶ ἐκεῖθεν κατὰ διαφόρους ἐθνικὰς περιόδους κρισίμους ἀπεστάλησαν ἑκατομμύρια ρουβλίων. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν κυριαρχεῖ μέχρι τῶν Ἰνδιῶν τὸ μέγα κατάστημα Ράλλη τὸ ὁποῖον τροφοδοτεῖ χιλιάδας Ἑλλήνων ὑπαλλήλων, χωρὶς ποτὲ νὰ ἐκδηλωθῇ κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἄγγλων οὐδὲ ἡ παραμικρὰ ἐχθρικὴ διάθεσις. Καὶ δύνανται οἱ καφενειολογοῦντες ἐν Ἀθήναις, οἱ οὐδέποτε μελετήσαντες τὴν θέσιν τοῦ Ἐξωτερικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶνε πνευματικῶς ἀνώτερος ἀπὸ τὸν ἐλεύθερον Ἑλληνισμόν, ν' ἀρνηθοῦν ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ τὴν φιλελευθέραν διοίκησιν τῶν Ἄγγλων δὲν ἐπαγιώθη καὶ δὲν ἀνεπτύχθη τὸ Ἑλληνικὸν ἐμπόριον; Ἀναφέρεται ἔστω καὶ μία περίπτωσις Ἀγγλικῆς διαθέσεως πρὸς ἐξόντωσίν μας; Ἀπεκαλύφθη ποτὲ σπεῖρα προπαγανδιστῶν, ὡς ἡ γερμανική, κατὰ τοῦ ἐμπορίου μας; Δὲν ἠδύναντο οἱ Ἄγγλοι νὰ καταστήσουν τὴν Αἴγυπτον κέντρον των ἐμπορικὸν ἐντὸς βραχυτάτου διαστήματος; Ὅστις διῆλθεν ἐξ Αἰγύπτου καὶ ἐμελέτησε τὴν κατάστασιν τὴν ἐμπορικήν, ἓν πρᾶγμα ἀντελήφθη: Τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς Τραπέζας, ὄχι μόνον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Καΐρῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν Πὸρτ-Σαΐδ, εἰς τὸ Σουέζ, τὸ Ζαγαζίκ, τὴν Μανσούραν, καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ Σουδὰν ἀκόμη. Ἀλλοίμονον ἐὰν ὁ Γερμανὸς κατώρθωνε διὰ τῶν Τούρκων νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἀλλοίμονον ἐὰν ἡ φυλλοξήρα αὕτη τῆς Ἀνατολῆς μετεδίδετο καὶ εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Αἰγύπτου. Κυριαρχία τῆς Γερμανίας ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου θὰ ἐσήμαινε τὸν ὄλεθρον καὶ τὴν καταστροφὴν παντὸς Ἑλληνικοῦ, ὅπως καὶ ἐν Τουρκίᾳ. Αἱ χιλιάδες τῶν ἐμπόρων μας θὰ ἠναγκάζοντο νὰ καταφύγουν εἰς τὸ ἐλεύθερον ἔδαφος, ἐνῷ τώρα πλουτίζουν, θησαυρίζουν κυριολεκτικῶς καὶ ἐκμεταλλεύονται ἄνευ οὐδενὸς κινδύνου τὴν εὔφορον χώραν τῆς Αἰγύπτου. Καὶ τοῦτο διότι τὸ πᾶν ἐκεῖ στεγάζεται μὲ τὴν Ἀγγλικὴν ἐλευθερίαν, τὸ μέγα δῶρον τοῦ ὁποίου οὐδέποτε ἐστερήθησαν οὐδὲ αὐτοὶ οἱ ἀπολίτιστοι λαοί, οἱ ὁποῖοι ηὐτύχησαν νὰ δεχθοῦν εἰς τὴν χώραν των Ἀγγλικὴν σημαίαν. Ἡ εἰρηνικὴ μετ' αὐτῶν συμβίωσίς των εἶνε τρανοτάτη περὶ αὐτοῦ ἀπόδειξις.

Η ΠΡΟΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΕΔΗΛΩΘΗ ΑΠΟ ΤΟΥ 1908.—ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ ΜΕ ΤΟΝ ΝΑΖΗΜ ΒΕΗΝ

Ὅπως καὶ ἀνωτέρω ἀναφέρεται, ἡ προγραφὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Τουρκίας, ἀπεφασίσθη ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγματος. Ἰσχυρίσθησάν τινες ἐν Ἀθήναις, ὅτι ἡ ἐξόντωσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ προεκλήθη ὑπὸ τοῦ . . . Βενιζέλου ! ! ! Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι οὐδέποτε ὁ παλαιὸς πολιτικὸς κόσμος τῆς Ἑλλάδος ἐμελέτησε τὴν θέσιν τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ. Ἑλληνισμὸς ἀνώτερος κατὰ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν δραστηριότητα τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνισμοῦ, μόλις ἐπάτησε τὸν πόδα του εἰς τὸ ἐλεύθερον ἔδαφος καὶ τὸ ἠσπάσθη μετὰ δακρύων, ὑβρίσθη, περιεφρονήθη ὑπὸ μερίδος τοῦ Ἀθηναϊκοῦ τύπου καὶ τοῦ ἀπεδόθησαν χαρακτηρισμοί, οἱ ὁποῖοι τοῦ ἔθιξαν βαθύτατα τὸν ἐθνισμόν του, ἐθνισμὸν ὃν διετήρησεν ἐπὶ πεντακόσια χρόνια μαύρης σκλαβιᾶς, ἀμείωτον καὶ ἐπιβλητικόν.

Ὁ Νεότουρκος Ναζὴμ τὰ λέγει πολὺ καθαρὰ τὰ πράγματα. Ἰδοὺ ὁλόκληρος ἡ συνέντευξίς του. Ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν Σμύρνῃ εἰς τὴν «Νέαν Σμύρνην» καὶ ἀμέσως κατόπιν ἐν Ἀθήναις τὴν 8 Σεπτεμβρίου τοῦ 1908 εἰς τὰς «Ἀθήνας» εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 2126 φύλλον. Ἡ συνέντευξις αὕτη ἐλήφθη ὑπὸ τοῦ ἐγκρίτου δικηγόρου καὶ ποιητοῦ κ. Μιχαὴλ Ἀργυροπούλου.

ΣΜΥΡΝΗ, 4 Σεπτεμβρίου 1908, (ταχυδρομικῶς).—Ἡ κάτωθι μακρά, ἐπὶ δίωρον περίπου, συνέντευξις ἐξετυλίχθη ἐν τῇ ἐπαύλει εὐγενοῦς Ἄγγλου ἐν Βουρνόβᾳ τῆς Σμύρνης παρουσίᾳ καὶ ἄλλων, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ ἀνταποκριταὶ τοῦ «Temps» Παρισίων καὶ τοῦ «Levant Herald» Κων/πόλεως, ὁ Πρόξενος τῆς Ἀμερικῆς καὶ ὁ ὑποπρόξενος τῆς Ἀγγλίας. Ἡ συνέντευξις κυρίως ἀφεώρα τὴν δημοσιογραφικὴν διερεύνησιν τῶν διαφόρων Ἑλληνικῶν ζητημάτων, ἅτινα ὑπηγέρθησαν καὶ συζητοῦνται μετὰ τὴν ἐν Τουρκίᾳ ἐπελθοῦσαν μεταπολίτευσιν, ἐνέχει δὲ τοῦτο τὸ οὐσιῶδες, ὅτι περικλείει ἀπεριστρόφους καὶ διαυγεῖς τὰς ἐπὶ τούτῳ γνώμας τοῦ Κομιτάτου ***Ἕνωσις καὶ Πρόοδος,*** οὗ εἷς τῶν ἀρίστων καὶ μᾶλλον ἐνεργῶν ἀντιπροσώπων εἶνε καὶ ὁ ἤδη ἐν Σμύρνῃ Ναζὴμ βέης. Ἡ ὁμιλία, ἑκατέρωθεν ἐπισπευδομένη, ἤρξατο εὐθὺς ἐπὶ τοῦ θεμα-

τος τῶν ἤδη ὑπὸ τοῦ Κομιτάτου ἐπιτοπίως ἐνεργουμένων μεγάλων ἐράνων.

—Ἔχομεν νὰ ἐπιτελέσωμεν πολλὰ πράγματα, εἶπεν ὁ ἀξιότιμος συνομιλητής μου, καὶ συνεπῶς ἔχομεν ἀνάγκην πολλῶν χρημάτων. Οἱ διεξαγόμενοι ἔρανοι ἀποσκοποῦσι τὴν πλήρωσιν καὶ ἰδιαίτατα τὴν ἵδρυσιν σχολῶν καὶ ὀρφανοτροφείων, ἅτινα εἰσὶ πρώτιστα ζητήματα φιλανθρωπίας. Διὰ τὴν ἵδρυσιν τῶν σχολῶν ἔχομεν καὶ ἄλλον σπουδαιότατον λόγον. ***Ἐκεῖ βαθμιαίως θὰ ἐπέλθῃ ἡ ἐθνικὴ ἰσοπέδωσις περὶ ἧς κηδόμεθα ἰδιασμένως.*** Διότι δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς κρύψω εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν ἀκλόνητον γνώμην τοῦ Κομιτάτου. ***Ἐννοοῦμεν***, καὶ τὸ ἐννοοῦμεν ἀντὶ πάσης θυσίας, νὰ ***ἀφομοιώσωμεν ὑπὸ μίαν ἐθνικὴν ὀθωμανικὴν ἰδέαν*** τὰ ἐν τῷ τόπῳ ἡμῶν στοιχεῖα, ὥστε νὰ μὴ γίνεται πλέον λόγος περὶ ***πλειοψηφίας ἢ μειοψηφίας***, περὶ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων καὶ Ἀρμενίων καὶ Ἰσραηλιτῶν, νὰ μὴ λέγεται «***ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς***», νὰ μὴ πρωτεύῃ καὶ χωρίζῃ τὰ ἄτομα καὶ τὰς ὁμάδας ὁ Χριστιανισμός, ὁ Μωαμεθανισμός, ὁ Ἰουδαϊσμός, ἀλλὰ νὰ πρωτεύῃ καὶ νὰ τὰ ἑνώνῃ ἡ ἰδέα τῆς μιᾶς Ὀθωμανικῆς πατρίδος, ἧς ὅλοι ἀνεξαιρέτως πρέπει νὰ εἴμεθα ἀφωσιωμένα τέκνα. Καὶ πρὸς τοῦτο ἄριστος ἀγωγὸς εἶνε τὰ σχολεῖα. Βεβαίως δὲν σκεπτόμεθα μὲ τοῦτο—ἄπαγε!—νὰ κλείσωμεν τὰ ἰδικά σας, εἰς τὰ ὁποῖα ἐλεύθερα, ὡς καὶ πρότερον, δύναται ν' ἀσκῆται καὶ θ' ἀσκῆται ἡ διδασκαλία, οὐδὲ θὰ μετέλθωμεν τὴν ἐλαχίστην κατ' αὐτῶν ἐπιβολήν.

«Ἀλλὰ εἰς τοιαύτην τελειότητα θ' ἀναγάγωμεν τὰ ἰδικά μας ἐπὶ τῇ βάσει εὐρωπαϊκῶν προγραμμάτων καὶ τῇ συνδρομῇ εὐρωπαίων ὀργανωτῶν, ὥστε βεβαιωθῆτε ὅτι μόνοι σας, αὐτόκλητοι θὰ πυκνώνετε τὰς φάλαγγας τῶν ἰδικῶν μας καὶ θὰ ἐρημώνετε ἐκεῖνα....

—Ἀλλὰ δὲν σᾶς φαίνεται ὅτι οὕτω πως φρονῶν παραβλέπετε ἐξ ὁλοκλήρου τὰς ἱστορικὰς παραδόσεις, τὴν ἅμιλλαν, τὴν Ἑλληνικὴν ἐθελοθυσίαν;

—Ἡμεῖς στηριζόμεθα εἰς τὸν Νόμον τῆς φύσεως, τὸν ὁποῖον ἄλλως τε ἐγὼ καὶ ὡς ἐπιστήμων ἰατρὸς εἶμαι τεταγμένος νὰ σέβωμαι. Ὅλαι αὐταὶ αἱ φαινομενικῶς ὡραῖαι ἔννοιαι, αἱ ἐκπροσωποῦσαι τὴν τεχνητὴν ζωήν, δὲν εἶνε παρὰ λέξεις ὡραῖαι κατὰ βάθος.

»Ἡ διάρκειά των, ἡ κυριαρχία των θὰ εἶνε πενταετής, δεκαε-

τής, τὸ πολὺ μιᾶς γενεᾶς. Τὸ αἴσθημα, ἡ θρησκεία, βαθμιαίως θὰ ἐξατμισθοῦν. Ἔπειτα θὰ κυριαρχήσῃ ἡ ὕλη, τὸ συμφέρον. Στρέψατε πανταχοῦ τὰ βλέμματά σας. Ὁ λαὸς τείνει πρὸς τὴν εὐημερίαν του, πρὸς τὸν θερμογόνον ἥλιον τῆς ὑλικῆς αὐτοῦ εὐδαιμονίας. Ὅταν τῷ παρουσιάσῃ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτὴν τὸ Κράτος, θὰ σπεύσῃ νὰ τὴν ἐναγκαλισθῇ καὶ τότε θὰ ἔχῃ ἄλλα ὑλικώτερα στάδια εἰς ἃ θὰ ἀπασχοληθῇ.

»Τὰ ἐργατικά, τὰ συνδικατικά, τὰ κοινωνιολογικὰ καὶ τὰ συναφῆ ἐν τοῖς εὐνομουμένοις Κράτεσιν, οἷον ἐν Γαλλίᾳ, ζητήματα θ' ἀπορροφήσουν ὅλα καὶ ὅλους, ἐν δὲ τῷ μωσαϊκῷ ἐκείνῳ τῆς πλουτολογικῆς καὶ οἰκονομικῆς πάλης, καθ' ἣν θὰ διευθύνῃ ἀναμίκτους τὰς κεχωρισμένας σήμερον ὁμάδας τὸ συμφέρον, δὲν θὰ ἔχῃ καιρὸν τὸ ἄτομον νὰ σκεφθῇ περὶ τῶν αἰσθηματικῶν σας ἐννοιῶν. Ταῦτα γενικῶς, ἀλλὰ καὶ ταῦτα εἰδικῶς περὶ τῶν Σχολείων... Ὀρφανοτροφείων, Βρεφοκομείων...

Κ' ἐπειδὴ ἐγὼ ἡτοιμαζόμην νὰ τὸν διακόψω.

—Θὰ μ' ἐρωτήσητε βεβαίως, ὡς Ἕλλην, μοὶ προσέθηκε μὲ περισσοτέραν τώρα ἀποφασιστικότητα, περὶ τοῦ ζητήματος τῆς γλώσσης. ***Βεβαιότατα αὐτὴ δὲν δύναται νὰ εἶνε παρὰ ἡ ἐπίσημος Ὀθωμανική,*** τὴν ὁποίαν ἄλλως θὰ ἐπιβάλῃ ὁ αὐτὸς φυσικὸς Νόμος. Τὸ νέον Κράτος, διὰ τὸ ὁποῖον ἡμεῖς ὅλοι εἰργάσθημεν μὲ θυσίαν τῆς ζωῆς μας, ἐννοεῖ νὰ ζήσῃ ὡς τοιοῦτον. Ὁμοειδὲς καὶ ὁμόγλωσσον καὶ συμπαγιωμένον. Δὲν ἐξήλθομεν ἀπὸ τὴν μίαν συμφορὰν διὰ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς ἄλλην. Δέον νὰ σημειωθῇ καλῶς ὅτι ***οὐδέποτε ὠνειρεύθημεν νὰ ἴδωμεν, οὔτε θὰ ἴδωμεν τὴν Τουρκίαν μεταβαλλομένην εἰς Αὐστρίαν*** μὲ τὰς πολυπλόκους φυλετικὰς καὶ γλωσσικάς της διαιρέσεις. Τὸ νεοτουρκικὸν πνεῦμα θ' ἀντιταχθῇ ἀπὸ τῆς σήμερον κατὰ πάσης ἐναντίας ἐφέσεως ἢ ἐκδηλώσεως τοιαύτης ἰδέας. Θὰ καταρρίψωμεν ἀπὸ τῆς βάσεως τὰ ὅρια τοῦ τοιούτου γλωσσικοῦ καὶ ὁμοῦ φυλετικοῦ χωρισμοῦ καὶ πλειότερον ἀκόμη, αὐτὰς τὰς διακρίσεις καὶ διαιρέσεις τῶν συνοικιῶν, τῶν ἤδη σημειουμένων εἰς τοὺς χάρτας, καὶ ὑπὸ τῆς συνηθείας, ὡς μουσουλμανικῶν, ἑλληνικῶν, ἀρμενικῶν καὶ ἰουδαϊκῶν, καὶ θὰ ἰσοπεδώσωμεν ἐθνικῶς τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα, διὰ τὸ καλὸν τῆς μιᾶς κοινῆς Πατρίδος. Ἄλλως, προκειμένου περὶ γλώσσης, ἡ Ὀθωμανικὴ γλῶσσα δὲν εἶνε παρὰ ἓν

ἀπάνθισμα τῶν ἄλλων γλωσσῶν καὶ αὐτῆς ἔν τισι τῆς Ἑλληνικῆς ἀκόμη· δὲν πιστεύω δὲ νὰ τὴν θεωρῆτε ἀκατάλληλον διὰ τὴν παγκόσμιον ἐν τῷ Κράτει χρῆσιν.

—Θὰ μοὶ ἐπιτρέψητε ἐν τούτοις νὰ σᾶς παρατηρήσω ὅτι ὁ πολιτισμὸς συνυπῆρξε μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τῆς ὁποίας οὐδεὶς ἠμφισβήτησε ποτὲ τὸν πλοῦτον καὶ τὸ κάλλος, καὶ τῆς ὁποίας, ὡς καὶ ἄλλων στερρότατα καὶ ἀναποσπάστως ἔχεται τὸ ἁπανταχοῦ καὶ τὸ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικὸν ἔθνος.

«Εἰδικώτερον δὲ προκειμένου περὶ τοῦ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, μετὰ τὸ Σύνταγμα, ἐφρόνει τοῦτο καὶ φρονεῖ ὅτι, συνεπείᾳ τῆς ἰσοτιμίας, εἰς τὰ μέρη τοὐλάχιστον ἐκεῖνα ἔνθα ὑπερτερεῖ δεσπόζουσα ἐξ ἱστορικῶν λόγων ἡ μητρική του γλῶσσα, καὶ γλῶσσα τοῦ τόπου, ἔδει νὰ εἶνε αὕτη ἐπισήμως ἰσότιμος μὲ τὴν Τουρκικήν. Ἄλλως οἱ φυσικοὶ νόμοι περὶ ὧν μοὶ ὡμιλήσατε θὰ ἦσαν ἀνατρεπτικοὶ τῶν ὑπαρχόντων. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν, εἰς τὸ Αρχιπέλαγος, εἰς Σμύρνην...».

Ὁ Ναζὴμ βέης ἔστη πρὸς στιγμὴν σκεπτικὸς καὶ μὲ κλίσιν τῆς κεφαλῆς ἐκδηλωτικὴν ὑποχωρητικῆς συγκαταθέσεως εἶπε:

—Δὲν ἐμβλέπω δυσκολίαν πράγματι εἰς τὰ μέρη ταῦτα, τό γε νῦν ἔχον, πρὸς παραδοχὴν τῆς τοιαύτης γνώμης ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

—Καὶ ἡ γνώμη σας περὶ τῶν προνομίων;

—Ἐννοεῖτε βεβαίως τῶν Πατριαρχικῶν Προνομίων, διότι καθόσον ἀφορᾷ τὰς μετὰ τῶν ξένων διομολογήσεις (capitulations), καὶ ἂν αὐτοὶ ἔτι οἱ Εὐρωπαῖοι μᾶς ἐζήτουν τυχὸν νὰ τὰς ἄρωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος, δὲν θὰ ἐστέργομεν, πρὸ τῆς τελείας ὀργανώσεώς μας, ἡμεῖς αὐτοὶ ν' ἀναλάβωμεν τὴν τοιαύτην εὐθύνην... Λοιπόν, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ προνόμια, τὰ ὁποῖα παρεχώρησεν ὁ Πορθητὴς εἰς τοὺς Ἕλληνας, μολονότι ἡ δημιουργηθεῖσα διὰ τοῦ Συντάγματος νέα τῆς ἰσότητος κατάστασις ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς καθιστῶσα ταῦτα ὅλως περιττά, ἐὰν μὴ καὶ ἐκδηλωτικὰ ὑπεροχῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου ἐπὶ τοῦ Ὀθωμανικοῦ, ἐν τούτοις διὰ πλείστους λόγους θ' ἀπομείνωσιν ἄθικτα.

«Ἡ ἐξέλιξις ὅμως τοῦ αὐτοῦ φυσικοῦ Νόμου καὶ ἡ ἐπὶ τὰ βελτίω ρύθμισις τῆς Διοικήσεως καὶ τῆς Δικαιοσύνης μετὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου θὰ ἐκμηδενίσῃ ταῦτα.

Ἀρκεῖ ἡ ἐπίσημος Ἑλλὰς καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον νὰ μὴ μᾶς παρεμβάλωσιν ἐμπόδια εἰς τὴν συντέλεσιν τοῦ κοπιώδους ἔργου».

—Ἀλλὰ ἡ ἐπίσημος Ἑλλὰς μετὰ τοῦ Τύπου αὐτῆς, ὡς καὶ τὸ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον μετὰ τοῦ Τύπου αὐτοῦ μέχρι τοῦδε ἐξεδήλωσαν ἀμέριστον τὴν χαράν των καὶ τὴν ὑποστήριξιν διὰ τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον μετὰ τόσων θυσιῶν ᾠκοδομήσατε· ὥστε δὲν ἐννοῶ...

—Θὰ μὲ ἐννοήσητε ἀμέσως, ἀφοῦ ἀπεφάσισα τίποτε νὰ μὴ σᾶς κρύψω, μὲ κίνδυνον ἔστω νὰ ἐγείρω θύελλαν περὶ ἐμέ, εἰς τὴν παροῦσάν μου συνέντευξιν. Πλησιάζομεν ν' ἀπελπισθῶμεν. τελείως μαζύ σας, κύριέ μου. Ἀδύνατον νὰ εὕρωμεν τὸν τρόπον ***ἀμέσου συνεννοήσεως*** μετὰ τοῦ ἐν τῷ τόπῳ ἑλληνικοῦ στοιχείου· Διότι φαίνεται ὅτι δὲν εἶσθε παρὰ τὰ ὄργανα μιᾶς ξένης τοῦ Κράτους αὐτοῦ πολιτικῆς, ἐννοῶ τῆς πολιτικῆς τῶν Ἀθηνῶν, ἄνευ προηγουμένης διαταγῆς καὶ τοῦ μεμελετημένου Mot d'ordre, τῆς ὁποίας δὲν ἐννοεῖτε τίποτε νὰ πράξητε τὸ σύμφωνον μὲ τὸ γενικὸν τοῦ τόπου πρόγραμμα. Θέλετε παραδείγματα ἁπτά; Ἰδού: Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἐπρόκειτο νὰ προσλάβωμεν εἰς τὸ Κομιτᾶτόν μας ἐπίλεκτα ἑλληνικὰ στοιχεῖα διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματός μας. Θὰ ἦτο τοῦτο κατὰ τὴν γνώμην μας διὰ τὸ καλὸν τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου καὶ τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ἐπιβολήν. Ἀλλ' ἡ ἀπάντησις αὐτῶν ἐβράδυνεν. Ὅταν δ' ἐπιέσαμεν τὴν φανερὰν διατύπωσιν τῆς γνώμης των, μᾶς εἶπον:—Ἀναμένομεν τὸν Πρόξενον· δὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν τίποτε πρὸ τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ. Ἄλλο: Εἰς τὴν Μιτυλήνην μετέβησαν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἀντιπρόσωποι τοῦ Κομιτάτου μας διὰ σχετικὰς ἐνεργείας, καὶ ἐζήτησαν τὴν συγκρότησιν ἐπιτροπῆς ἐννοεῖται μὲ ἑλληνικὴν πλειονοψηφίαν. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ἡ αὐτὴ πολιτικὴ τῆς ἀναβολῆς τῆς ἀπαντήσεως. Προσφεύγομεν τότε εἴς τινας τῶν Προξένων Ἕλληνας καὶ τούτους, οἵτινες καὶ μᾶς ἀπήντησαν: «Τί τὰ θέλετε! Ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸ Προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖθεν θὰ δοθῇ τὸ σύνθημα». Καὶ ἄλλο: Ἀπὸ ἡμερῶν ἐζητήσαμεν καὶ ἐδῶ, ἐν Σμύρνῃ, τὴν εἰς τὸ Κομιτᾶτόν μας πρόσληψιν Ἑλλήνων. Μᾶς τὸ ὑπεσχέθησαν. Ἀλλ' εἶνε σήμερον ἡ τρίτη ἡμέρα τῆς συνεννοήσεως ἐκείνης, καὶ οὐδεμία μᾶς ἐδόθη ἀπάντησις. Ἡ αἰτία δὲν μᾶς εἶνε ἄγνωστος, ἂν καὶ χορηγοῦσα ἡμῖν ἀφορμὴν πα-

ραπόνου. Ἀφοῦ δὲν ἐδόθη ἀκόμη ἁρμοδίως ἡ ἄδεια, πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ δοθῇ ἡ ἀπάντησις;

—Καὶ ὅμως λίαν πανθομολογούμενον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ συνειδήσει ὅτι, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἡ πεποίθησις ὅτι κυριαρχεῖ ἡ εἰλικρίνεια ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῶν συνταγματικῶν ἀρχῶν ἄνευ καμμιᾶς οὐσιαστικῆς διακρίσεως μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐν Τουρκίᾳ ἐθνοτήτων, πρῶτον, κατὰ τὴν ταπεινήν μου γνώμην, ἡ Ἑλλὰς καὶ τὸ ἐν τῷ τόπῳ ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἔχουσι συμφέρον καὶ ποθοῦσι τὴν σταθερὰν παγίωσιν τοῦ συνταγματικοῦ ἔργου.

—Ἄ! μὴ ἐπιζητεῖτε νὰ μὲ ἐκτοπίσητε τῆς μεμελετημένης μου γνώμης. ***Ἡ ἀφορμὴ τοῦ κακοῦ ὅλων τούτων εἶνε ὁ Ἑλληνικὸς σωβινισμός, ὅπως ἡ ἀφορμὴ ἄλλων ὁ φανατισμὸς ὁ Τουρκικὸς καὶ ἄλλων πάλιν ὁ Βουλγαρικὸς πατριωτισμός!*** Οἱ Ἕλληνες ἐσυνήθησαν νὰ θεωρῶσι τοὺς Τούρκους ὡς πολὺ κατωτέρους αὐτῶν.

«Προσκεκολλημένοι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἰδέαν δυσανασχετοῦσι νὰ ἐπικοινωνήσωσιν ἐν ἀδελφικῇ ἐκχύσει μεθ' ἡμῶν. Καὶ ἐνθυμοῦμαι ἐδῶ τὰς περὶ Ἑλλάδος διαλέξεις τοῦ φιλέλληνος Deschamps ἐν Παρισίοις, ὑπὸ τὰ θερμὰ χειροκροτήματα τοῦ ἀκροατηρίου καὶ τὴν κατωτέρω ἀφήγησίν του προκειμένου περὶ μιᾶς ἐπισκέψεώς του εἰς ἀκρόπολιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Μικρασίας. «Ἤμεθα, λέγει ὁ Deschamps, μὲ τὸν συνοδόν μου Ἕλληνα ὁ ὁποῖος ἔβλεπε μελαγχολικῶς τὸν οὐρανόν. Τὸν ἠρώτησα διατί ἀτενίζει οὕτω πρὸς τὰ ἄνω. Καὶ ἐκεῖνος μοὶ ἀπήντησε: «Διὰ νὰ μὴ τὰ στρέψω κάτω καὶ βλέπω τὸν σύγχρονον αὐτὸν βαρβαρισμόν».

—Ἀλλ' ὁ Deschamps εἶνε φιλέλλην, Γάλλος ὅμως. Εἶνε λάτρις τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀνέζη καὶ ἀνέλαμπε τὴν ὥραν ἐκείνην ἀπὸ τοῦ ξηροῦ ἐκείνου βράχου τῆς Ἀκροπόλεως· εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του, ὁ δὲ συνοδός του, καὶ αὐτὸς ἀρχαιοδίφης, ἔζη τὴν αὐτὴν στιγμὴν εἰς ἄλλους χρόνους, οἱ ὁποῖοι ἀναμφισβητήτως ἐπλησίαζον πλειότερον πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει.

—Σημαίνει ἀκριβῶς ὅτι εἶσθε οἱ αἰώνιοι σωβινισταί. Καὶ ἀλλοίμονον εἰς τοὺς λαούς, οἱ ὁποῖοι εὑρισκόμενοι εἰς τοσοῦτον ὕψος ἐθνικοῦ ὑπερεγωϊσμοῦ, εὑρεθῶσιν αἴφνης κάτω εἰς τὴν

ἄσπλαγχνον πραγματικότητα. Ἡ ἀπογοήτευσις θὰ εἶνε φοβερά. Καὶ ἐξηγοῦμαι καθαρώτερα: Σήμερον ὑπολογίζεσθε ἐν Ἀνατολῇ 3,000,000 περίπου ψυχῶν. Ἤδη εὑρίσκεσθε ἐν μειονοψηφίᾳ, τοιαύτῃ ὅμως, ὥστε ἐνασμενίζετε κινούμενοι καὶ ἀπαιτοῦντες. Αὔριον ἡ ἐθνικὴ αὐτὴ μειοψηφία σας θὰ ἐλαττωθῇ καὶ διὰ τοὺς ἐκτεθέντας λόγους καὶ διότι — ἀκούσατέ το, σᾶς παρακαλῶ, πολὺ καλὰ — ***ἡ ὑπάρχουσα πλειονοψηφία θὰ ἐπαυξηθῇ***. Δύο νέα ρεύματα θὰ συντελέσουν πρὸς τοῦτο: Πρῶτον μὲ τὴν ἡσυχίαν ἐν τῷ τόπῳ καὶ τὴν τάξιν, ἄνευ δὲ ἀδικαιολογήτων τοῦ λοιποῦ προετοιμασιῶν πολέμων, αἱ γεννήσεις, συντελούσης καὶ τῆς πολυγαμίας παρὰ Τούρκοις, θὰ πολλαπλασιασθῶσι. Δεύτερον. ***Ἐκ τῶν πολλῶν ἑκατομμυρίων Τούρκων οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς νῦν αὐτοκρατορίας, μέγα μέρος θὰ εἰσρεύσῃ ἐν τῷ τόπῳ*** φυσικῶς ἢ τεχνητῶς. Παρακολουθήσατε τὸ θέαμα καὶ σᾶς ἀφίνω νὰ μαντεύσητε τότε τὴν μοῖραν τῶν σημερινῶν σωβινιστῶν!

— Ἀλλὰ τὰς ἰδέας ταύτας, ἂν δὲν ἀπατῶμαι ὑπὸ τὴν τοιαύτην ἔντονον ἐθνικόφρονα ἐπιβολήν, δὲν τὰς συμμερίζεται ὡς πληροφοροῦμαι, καὶ τὸ ἕτερον τῶν ἐν Τουρκίᾳ Κομιτάτων, τὸ ὑπὸ τὸν Πρίγκηπα Σαμπαχεδδήν.

Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ὁ Ναζὴμ βέης ἐγένετο ζωηρότερος καὶ εἰς τόνον φωνῆς καὶ εἰς κίνησιν στάσεως. Καὶ μὲ νέαν γοργότητα φράσεως εἶπεν:

— Ὁ πρίγκηψ Σαμπαχεδδήν; Ἀλλ' ἐγὼ δὲν εὗρον καθ' ὅλην τὴν Μικρασίαν ἕνα κἂν φίλον του ἐδῶ, νομίζω δὲ ὅτι συνήντησά ποτε κάποιον τοιοῦτον εἰς Θεσσαλονίκην. Ἐζητήθη, κατεβλήθη πᾶσα προσπάθεια διὰ μέσων, ὧν ἡ ἀνάπτυξις θὰ μᾶς ἔφερε μακράν, νὰ οἰκοδομηθῇ ἡ ὀντότης του, ἡ ὁποία πράγματι δὲν ὑφίσταται, καὶ δὴ ὡς ἀρχηγοῦ Κομητάτου, ἀλλὰ χωρὶς ὀπαδούς. Ὁ Πρίγκηψ Σαμπαχεδδήν; Ἀλλ' αὐτὸς δὲν εἶνε καλὸς πατριώτης, οὔτε μελετητὴς τῆς καταστάσεως καὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἔθνους, εἶνε μέλλων ἴσως βουλευτής, λάμπων μὲ τὸν Πριγκηπικόν του τίτλον καὶ μὴ ἐκπροσωπῶν τὰς γνώμας τῆς πατρίδος.

«Ἐπεζήτησε τώρα τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, ἐλλείψει ὑποστηρίξεως τοῦ Ὀθωμανικοῦ, μὲ κάποιον δῆθεν πρόγραμμα τῆς αὐτενεργείας τοῦ ἀτόμου, τὸ ὁποῖον δὲν σημαίνει

τίποτε, καὶ τῆς Ἀποκεντρώσεως, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὴν ἄρνησιν τῆς ἐθνικῆς Ὀθωμανικῆς ἰδέας.

»Ἀλλ' ἡ ἀποκέντρωσις εἶνε ὁ πολέμιός μας καὶ ἐφ' ὅσον ἡμεῖς πλειοψηφοῦμεν, καὶ πλειοψηφοῦμεν, θὰ τὴν πολεμήσωμεν πάσῃ δυνάμει. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ μὴ εἴπω περισσότερα.

—Τὸ Ἑλληνικὸν ἐν τούτοις στοιχεῖον, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει τοὐλάχιστον καὶ ἀλλαχοῦ, ἐξεδηλώθη ἀπροκαλύπτως εὔνουν ὑπὲρ τοῦ προγράμματος τοῦ Σαμπαχεδδήν. Αἱ δ' Ἑλληνικαὶ ἐν τῇ Βουλῇ ψῆφοι...

—Αἱ Ἑλληνικαὶ ψῆφοι θὰ εἶνε ἐλάχιστοι ἀπέναντι τῶν πολλῶν Ὀθωμανικῶν. Μὲ τοῦτο ὅμως δὲν θέλω νὰ σᾶς εἴπω ὅτι θ' ἀντιδράσωμεν κατὰ τῆς ἐκλογῆς. Τοὐναντίον, θὰ συντελέσωμεν τὸ ἐφ' ἡμῖν εἰς τοῦτο. Ἐπὶ παραδείγματι, ἐὰν εἰς τὸ Σαντζάκιον Σμύρνης ἀναλογοῦσιν ἓξ Βουλευταί, δὲν βλέπω ἐγὼ τοὐλάχιστον καμμίαν δυσκολίαν ὁρισμοῦ δύο Ἑλλήνων Βουλευτῶν ἐν τοῖς συνδυασμοῖς, καίτοι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκλογέων σας δὲν φαίνεται καὶ μέγας. Τὸ περίεργον δὲ καὶ εὐχάριστον κατ' ἐμὲ εἶνε ὅτι αὐτοὶ πρῶτοι οἱ Ὀθωμανοὶ ἐπιθυμοῦσι τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἑλλήνων Βουλευτῶν. Οὕτω κρατῶ ἐπιστολὴν Ὀθωμανῶν τοῦ Ὀδεμησίου, οἵτινες προτείνουσι νὰ ἐκλεγῇ κάποιος ὀρθόδοξος Σταυράκης, προβλέπω δὲ ὅτι ἡ ὑποψηφιότης του θὰ ὑποστηριχθῇ ἀσφαλῶς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν ἐκλεκτόρων. Ὥστε βλέπετε τοὺς καρποὺς τῆς ἀδελφοποιήσεως.

—Μίαν τελευταίαν ἐρώτησιν σᾶς παρακαλῶ, καίτοι ἐξερχομένην τῶν ὁρίων τῆς τυπικῆς συνεντεύξεώς μας. Παρακολουθεῖτε βεβαίως τελευταίως ἐν τῷ τύπῳ τὰς ἀπανθρώπους ἀδικίας τῶν Βουλγάρων κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας. Ποία ἡ περὶ τῶν Βουλγάρων, οὕτω παρανόμως ἐνεργούντων, γνώμη σας;

—Ἀναμφισβητήτως τὸ ἐκεῖ Κομιτᾶτον καὶ ὁ στρατὸς θὰ δώσωσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας δικαιοσύνην. Θὰ ἐξασκηθῇ πρὸς τοῦτο ἡ πειθώ, ἀλλ' ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει καὶ ἐὰν ἡ Βουλγαρία ἐξακολουθήσῃ φρονοῦσα ὅτι δύναται νὰ μᾶς ταράσῃ καὶ νὰ ἀπειλῇ, τὸ Τουρκικὸν Κράτος δὲν θὰ λείψῃ νὰ τῇ δώσῃ τὸ ὀφειλόμενον μάθημα.

Ἡ ἑσπέρα ἤδη εἶχε σκορπίσῃ τὸ σιωπηλόν της σκότος εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔνθα αἱ μορφαὶ μόλις ἀμυδρῶς πλέον διεκρίνοντο.

Ηὐχαριστήσαμεν τὸν ἀκούραστον συνομιλητήν μας, διὰ τὴν φαεινὴν τῶν γνωμῶν του εἰλικρίνειαν καὶ ἀπήλθομεν. Μυρμηκιὰ χωρικῶν Ἑλληνοπαίδων ἔπαιζεν ἐν τῇ ὁδῷ. Καὶ ὁ νοῦς ἀκράτητος ἐφέρετο πρὸς τὸ ἄγνωστον μέλλον».

* * *

Τί συνέβη κατὰ τὸ 1914; Ὅ,τι προλέγει ἀνωτέρω ὁ Ναζὴμ βέης. Ὁ Ἕλλην δικηγόρος προφητικώτατα προσθέτει τὰς ἀνωτέρω τελευταίας γραμμάς, διότι μετὰ πάροδον ἓξ μόλις ἐτῶν ὁ νοῦς τῶν χωρικῶν Ἑλληνοπαίδων ἀκράτητος ἐφέρετο πρὸς τὸ ἄγνωστον μέλλον.

Ἡ ἱστορικὴ συνέντευξις τοῦ Ναζὴμ βέη προὐκάλεσε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πολὺν θόρυβον καὶ πολλὰ σχόλια παρὰ τῷ Ἑλληνικῷ Τύπῳ τῆς Τουρκίας. Αἱ δὲ «Ἀθῆναι», τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς δημοσιεύσεώς της, ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τῶν ἑξῆς ἀξιοσημειώτων φράσεων:

«... Συνέντευξις, εἰλικρινῶς διατυπουμένη, ἀποκαλύπτει τὰς ἀφομοιωτικὰς σκέψεις μερίδος τῶν Νεοτούρκων, εἰς πολλὰ δὲ σημεῖα δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν ***προσοχὴν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τὰς σκέψεις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐν Τουρκίᾳ στοιχείου***».

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ. — ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΠΡΑΞΙΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Οἱ Νεότουρκοι, ἓν ἔτος μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγματός των, πρὸς ἀντίπραξιν κατὰ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως τῆς Ἑλλάδος, ἠγόρασαν, ἐπὶ πιστώσει ἀπὸ τὴν Γερμανίαν, δύο παλαιὰ θωρηκτά, τὸν «Φρειδερῖκον Γουλιέλμον» καὶ τὸ «Βαϊσεμπούργ», τὰ ὁποῖα ὡδήγησαν εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον οἱ Γερμανοὶ ἀξιωματικοὶ καὶ τὰ Γερμανικὰ πληρώματα. Εἰς τὰ Γερμανικὰ θωρηκτὰ ἐδόθησαν τὰ ὀνόματα «Βαρβαρόσας Χαϊρεντὶν» καὶ «Τουργοὺτ Ῥέϊς». Ἐπῆλθον τὰ γεγονότα τοῦ 1912. Ἡ Ἑλλὰς κατὰ ξηρὰν συνέτριψε τοὺς Τούρκους, ὅπου τοὺς συνήντησε, καὶ μετέφερεν εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀποθήκας της ἑκατοντάδας Τουρκικῶν τηλεβόλων, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶνε χαραγμένα Γερμανικὰ γράμματα τῶν ἐργοστασίων Κρούπ. Ὁ στόλος της περιεπόλει διαρκῶς ἔξωθεν τῶν Δαρδανελλίων. Ὁ Τουρκικὸς στόλος δὲν ἀπεφάσιζε νὰ

ἐξέλθῃ. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ναῦται τοῦ στολάρχου Παύλου Κουντουριώτου κατελάμβανον τὰς νήσους μίαν πρὸς μίαν καὶ ἐπὶ τῶν φρουρίων των εἶδον οἱ κάτοικοί των νὰ κυματίζῃ ἡ κυανόλευκος. Εἰς μάτην προσκαλεῖ τοὺς Τούρκους ὁ στόλαρχός μας. Κρύπτονται ὄπισθεν τοῦ Ναγαρᾶ ἡμέραν καὶ νύκτα. Οἱ Ἕλληνες ναῦται ἀνυπομονοῦν νὰ ἐπιπέσουν κατὰ τῶν Τούρκων καὶ νὰ τοὺς δείξουν τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν τόλμην των. Ἐπὶ τέλους οἱ Τοῦρκοι ἀποφασίζουν ν' ἀντιπαραταχθοῦν μὲ τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐξέρχονται τῶν στενῶν. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ναυμαχίας ὑπῆρξε καταστρεπτικὸν διὰ τοὺς Τούρκους. Ἐν ἀπεριγράπτῳ πανικῷ ἐπανέρχονται εἰς τὰ στενὰ καὶ μένουν ἐκεῖ ἐν ἀκινησίᾳ μέχρι πέρατος τοῦ πολέμου.

Ἀλλ' ἡ θρασύτης τῶν Τούρκων δὲν ἔχει ὅρια. Μετὰ τὴν καταστροφήν των καὶ κατὰ θάλασσαν, προβάλλουν ἀξιώσεις ἐπὶ τῶν νήσων καὶ δυστροποῦν εἰς τὴν παραχώρησίν των, ὡς ἐὰν ἠδύναντο νὰ τὰς καταλάβουν καὶ πάλιν. Τὸ ζήτημα τῶν νήσων, κατ' ἀπόφασιν τῆς συνδιασκέψεως τοῦ Λονδίνου, ἀφίεται εἰς τὴν κρίσιν τῆς πρεσβευτικῆς συνδιασκέψεως καθὼς καὶ τῆς Βορείου Ἠπείρου. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ Τουρκία, διὰ τῆς Γερμανίας, ἀρχίζει πόλεμον ἀδιάκοπον ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν μὴ παραχώρησιν τῶν νήσων εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αἱ δυνάμεις τῆς Τριπλῆς Συμμαχίας, τουτέστιν ἡ Γερμανία, ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Ἰταλία, διεξάγουν ἀμείλικτον πόλεμον ἐναντίον μας, τόσον διὰ τὸ ζήτημα τῆς Βορείου Ἠπείρου ὅσον καὶ διὰ τὸ ζήτημα τῶν νήσων. Οἱ Τοῦρκοι ἐνθαρρύνονται διαρκῶς καὶ . . . ἀπειλοῦν!! Καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τὸ νησιωτικὸν ζήτημα ἐλύθη ὑπὲρ ἡμῶν, τῇ ἐπιμόνῳ ἀπαιτήσει καὶ ἐνεργείᾳ τῆς Ἀγγλίας. Πρὸς τοὺς πρεσβευτὰς τῆς Τριπλῆς Συμμαχίας ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας σὲρ Ἔδουαρδ Γκρέϋ κατηγορηματικῶς ἐδήλωσεν ὅτι αἱ νῆσοι πρέπει νὰ παραχωρηθοῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὰς κατηγορηματικὰς ταύτας δηλώσεις τοῦ Ἄγγλου ὑπουργοῦ οὐδεμίαν ἀπάντησιν δίδουν οἱ Γερμανοὶ μετὰ τῶν συμμάχων των. Ἀπεναντίας ἐνεργοῦν διὰ τοῦ τύπου των ὅπως προκαλέσουν τὸν ἐρεθισμὸν τῆς κοινῆς γνώμης καὶ ἰδιαιτέρως τῆς τουρκικῆς. Ἰδοὺ τί μεταδίδεται τὴν ἑνδεκάτην Δεκεμβρίου τοῦ 1913 ἐκ Βιέννης πρὸς ὁλόκληρον τὸν Ἀθηναϊκὸν τύπον.

«Τηλεγραφήματα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀγγέλλουν ὅτι ἡ Πύλη ἔχει σκοπὸν νὰ προβάλῃ ἀντιρρήσεις ἐπὶ τῆς Ἀγγλικῆς προτάσεως διὰ τὸ ζήτημα τῶν νήσων. Ὁ ἐν Λονδίνῳ πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας διετάχθη νὰ ζητήσῃ ἐξηγήσεις παρὰ τοῦ σὲρ Ἔδουαρδ Γκρέϋ ἐπὶ τῆς ***Ἀγγλικῆς προτάσεως***. Εἰς τὸ διάβημά της ἡ Τουρκία ***ἐνισχύεται καὶ παρὰ τῶν Δυνάμεων Γερμανίας, Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας***».

Τὸ τηλεγράφημα τοῦτο, ἐκ Βιέννης προερχόμενον, εἶνε ἀρκετὰ ἀποκαλυπτικὸν τῶν προθέσεων τῆς Γερμανίας καὶ τῶν συμμάχων της ἐναντίον μας. Τὴν δωδεκάτην Δεκεμβρίου 1913, νέα ἀποκάλυψις μεταδίδεται ἐκ Βιέννης πρὸς τὸν Ἀθηναϊκὸν τύπον. Τὰ κυριώτερα δημοσιογραφικὰ ὄργανα τῆς Βιέννης πληροφοροῦνται ὅτι «εἰς τοὺς διπλωματικοὺς κύκλους τῆς Βιέννης λέγεται ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ πρότασις, διὰ τὸ ζήτημα τῶν νήσων, ***θ' ἀποκρουσθῇ ὑπὸ τῶν Κεντρικῶν Δυνάμεων διότι ἀφίνει ἀνυπεράσπιστα τὰ Δαρδανέλλια καὶ τὴν Μ. Ἀσίαν***».

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἡ «Τσάϊτ» τῆς Βιέννης, ἔγραφεν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν δελτίον της τὰ ἑξῆς· «Ὁ σὲρ Ἔδουαρδ Γκρέϋ ***ἀνυπομονεῖ*** διὰ τὴν ***βραδύτητα*** τὴν ὁποίαν ***ἐπιδεικνύουν*** αἱ Κυβερνήσεις τῆς Τριπλῆς συμμαχίας, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἀπάντησίν των εἰς τὴν Ἀγγλικὴν πρότασιν. Ὁ Ἄγγλος ὑπουργὸς ***ἐξεδήλωσεν*** ἐμμέσως τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως ***ἡ πρότασίς του πραγματοποιηθῇ*** τὸ ταχύτερον, ἵνα λείψουν ἐκ τοῦ μέσου ζητήματα τὰ ὁποῖα δυνατὸν νὰ προκαλέσουν ἐπιπλοκὰς εἰς τὸ μέλλον».

Ἐκ τούτων ἀποδεικνύεται πανηγυρικώτατα ὅτι ὁ μὲν Ἄγγλος ὑπουργὸς ***ἀνυπομονεῖ***, ἡ δὲ Γερμανία καὶ οἱ σύμμαχοί της προσπαθοῦν νὰ παρελκύσουν τὸ ζήτημα καὶ νὰ ἐπιτύχουν λύσιν ἱκανοποιητικὴν διὰ τὴν Τουρκίαν. Ὅλαι αἱ ἐνέργειαί των στρέφονται κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς προτάσεως καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Τούρκων, ἐργάζονται λυσσωδῶς πρὸς δυσμενῆ διὰ τὴν Ἑλλάδα λύσιν τοῦ ζητήματος. Ἀλλ' ἡ Ἀγγλία οὐδόλως ὑποχωρεῖ εἰς τὰς ἀποφάσεις της. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸν Γερμανικὸν καὶ Αὐστριακὸν τύπον δίδεται ὡς ἑξῆς ὑπὸ τῶν «Τάϊμς», εἰς τὸ φύλλον τῆς ἑβδόμης Ἰανουαρίου 1914.

«Εἶνε φανερὸν ὅτι μόνον μία λύσις διαρκὴς καὶ ἱκανοποιητικὴ ὑπάρχει τοῦ ζητήματος τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου. Οἱοιδήποτε καὶ

ἂν εἶνε οἱ ὅροι οἱ προβαλλόμενοι ὑπὸ τῶν Δυνάμεων, ***αἱ ἑλληνικαὶ νῆσοι δέον νὰ τεθοῦν ὑπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.*** Οἱ Ἕλληνες ἔπαιξαν σπουδαῖον ρόλον ἐν τῷ παρόντι πολέμῳ. Ἀνέκτησαν τὸ στρατιωτικὸν γόητρον καὶ αἱ δυνάμεις τῶν ὑπέστησαν μεγάλας ἀπωλείας. Ἐν γένει κατήγαγον ἀξιοσημειώτους ἐπιτυχίας. Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, καίτοι μικρός, ἔλαβε μέρος πρωτεῦον, κρίνας τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐκστρατειῶν ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ. Οἱ κάτοικοι τῶν νήσων εἶνε Ἕλληνες καὶ ζητοῦν νὰ παραμείνουν ἡνωμένοι πρὸς τὴν μητέρα πατρίδα των. Ἐὰν ὑπαχθοῦν ἐκ νέου εἰς τὴν ξένην Κυβέρνησιν, ἡ Εὐρώπη θὰ εὑρεθῇ μετ' ὀλίγον προ νέων ταραχῶν καὶ νέου Κρητικοῦ ζητήματος. ***Δὲν πιστεύομεν νὰ εὑρεθῇ δύναμις ἡ ὁποία θ' ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην τῆς ἐκδιώξεως τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἐκ τῶν νήσων διὰ ν' ἀποδώσῃ ταύτας εἰς τὴν Τουρκίαν».***

Ὑπὸ τὸν τόνον αὐτὸν ἐξακολουθεῖ ἡ συζήτησις εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν τύπον διὰ τὸ ζήτημα τῶν νήσων, σταθερὰ καὶ κατηγορηματικὴ ἐκ μέρους τῶν Ἄγγλων καὶ τῶν Γάλλων, ὕποπτος δὲ καὶ ὑπερτουρκικὴ ἐκ μέρους Γερμανῶν καὶ Αὐστριακῶν. Αἱ κεντρικαὶ Δυνάμεις ἀγωνίζονται νὰ ἐπιτύχουν χωρισμὸν τοῦ νησιωτικοῦ ζητήματος ἀπὸ τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἐπιδιώκουν τὴν διάσπασιν τῆς ὁμοφωνίας τῆς Συνεννοήσεως. Ἡ Ἀγγλία, Γαλλία καὶ Ρωσσία, πρωτοστατούσης ***πάντοτε*** τῆς Ἀγγλίας, ἐπιμένουν εἰς τὴν ταὐτόχρονον λύσιν ἀμφοτέρων τῶν ζητημάτων. Καὶ ὑποχωροῦν μὲν διὰ τὴν Βόρειον Ἤπειρον, ἀφοῦ εἰς τοῦτο λυσσωδῶς ἐπιμένουν ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Ἰταλία μετὰ τῆς Γερμανίας, ἐπιμένουν ὅμως διὰ τὸ νησιωτικὸν ζήτημα ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ θεωροῦν τὴν εὐνοϊκὴν λύσιν του ὑπὲρ ἡμῶν ὡς ζήτημά των.

Συνεπείᾳ τῆς Γερμανικῆς πολεμικῆς καὶ τῶν συμμάχων της, ἡ κοινὴ γνώμη ἀνησυχεῖ ἐν Ἑλλάδι καὶ οἱ νησιῶται, μόλις πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἐλευθερωθέντες, κατέχονται ὑπὸ εὐλόγου ταραχῆς. Ὁ διπλασιάσας τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐμφυσήσας πνοὴν καὶ δύναμιν εἰς τὸ σκελετῶδες Κράτος, ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, ἀποφασίζει κατὰ τὸ τέλος Δεκεμβρίου τοῦ 1913 νὰ ταξειδεύσῃ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ νὰ ἐπισκεφθῇ πρὸ παντὸς τὴν Ρώμην, τὸ Βερολῖνον καὶ τὴν Βιέννην. Ἐπὶ τοῦ ταξειδίου τούτου καὶ τῆς παρουσίας τοῦ

Ἐλευθερίου Βενιζέλου εἰς τὸ Βερολῖνον, ἰδοὺ τί γράφει ἡ γερμανικὴ Ἐφημερὶς «Τάγεμπλατ» ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ:

«Ὁ Ἕλλην πρωθυπουργὸς ἔγεινε δεκτὸς εἰς τὸ Βερολῖνον παντοῦ μὲ τὸν σεβασμὸν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ ἡ προσωπικότης του ὡς «ἀνακαινιστοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἑνὸς τῶν μᾶλλον ἐπιτυχόντων πολιτικῶν τῆς νεωτέρας ἐποχῆς». Ὅλοι οἱ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὰ ἐθνικὰ Ἑλληνικὰ ἰδανικά, τὴν Δυναστείαν, τὸν λαόν, τὸν στρατὸν καὶ οἱ διαμένοντες ἐκτὸς τῶν πρώην συνόρων τοῦ Βασιλείου Ἕλληνες ὀφείλουν ἐξ ἴσου χάριτας ἐξ ὑποχρεώσεως πρὸς τὸν ἐνεργητικὸν τοῦτον ἄνδρα. Ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῇ τις τὴν ὄχι εὐχάριστον κατάστασιν τῆς χώρας κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς στρατιωτικῆς ἐπαναστάσεως, πρὸ πενταετίας μόλις, ὅτε ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος μετὰ βασιλείαν 46 ἐτῶν ἐσκέπτετο νὰ παραιτηθῇ καὶ ὅτε ὁ τότε Διάδοχος καὶ ἤδη Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος εἶχε καταθέσει τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ, καὶ κατόπιν τοὺς ἀγῶνας διὰ τὴν εἴσοδον τῶν Κρητῶν βουλευτῶν εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν τῶν Ἀθηνῶν, διὰ ν' ἀναμετρήσῃ τὴν εἰς τόσον σύντομον χρονικὸν διάστημα ἐπελθοῦσαν μεταβολήν. Ὁ Βενιζέλος, ὁ ὁποῖος πρὸ 17 ἐτῶν ἠγωνίσθη εἰς τὴν πατρίδα του Κρήτην διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς νήσου κατὰ τῶν πολεμικῶν πλοίων τῶν Δυνάμεων, ἀνεμίχθη μὲ τὴν ἐπιτηδείαν καὶ ἰσχυρὰν μέθοδόν του εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις τῆς Κρήτης. Ἡ ἐπιτηδειότης μὲ τὴν ὁποίαν κατώρθωσε καὶ ἐπανέδωσε τὴν ἡσυχίαν εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, ἥτις εἶχε καταστραφῇ ὑπὸ τῶν κομμάτων, ἡ ἀναθεώρησις τοῦ Συντάγματος καὶ ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ Διαδόχου εἰς τὸν στρατόν, ὁ τρόπον τινὰ διακανονισμὸς τῶν οἰκονομικῶν καὶ ἡ βελτίωσις τῆς διεθνοῦς θέσεως τῆς Ἑλλάδος, ἐδικαιολόγησαν τὴν ἐμπιστοσύνην ταύτην πρὸς αὐτόν.

»Καὶ κατόπιν ἐπηκολούθησαν αἱ σημαντικαὶ ἐπιτυχίαι τοῦ πολεμικοῦ ἔτους, εἰς τὰς ὁποίας δὲν συνετέλεσεν ὀλιγώτερον τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ στρατοῦ ἡ συμμετοχὴ τοῦ Πρωθυπουργοῦ τούτου, ὅστις προητοίμασε διπλωματικῶς τὰς ἐπιτυχίας ταύτας καὶ συνωμολόγησε τὴν συμμαχίαν ἐν ἀκριβεῖ ἐκτιμήσει τοῦ ἀντιπάλου. Καὶ εἰς ὅλα ταῦτα δέον νὰ προστεθοῦν αἱ ἐπιτυχίαι τοῦ διπλωμάτου Βενιζέλου ὡς ἀντιπροσώπου τῆς εἰρήνης ἐν Λονδίνῳ καὶ ἐν τῇ συνομολογήσει τῆς εἰρήνης μετὰ τῆς Τουρκίας ἐν Ἀθήναις. Καὶ

ἤδη δέον νὰ ἐκτιμηθοῦν αἱ ὑπηρεσίαι του ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν συμφερόντων, διὰ τῶν ἐνεργειῶν του παρὰ ταῖς Μ. Δυνάμεσι, χάριν τοῦ νησιωτικοῦ ζητήματος.

»Τὸ ταξείδιον, τὸ ὁποῖον ἐπεχείρησεν ὁ Πρωθυπουργὸς εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς πρωτευούσας καὶ τὸ ὁποῖον τὸν ἔφερεν ἐπίσης καὶ εἰς τὸ Βερολῖνον, συνδέεται, φυσικά, στενώτατα μὲ τὴν πολιτικὴν κατάστασιν, ἡ ὁποία προῆλθεν ἐκ τῆς ἀποφάσεως ταύτης τῶν Δυνάμεων. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐδήλωσε, καθὼς ἀνήγγειλεν ὁ ἐν Κων/πόλει ἀνταποκριτής μας, τὴν ἐπιθυμίαν της νὰ διαπραγματευθῇ ἀπ' εὐθείας μετὰ τῆς Πύλης περὶ συνεννοήσεως καὶ τὸ Τουρκικὸν Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἀπασχολεῖται μὲ τὴν πρότασιν ταύτην τοῦ νέου πρέσβεως κ. Πανᾶ. Ἀλλ' αἱ ἐλπίδες ὅτι θὰ πραγματοποιηθοῦν αἱ διαπραγματεύσεις αὗται πρὸς τὸ παρὸν εἶνε ἐλάχισται, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς μεγάλης διαφορᾶς γνωμῶν μεταξὺ τῶν δύο Δυνάμεων. ***Θὰ ἦσαν δυναταὶ αἱ διαπραγματεύσεις αὗται μόνον διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς τῆς Μιτυλήνης καὶ τῆς Χίου διὰ τῆς κειμένης εἰς ὀλιγώτερον συμφέρουσαν θέσιν Ρόδου καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας δὲν ἀποκλίνουν διόλου ὑπὲρ μιᾶς τοιαύτης ἀνταλλαγῆς***».

Κατὰ τὴν «Τάγεμπλατ» οἱ ἐν Βερολίνῳ ἀντὶ τῆς Χίου καὶ τῆς Μιτυλήνης μᾶς δίδουν τὴν . . . Ρόδον, ἡ ὁποία ***κατέχεται*** ὑπὸ τῶν συμμάχων των Ἰταλῶν.

Ἀλλ' εἶνε μόνον ἡ ἀρθρογραφία τῆς «Τάγεμπλατ» ἐναντίον τοῦ νησιωτικοῦ μας ζητήματος; Ἰδοὺ καὶ ἄλλαι Γερμανικαὶ ἐφημερίδες αἱ ὁποῖαι ἐκδηλώνουν τὸν φιλοτουρκισμόν των πανηγυρικώτερον. Ὁ ἐν Βερολίνῳ ἀνταποκριτὴς τοῦ Παρισινοῦ «Χρόνου» γράφων περὶ τῆς ἐκεῖσε ἐπισκέψεως τοῦ κ. Βενιζέλου, λέγει, ὅτι ὁ Βερολίνειος Τύπος ἔκαμεν εἰς τὸν Ἕλληνα πολιτικὸν ὑποδοχὴν μεμετρημένης συμπαθείας.

«Αἱ ἐφημερίδες, λέγει, αἱ ἔχουσαι ποιάν τινα πολιτικὴν σημασίαν, ὡς ἡ «Ἐφημερὶς τοῦ Φός», ἡ ὁποία εἶνε συχνάκις ἡμιεπίσημος, καὶ ἡ «Ἐφημερὶς τοῦ Σταυροῦ», τὸ μέγα ὄργανον τῶν συντηρητικῶν, συνιστοῦν εἰς τὸν κ. Βενιζέλον νὰ δεχθῇ λύσιν τοῦ ζητήματος τῶν ***νήσων ὡς τὴν ἐπιθυμεῖ ἡ Τουρκία.***

»Ἐὰν ἡ Ἑλλάς, λέγει ἡ «Ἐφημερὶς τοῦ Σταυροῦ», ἐπιμείνῃ εἰς τὰς ἀξιώσεις της, καὶ ἐὰν ἡ Τουρκία ἐπιτεθῇ, δὲν εἶνε δυνα-

τὸν νὰ ἀρνηθῇ τις εἰς τὴν τελευταίαν τὸ δικαίωμα νὰ προστρέξῃ εἰς τὸ ξίφος της. Ἐν τούτοις δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ φιλικὴ συμφωνία. Οἱ Ἕλληνες θὰ λάβουν εἰς ἀντάλλαγμα τῆς Χίου καὶ τῆς Μιτυλήνης μέρος τῶν Δωδεκανήσων.

»Εἷς νέος Βαλκανικὸς πόλεμος θὰ εἶχεν ἀποτελέσματα, πρὸς τὰ ὁποῖα παρεμβαλλόμενα τὰ σημερινὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος θὰ εἶνε ἴσα πρὸς τὸ μηδέν. Ὁ κ. Βενιζέλος θὰ πεισθῇ ἀληθῶς, κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του ἐν Βερολίνῳ, ὅτι παρὰ τὰς συμπαθείας μας πρὸς τὴν Ἑλλάδα, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιδοκιμάσωμεν τυχοδιωκτικὴν πολιτικήν.

»Ἐγένετο λόγος περὶ διαπραγματεύσεων Ἑλληνικοῦ δανείου ἐν Βερολίνῳ. Φοβούμεθα ὅμως ὅτι τοιοῦτον δάνειον τὴν στιγμὴν αὐτὴν θὰ εὐνοήσῃ μίαν προσπάθειαν ἥτις δυνατὸν νὰ καταλήξῃ εἰς πόλεμον παγκόσμιον. Ἐλπίζομεν ὅθεν ὅτι ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ δὲν θὰ ἔχῃ ἀποτελέσματα.

Ἡ «Ἐφημερὶς τοῦ Φὸς» γράφει ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα.

«Ἡ κατοχὴ τῶν νήσων ***Χίου καὶ Μιτυλήνης δὲν εἶνε διὰ τὴν Ἑλλάδα ζήτημα ζωτικόν.*** Εἶνε ὅμως τοιοῦτον διὰ τὴν Τουρκίαν. Ἐὰν αἱ σημεριναὶ διαπραγματεύσεις ναυαγήσουν, λόγῳ τῆς ἀδιαλλάκτου στάσεως τῆς Ἑλλάδος, δέον νὰ ἀναμείνῃ τις χειροτέρας ἐπιπλοκάς».

»Τὰ ἀποσπάσματα αὐτὰ τοῦ Γερμανικοῦ τύπου, λέγει ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ «Χρόνου», ἐπιτρέπουν νὰ γνωρίσῃ τις ἀρκετὰ εὐκρινῶς τὰ αἰσθήματα, μετὰ τῶν ὁποίων οἱ πολιτικοὶ κύκλοι τοῦ Βερολίνου βλέπουν τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ κ. Βενιζέλου. Ἡ Γερμανία, πλὴν λόγων τινῶν δυναστικοῦ ἐνδιαφέροντος, ***οὐδεμίαν ἄλλην ἀφορμὴν ἔχει νὰ συμπαθῇ ἐξαιρετικῶς τὴν Ἑλλάδα.*** Ἄλλως τε οἱ ἐν Γερμανίᾳ ἔχουν καταστῇ Τουρκόφιλοι τὰς ἡμέρας αὐτάς.

»Ὁ τύπος διαδηλοῖ τὰς συμπαθείας του πρὸς τὴν Πύλην μετὰ τόσης ***δυνάμεως,*** ὥστε ὑπάρχει φόβος ὅτι ὁ κ. Βενιζέλος εἰς τὰς συνδιαλέξεις του ἐν τῇ Αὐλῇ δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιτύχῃ ὑποσχέσεις τὰς ὁποίας κατόπιν ἡ κυβέρνησις νὰ τὰς ἐκτελέσῃ.

»Ἡ παρουσία ἐν Βερολίνῳ τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἑλλάδος, ἀδελφῆς τοῦ Αὐτοκράτορος Γουλιέλμου, συντελεῖ ἐπὶ πλέον εἰς τὸ

νὰ αὐξάνῃ τοὺς φόβους ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι φοβοῦνται τὰς ἀκαίρους δηλώσεις μιᾶς πολιτικῆς δυναστικῆς».

Πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀποκαλύψεων αὐτῶν ὑπάρχουν ἱστορικὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα πιστοποιοῦν τὸν φιλοτουρκισμὸν τῆς Γερμανίας, καὶ ἐπὶ τῶν ἐγγράφων αὐτῶν βασιζόμενος γράφει τὰ ἑξῆς εἰς τὴν «Μηνιαίαν Ἐπιθεώρησιν» ὁ Βενιζελικὸς πρῴην ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν κ. Ἀλέξανδρος Διομήδης.

«Οὕτως, ἐκ τῶν ζητημάτων ὧν ὁ κανονισμὸς εἶχεν ἀφεθῆ εἰς τὴν κρίσιν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, τὸ μὲν ἠπειρωτικὸν ἐλύετο ἐναντίον τῶν εὐχῶν τῆς Ἑλλάδος, τὸ δὲ εἰς χεῖρας τῶν αὐτῶν Δυνάμεων κείμενον ζήτημα τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ὧν ἡ τύχη βαθέως ἔθιγεν αὐτήν, παρέμεινεν εἰσέτι ἐκκρεμές, οὐδεμιᾶς ἀποφάσεως περὶ τούτου λαμβανομένης. Ἐπὶ πλέον δὲ ὑπὸ τὴν ὤθησιν τῶν ἐνδιαφερομένων Δυνάμεων, ἐπεσπεύδετο ἡ γνωστοποίησις καὶ ἐκτέλεσις τῶν περὶ ορίων τοῦ Ἀλβανικοῦ κράτους ἀποφασισθέντων, ὡσεὶ ἐπιμελῶς νὰ ἐπεζητεῖτο ἀπομόνωσις τοῦ ζητήματος, ἐκ φόβου ἐνδεχομένων ἀπροόπτων ἢ ἀναβολῶν, τὰς ὁποίας ἠδύνατο νὰ προκαλέσῃ τυχὸν συσχέτισις αὐτοῦ πρὸς ἄλλα ἐκκρεμῆ καὶ ἀδήλου ἀκόμη ἐκβάσεως θέματα.

Ἡ τότε Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις διεῖδε τὸν κίνδυνον ὃν περιέκλειε τακτικὴ μεμονωμένης ἐκκαθαρίσεως τῶν ζητημάτων. Ἀπομόνωσις ἑκάστου τούτων ἐσήμαινε τὴν ἑκάστοτε ἐπικράτησιν τῶν ἀντιλήψεων τῶν ἀμέσως μόνον ἐνδιαφερομένων παραγόντων, συγκεντρούντων ἀμέριστον τὴν ἐνέργειάν των ἐπὶ ἑνὸς σημείου πρὸς ἀποσόβησιν κρίσεως ἀντιθέτου πρὸς τὰς βλέψεις των. Συσχέτισις τοὐναντίον θὰ ἦγε κατ' ἀνάγκην εἰς ἀλληλεπίδρασιν καὶ μετριασμὸν τῶν ἄκρων λύσεων.

Καὶ τὴν συσχέτισιν ταύτην κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ ἐν προκειμένῳ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις. Καὶ ἡ ἐπιτυχία αὕτη ὑπῆρξε σπουδαιοτάτη διὰ τὰς συνεπείας της, σπουδαιοτάτη καὶ καθ' ἑαυτὴν καὶ διότι ἐξεβίασε τέλος τὸ πρῶτον βῆμα τὸ δυνάμενον νὰ χαράξῃ εὐνοϊκὴν λύσιν ἐν τῷ ζητήματι τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου.

Ἡ πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως τοῦτο προσηλωθεῖσα ἐνέργεια θὰ κατέληγεν εἰς ὁριστικὴν ἀποτυχίαν, ἐὰν καὶ πάλιν, παρὰ τὴν φανερὰν καὶ **πείσμονα** ἀντίδρασιν τῆς Τριπλῆς, δὲν υἱοθέτει τὴν ἑλληνικὴν ἀντίληψιν ἡ ***Ἀγγλία,*** ἔχουσα ἐπικούρους καὶ τὰς ἄλλας

Δυνάμεις τῆς Συνεννοήσεως. Αὗται ἐπέμενον ὅπως ἀνασταλῇ ***πᾶσα πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἀνακοίνωσις περὶ τῶν νοτίων ὁρίων τοῦ Ἀλβανικοῦ Κράτους, ἐφ' ὅσον δὲν λαμβάνεται ἀπόφασις ὁριστικὴ καὶ περὶ τῶν νήσων, ἀπόφασις ὅμως ἱκανοποιοῦσα τὰς Ἑλληνικὰς ἀξιώσεις καὶ ἀποδεχομένη πλήρως τὰς ἐθνικὰς βλέψεις, ἐξαιρέσει τῆς περὶ τῶν νήσων Ἴμβρου καὶ Τενέδου ἐπιφυλάξεως.***

Οὕτω καὶ πάλιν χάρις εἰς τὴν ἐνεργὸν παρέμβασιν τῶν Δυτικῶν Δυνάμεων, ἐμετριάσθη ἡ τραχύτης λύσεων ὀδυνηρῶν διὰ τὴν συνείδησιν τοῦ ἔθνους, ἐξεβιάσθη δὲ ἡ ἀπὸ τῆς Συνθήκης τοῦ Λονδίνου ματαίως ἀναμενομένη καὶ συνεχῶς εἰς παρεμβαλλόμενα ἐμπόδια προσκρούουσα κρίσις τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τῆς τύχης τῶν κατεχομένων νήσων.

Ἀλλ' ἡ ἀπόφασις αὕτη τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τοῦ νησιωτικοῦ ζητήματος, ἡ ταυτοχρόνως κοινοποιηθεῖσα εἰς τὴν Ὑ. Πύλην καὶ τὴν Ἑλλάδα, βεβαίως δὲν ἤρκει αὐτὴ μόνη ὅπως τερματίσῃ τὴν ἐκκρεμότητα. Διὰ νὰ μεταβάλῃ τὴν τύποις ἀναγνωρισθεῖσαν ὑπὸ τῆς Εὐρώπης ἑλληνικὴν κυριαρχίαν καὶ εἰς ἀδιαφιλονίκητον τοιαύτην, ἔπρεπε ὁ καθ' οὗ ἐστρέφετο ἡ ἀπόφασις νὰ μὴν ἠρνεῖτο ν' ἀποδεχθῇ τὴν οὐσιαστικὴν ταύτης ὀρθότητα. Ἡ ἐνδιαφερομένη ὅμως Τουρκία, ὄχι μόνον ἠρνεῖτο νὰ σεβασθῇ τὰς ἀποφάσεις, ἀλλ' ἐπὶ πλέον ἔχουσα πλήρη καὶ σαφῆ ἐπίγνωσιν ὅτι θὰ ἔμενον αὗται ἀνεκτέλεστοι, διότι πᾶσα τυχὸν πίεσις θὰ ἐματαιοῦτο, θρασυνομένη δὲ ἐντεῦθεν, προέβαλλεν αὐτὴ νῦν ἀξιώσεις ἀνακτήσεως τῶν διὰ τοῦ πολέμου ἀπολεσθεισῶν νήσων.

Αἱ ἐν συνεχείᾳ γενόμεναι διαπραγματεύσεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀπεκάλυψαν ὅτι ἡ Τουρκία ἐστήριζεν τὴν ἀδιάλλακτον στάσιν της ἐπὶ ἀσφαλοῦς ἐρείσματος. Κατεδείχθη ὅτι αὕτη εἶχε βασίμους λόγους νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν προσπάθειαν ἀνακατοχῆς τῶν νήσων, ἐνισχύετο ὑπὸ ***Δυνάμεως*** συμμεριζομένης τὰς βλέψεις της. Κατ' Ἰανουάριον τοῦ 1914, ὁ ἐν Λονδίνῳ διατρίβων Ἕλλην Πρωθυπουργός, ἠρώτησε τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν, ἐὰν θὰ ἔστεργεν αὐτὴ ν' ἀναλάβῃ πρωτοβουλίαν ἀπὸ κοινοῦ ἀσκήσεως βίας τινὸς κατὰ τῆς Τουρκίας πειθαναγκαζούσης ταύτην εἰς ἀποδοχὴν τῶν ἀποφάσεων τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἀπήντησεν ὅτι **προθύμως** θὰ συμμετεῖχε ναυτικῆς ἐπιδείξεως

εἰς τὰ Τουρκικὰ παράλια, δι' ἧς θὰ καθίστατο ἐμπράκτως καταφανὴς εἰς τὴν δυστροποῦσαν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν, ἡ θέλησις τῆς Εὐρώπης νὰ ἐπιβάλῃ τὰς ἀποφάσεις τῆς Διασκέψεως τοῦ Λονδίνου. Ὅτι ὅμως πρὸς τοῦτο προαπαιτεῖται συναίνεσις καὶ συμμετοχὴ καὶ τῆς Γερμανίας. Βολιδοσκοπηθεῖσα τότε αὕτη παρὰ τοῦ εἰς Βερολῖνον μεταβάντος Ἕλληνος Πρωθυπουργοῦ, ἀπήντησε κατηγορηματικῶς ***ὅτι ἀρνεῖται νὰ συμπράξῃ καὶ νὰ συναινέσῃ ἔτι εἰς οἱανδήποτε ἐνέργειαν ἐναντίον τῆς Τουρκίας, ἐνέργειαν μάλιστα ἔχουσαν μορφὴν μὴ καθαρῶς φιλικήν.*** Ὄχι δὲ μόνον τὴν ἰδέαν τῆς ναυτικῆς ἐπιδείξεως ἀπέκρουσεν ἡ Γερμανικὴ Κυβέρνησις, ἀλλ' οὐδὲ κἂν ἀπεδέχθη τὴν ἀμέσως κατόπιν ὑπὸ τῶν Δυνάμεων τῆς Συνεννοήσεως ὑποβληθεῖσαν σκέψιν, χρήσεως ἠπιωτέρας πιέσεως ὑπὸ τύπον ἐντόνου διακοινώσεως. Ἐπιμόνως δηλ. προσεπάθησεν αὕτη καὶ κατώρθωσε πράγματι νὰ ματαιώσῃ πᾶσαν ὁμόφωνον τῶν μεγάλων Δυνάμεων ἐνέργειαν, ἥτις μόνη αὐτὴ ἠδύνατο ἀποτελεσματικῶς νὰ κάμψῃ τὴν πείσμονα Τουρκικὴν κακοβουλίαν.

Αἱ βαθύτεραι ἀντιλήψεις τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ, ἀπεκαλύφθησαν τέλος ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ γυμνότητι κατὰ τὰς κατ' Ἀπρίλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους γενομένας ἐν Κερκύρᾳ συνεννοήσεις παρουσίᾳ τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Γερμανίας Bethmann Hollweg. Τῇ εἰσηγήσει ταύτης ἐζητεῖτο νέος τις τύπος σχέσεων, διαλλάσσων τὰς συγκρουομένας ἀντιλήψεις Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας.

Ἀλλὰ καὶ ἡ διαλλακτικὴ αὐτὴ διάθεσις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐν θέματι βαθύτατα θίγοντι τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν, εἰς οὐδὲν ἴσχυσεν. Ἡ Γερμανικὴ διπλωματία κατὰ βάσιν προτιμῶσα νὰ βλέπῃ ἄλυτον τὸ ζήτημα δὲν ἔστεργε νὰ ἐξέλθῃ πέρα ἀχρόων ἐντελῶς συστάσεων πρὸς τὴν Τουρκίαν. Αὗται ὅμως ἦσαν ἐντελῶς ἀνεπαρκεῖς διὰ νὰ ἐξαναγκάσωσι ταύτην εἰς ἀποδοχὴν ἔστω καὶ τῆς μᾶλλον συμβιβαστικῆς λύσεως.

Δὲν ἐδίστασε τέλος ὁ ἐκεῖ διατρίβων Γερμανὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτής, ὁμιλῶν πρὸς τὸν τότε Ἕλληνα πρωθυπουργὸν καὶ τὸν συμπαρευρισκόμενον ἐκεῖ ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, νὰ δηλώσῃ πρὸς αὐτοὺς ὠμότατα ὅτι τὸ ζήτημα τῶν νήσων εἰς μάτην ἀπασχολεῖ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ἂν τυχὸν προσωρινῶς

περιέλθουν αὗται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἕνεκα ἀσθενείας ἢ ἥττης τῆς Τουρκίας, ἡ Ἑλληνικὴ κυριαρχία δὲν θ' ἀποβῇ οὔτε μόνιμος, οὔτε ὁριστική. Κατ' ἀναπότρεπτον ὀργανικὴν ἀνάγκην, ὁ δεσπόζων τῶν Μικρασιατικῶν παραλίων κατὰ τὴν μέλλουσαν καὶ ἐπικειμένην κρίσιν τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος, θὰ ἑλκύσῃ εἰς ἑαυτόν, καὶ διὰ τῆς βίας ἔτι, τὰς ἀπαραιτήτους αὐτῷ νήσους τοῦ Αἰγαίου. Δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἀνεκτὸν ὅπως ἄλλη τις ἐπιρροὴ καὶ δὴ ἡ Ἑλληνική, εὑρίσκεται οὕτως ἐγγὺς τῶν κτήσεών του, σχεδὸν ἁπτομένη αὐτῶν. Σκαιότατα οὕτως ἀπεκάλυψεν ὁ Γερμανὸς πρεσβευτὴς τὴν μυχίαν σκέψιν ὑφ' ἧς ἐνεπνέετο ἡ Κυβέρνησίς του. Τὴν σκέψιν ὅτι ἀξιοῖ αὕτη νὰ δεσπόσῃ ἡμέραν τινὰ καὶ τῶν νήσων τῆς Ἑλληνικῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἡ Ἀγγλία λοιπὸν ὄχι μόνον ἐξακολουθεῖ νὰ ***ἐπιμένῃ*** εἰς τὴν εὐνοϊκὴν ὑπὲρ ἡμῶν λύσιν τοῦ νησιωτικοῦ ζητήματος, ἀλλὰ καὶ ναυτικὴν ἐπίδειξιν κατὰ τῆς Τουρκίας ὅπως ἐξαναγκασθῇ νὰ δεχθῇ τὰς προτάσεις τῶν δυνάμεων. Ἡ Γερμανία καὶ τοῦτο ἀποκρούει καὶ ζητεῖ τὰ πάντα νὰ διευθετηθῶσι κατὰ τρόπον **φιλικόν.** Ἰδοὺ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀρνήσεως τῆς Γερμανίας ὅπως πραγματοποιηθῇ ἡ ναυτικὴ ἐπίδειξις τί μεταδίδεται πρὸς τὸν Ἀθηναϊκὸν τύπον ἐκ Ρώμης τὴν 28 Ἰανουαρίου τοῦ 1914. «Ὁ βουλευτὴς Γκάλλι ὑπέβαλεν εἰς τὴν βουλὴν ἐπερώτησιν διὰ τὸ ζήτημα τῶν Δωδεκανήσων. Ἡ Κυβέρνησις θὰ ἀπαντήσῃ τὴν Παρασκευὴν ἢ τὸ Σάββατον. Εἰς τοὺς ἐνταῦθα ἡμιεπισήμους κύκλους βεβαιοῦται, ὅτι ἡ Γερμανία **κυρίως** ἀνθίσταται κατὰ τῶν ἐξαναγκαστικῶν μέτρων κατὰ τῆς Τουρκίας».

Ἀλλ' εἶνε ταῦτα μόνον τὰ φιλότουρκα μέσα τῆς Γερμανίας, τὰ ὁποῖα μετεχειρίσθη διὰ νὰ μᾶς ἁρπάσῃ τὰς νήσους; Ἰδοὺ ἑτέρα ἐχθρικὴ πρᾶξις, τὴν ὁποίαν ἀποκαλύπτει ὁ Παρισινὸς «Χρόνος» εἰς τὸ φύλλον τῆς 24 Ἰανουαρίου τοῦ 1914.

«Οἱ πρεσβευταὶ τῶν Δυνάμεων τῆς Τριπλῆς Συμμαχίας μετέβησαν χθὲς τὸ ἀπόγευμα εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ κατέστησαν γνωστὴν τὴν προφορικὴν ἀπάντησιν τῶν Κυβερνήσεών των εἰς τὴν τελευταίαν Ἀγγλικὴν διακοίνωσιν. «Εἰς τοὺς διπλωματικοὺς κύκλους, λέγει ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ Πρακτορείου, πιστεύεται ὅτι οἱ ἴδιοι πρέσβεις θὰ ἐπιδώσουν λίαν προσεχῶς γραπτὴν ἀπάντησιν πιθανῶς μᾶλλον ἐπεξηγηματικήν».

Μία τοιαύτη νότα εἶνε πράγματι ἀναγκαία, διότι ἡ χθεσινὴ ἀπάντησις δὲν εἶνε καθόλου ἐπαρκής. Ὡς γνωστόν, εἰς τὴν ἐπιδοθεῖσαν πρὸς τὰς Δυνάμεις διακοίνωσιν ὁ σὲρ Ἔδουαρδ Γκρέϋ ἐπέμενεν εἰς πλειότερα τῶν δύο σημείων.

Ἀφ' ἑνὸς οὐδεμία ἀνακοίνωσις θὰ ἐγίνετο εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ἀθηνῶν, χωρὶς ταυτοχρόνως νὰ γείνῃ παρομοία ἀνακοίνωσις καὶ εἰς τὴν Κων)πολιν. Θὰ ἐζητεῖτο παρὰ τῆς Ἑλλάδος νὰ ἐκκενώσῃ τὴν Ἤπειρον, ἀλλὰ θὰ τῆς ἐδίδοντο ὡς ἀντάλλαγμα αἱ νῆσοι αἱ κατεχόμεναι ἤδη ὑπ' αὐτῆς. Ταυτοχρόνως θὰ ἐγνωστοποιεῖτο εἰς τὴν Τουρκίαν ἡ ἀπόφασις τῶν Δυνάμεων ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου καὶ θὰ τῆς ἐδίδετο ὑπόσχεσις, ἐκτελουμένων τῶν ὅρων τῆς Συνθήκης τοῦ Οὐσύ, περὶ ἀποδόσεως τῶν Δωδεκανήσων.

Ἐξ ἄλλου εἰς τὰς συνδιαλέξεις, αἵτινες συνώδευσαν τὴν ἐπίδοσιν τῆς νότας, ὁ σὲρ Ἔδουαρδ Γκρέϋ ἐπανέλαβεν ὅτι αἱ Δυνάμεις ὀφείλουν νὰ προνοήσουν ἀπὸ τοῦδε περὶ τοῦ τρόπου, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ καταστήσουν σεβαστὰς τὰς ἀποφάσεις των. Καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἡ πρὸς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Κων)πολιν ἐνέργεια δέον νὰ εἶνε παράλληλος. Διότι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπιβληθῇ ἡ ἀπόφασις τῶν Δυνάμεων εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὴν ἑτέραν.

Λοιπὸν ἐπὶ τῶν δύο τούτων σημείων ἡ χθὲς ἐπιδοθεῖσα προφορικὴ διακοίνωσις παραμένει ***τελείως ἀνεπαρκής.***

Εἰς φρασεολογίαν διάφορον κατὰ τὴν μορφήν, ἀλλὰ ταυτόσημον κατ' οὐσίαν αἱ Δυνάμεις τῆς Τριπλῆς Συμμαχίας δηλοῦν ὅτι ἀποδέχονται κατ' ἀρχὴν τὴν Ἀγγλικὴν ἄποψιν. Ἡ ἐκκένωσις τῆς Ἀλβανίας δέον, κατὰ τὴν γνώμην των, νὰ περατωθῇ τὴν 31 Μαρτίου, ἀρχίζουσα τὴν 1 τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐκ τῆς περιφερείας Κορυτσᾶς.

Αἱ Δυνάμεις τῆς Τριπλῆς Συμμαχίας δηλοῦν περαιτέρω ὅτι εἶνε ἕτοιμοι νὰ προβοῦν εἰς διάβημα ὑπὸ τοιοῦτον πνεῦμα εἰς Ἀθήνας. ***Τοὐναντίον ὅμως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὁριστικὴν ἐκχώρησιν τῶν νήσων εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ εἰς Κων)πολιν γενησόμενον διάβημα αἱ Δυνάμεις αὗται δὲν ἐθεώρησαν ἀναγκαῖον νὰ καταστήσουν γνωστὰς τὰς γνώμας των.***

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ μέτρα προνοίας πρὸς ἐπιβολὴν τῶν ἀποφάσεων τῶν Δυνάμεων, οἱ πρεσβευταὶ οὐδόλως τὰ θίγουν, ὡς δὲν

θίγουν ἐπίσης καὶ τὸ ζήτημα τῆς ἐκκενώσεως τῶν νήσων τῶν κατεχομένων ὑπὸ τῆς Ἰταλίας.

Ἡ Ἀγγλικὴ ἄποψις, ἥτις εἶνε ἐπίσης ἄποψις καὶ τῆς Τριπλῆς Συνεννοήσεως, ἐξετέθη εὐκρινέστατα. Τὸ ζήτημα τῶν νοτίων συνόρων τῆς Ἀλβανίας καὶ τὸ ζήτημα τῶν νήσων δὲν δύνανται νὰ συζητηθοῦν χωριστά. Καὶ δὲν εἶνε δυνατὸν πράγματι νὰ ζητηθῇ παρὰ τῆς Ἑλλάδος ἡ ἐκκένωσις τῆς Ἠπείρου, ἐφ' ὅσον δὲν εἰδοποιεῖται ἡ Τουρκία ὅτι ὀφείλει νὰ παραιτηθῇ τῶν νήσων.

Θὰ ἦτο δὲ λυπηρὸν νὰ μὴ ἐπιτευχθῇ ὁμοφωνία τῆς Εὐρώπης εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο. Καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐλπίζῃ τις ὅτι ἡ προφορικὴ αὕτη ἀπάντησις ταχέως θὰ συμπληρωθῇ διὰ τῆς ἀναγγελλομένης νότας, ἥτις δέον νὰ εἶνε μᾶλλον ἐπεξηγηματικὴ καὶ πλέον ἱκανοποιητική.

Ἀπέναντι αὐτῆς τῆς φιλοτούρκου πολιτικῆς ἀντιτάσσεται καὶ πάλιν κατηγορηματικὴ καὶ σταθερὰ ἡ πολιτικὴ ὑπὲρ ἡμῶν τῆς Ἀγγλίας. Ὁ Σὲρ Ἔδουαρδ Γκρέϋ ἀπορρίπτει ὅλας των τὰς προτάσεις καὶ ἓν ζητεῖ πάντοτε μετ' ἐπιμονῆς. Τὴν λύσιν ἀμφοτέρων τῶν ζητημάτων συγχρόνως καὶ τοῦ νησιωτικοῦ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ διὰ νὰ ἐκδηλωθῇ ἐπισημότερον ἡ ἀπόφασις τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων ἡ Εὐρώπη ὁλόκληρος πληροφορεῖται τὰ ἑξῆς ἀπὸ στόματος τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὸ ἄνοιγμα τῆς Ἀγγλικῆς Βουλῆς τὴν 28 Ἰανουαρίου τοῦ 1914.

«Χαίρω ἀναγγέλλων ὅτι ἐντὸς τοῦ προσεχοῦς μηνὸς θὰ δυνηθῶ νὰ ἐπισκεφθῶ μετὰ τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης τὸν Πρόεδρον τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας καὶ ὅτι οὕτω θὰ μοῦ παρασχεθῇ ἡ εὐκαιρία νὰ διαπιστώσω τὰς μεταξὺ τῶν δύο μας χωρῶν ὑπαρχούσας ἐγκαρδίους σχέσεις.

»Ἡ Κυβέρνησίς μου διατελεῖ εἰς συνεννοήσεις μετὰ τῶν λοιπῶν Δυνάμεων διὰ τὴν λύσιν τῶν ζητημάτων τῆς Ἀλβανίας ***καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ὅπως ἐκτελεσθοῦν αἱ ἀποφάσεις τῶν Δυνάμεων αἱ ληφθεῖσαι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος κατὰ τὴν Διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου.***

»Εὐελπιστῶ ὅτι αἱ συνεννοήσεις αὗται θὰ συντελέσουν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς εἰρήνης ἐν τῇ νοτιοανατολικῇ Εὐρώπῃ.»

Τὸ ζήτημα ἐτέθη καθαρώτατα πλέον ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας. Ἡ Γερμανία ἐπείσθη ὅτι ἡ ἰσχυρὰ Ἀγγλία δὲν ἐννοεῖ νὰ ὑποχωρήσῃ.

Ἀπέτυχεν εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ καὶ τοῦ νησιωτικοῦ ζητήματος, ἀπέτυχεν ὅπως προβοῦν αἱ Δυνάμεις εἰς μεμονωμένον ἐν Ἀθήναις διάβημα. Ἤδη τίθεται ἐπὶ τάπητος ἡ ναυτικὴ ἐπίδειξις κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ πρὸς τοῦτο οἱ στόλοι τῆς Ἀγγλίας τίθενται εἰς κίνησιν. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἰδοὺ τὶ τηλεγραφοῦσιν ἐκ Ρώμης τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου—πρὸς τὰς ἐφημερίδας «Ἐμπρός», «Νέαν Ἡμέραν» καὶ «Πατρίδα». «Εἰς τοὺς ἐνταῦθα ἡμιεπισήμους κύκλους βεβαιοῦται ὅτι ἡ Ἀγγλία ἐπιμένει εἰς πανευρωπαϊκὴν ἐπίδειξιν εἰς τὸ Αἰγαῖον πρὸς ἐπιβολὴν εἰς τὴν Τουρκίαν τῆς ἀποφάσεώς της περὶ τῶν νήσων».

Ἡ «Ἐφημερὶς τῆς Ἰταλίας», σχολιάζουσα τὸ σχετικὸν ἄρθρον τῶν «Τάϊμς», θεωρεῖ παράλογον τὴν Ἀγγλικὴν ἀξίωσιν περὶ προκαταβολικῶν μέτρων κατὰ τῆς Τουρκίας, δεδομένου ὅτι ἡ Τριπλῆ Συμμαχία δὲν ἀποκρούει τὰ μέλλοντα μέτρα εἰς περίπτωσιν παρακοῆς τῆς Τουρκίας.

Ἀποτέλεσμα τῶν Ἀγγλικῶν ἀγώνων ὑπῆρξεν ἐν τέλει ἡ συμφωνία ἁπασῶν τῶν Δυνάμεων, πρὸς ὁριστικὴν ἐκχώρησιν τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ταυτόχρονον κοινοποίησιν τῆς ἀποφάσεώς των τὴν 31ην Ἰανουαρίου 1914 πρὸς τὰς Κυβερνήσεις Ἀθηνῶν καὶ Κων)πόλεως. Παρὰ τὴν λύσιν ταύτην καὶ τὴν **ἀναγκαστικὴν** συγκατάθεσιν τῆς Γερμανίας, ὁ Ἀγγλικὸς στόλος ἐξηκολούθησεν ἐπ' ἀρκετὸν εὑρισκόμενος ὑπὸ ἀτμόν, ἕτοιμος ὅπως ἐπιβάλῃ εἰς τὴν Τουρκίαν τὴν σιδηρᾶν ἀπόφασιν τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Βασιλέως Γεωργίου.

Ἐπὶ τῆς ἐπιδοθείσης νότας πρὸς τὰς Κυβερνήσεις τῆς Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας διὰ τὰ δύο ἀνωτέρω ζητήματα τὴν 31ην Ἰανουαρίου 1914, ἰδοὺ τί γράφει ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ ἡ «Νέα Ἡμέρα» εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 567 φύλλον τῆς 2ας Φεβρουαρίου 1914.

«Πρὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς Νότας συνεζητήθη ἐὰν δὲν θὰ ἦτο σκοπιμώτερον νὰ περιληφθοῦν ἐν αὐτῇ καὶ τὰ μέτρα τοῦ ἐξαναγκασμοῦ εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ Τουρκία θὰ ἠρνεῖτο νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν θέλησιν τῆς Εὐρώπης. **Ἡ Ἀγγλία ἐπέμενεν** εἰς τοῦτο, ἡ ***Τριπλῆ Συμμαχία*** ὅμως, (τουτέστιν ἡ ***Γερμανία,*** ἡ ***Αὐστρία*** καὶ ***Ἰταλία***), ὑπεστήριξε τὴν γνώμην ὅτι περὶ τῆς εἰδικῆς αὐτῆς περιπτώσεως καλλίτερον θὰ ἦτο νὰ ληφθῇ ἀπό-

φασις ὄχι προκαταβολικῶς, ἀλλ' ὅταν θὰ ἐξεδηλοῦτο ἐνδεχομένως ἄρνησις ἀπὸ μέρους τῆς Τουρκίας».

Καὶ τὸ «'Εμπρὸς» τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀσχολούμενον μὲ τὴν νόταν κατακρίνει τὰς Δυνάμεις διότι ἀντὶ νὰ λάβουν ὁριστικὰς ἀποφάσεις, ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως τῆς Τουρκίας εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς παραχωρήσεως τῶν νήσων, ἠρκέσθησαν μόνον νὰ δηλώσουν εἰς τὴν νόταν τῆς 31ης 'Ιανουαρίου 1914 «ὅτι αἱ Κυβερνήσεις ἔχουσι πεποίθησιν ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὐτῶν θὰ ὦσι σεβασταί». Καὶ γράφει τὸ «'Εμπρός»: «'Ο 'Αγγλικὸς λέων ἀφοῦ **ἐβρυχήθη** ὑπεχώρησε κατόπιν». Πράγματι ἡ 'Αγγλία **ἐβρυχήθη** διὰ τὸ νησιωτικὸν ζήτημα. 'Αντεπεξῆλθε κατὰ τόσων ῥαδιουργιῶν τῆς Γερμανίας καὶ κατώρθωσε νὰ λύσῃ ὑπὲρ ἡμῶν τὸ ζήτημα. 'Εὰν ἐπέμενεν εἰς τὸν αὐστηρότερον τόνον τῆς νότας ἀσφαλῶς θὰ εὕρισκον ἀφορμὴν οἱ Γερμανοὶ διὰ νὰ μὴ συγκατανεύσουν οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν τελευταίαν συμφωνίαν τὴν ἐπιτευχθεῖσαν **μόνον** καὶ **μόνον** διὰ τῆς **ἐπιμονῆς** τῆς 'Αγγλίας καὶ Γαλλίας. Ὅταν μίαν ἡμέραν δημοσιευθοῦν τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τοῦ νησιωτικοῦ ζητήματος, τότε θ' ἀποδειχθῇ πανηγυρικώτερον ὅτι ἡ 'Αγγλία **ἐβρυχήθη** καὶ ἔδειξε τοὺς ὄνυχάς της εἰς τὴν Γερμανίαν ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν εὐνοϊκὴν λύσιν τοῦ νησιωτικοῦ ζητήματος.

ΟΙ ΔΙΩΓΜΟΙ.—ΟΙ ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΥΝ ΕΙΣ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΝ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ ΚΑΙ ΤΗΝ Μ. ΑΣΙΑΝ

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν Τουρκικῶν πολεμικῶν περιπετειῶν τοῦ 1912 ἡ Γερμανία ἐξηκολούθησε μετὰ τῆς αὐτῆς ὡς καὶ πρότερον ὁρμῆς τὴν ἐγκατάστασίν της εἰς τὴν Τουρκίαν. Αἱ ἐνέργειαι τῶν πρακτόρων της στρέφονται ἤδη εἰς τοὺς Γερμανικοὺς συνοικισμοὺς τῆς Μ. 'Ασίας. Εἰς τὸ 'Ικόνιον ἐγκατεστάθησαν μηχανικοί, κτηνοτρόφοι, γεωπόνοι. 'Ο διευθυντὴς τῆς Γερμανικῆς Τραπέζης Φὸν Γκβίντερ ὠθεῖ διαρκῶς πάντα Γερμανὸν ἔμπορον πρὸς τὴν 'Ανατολὴν καὶ παρέχει χιλιάδας μάρκων πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὸ ἔδαφος τῆς Μ. 'Ασίας. Οἱ Γερμανοὶ φθάνουν μέχρι τοῦ 'Ικονίου μὲ γεωργικὰ ἐργαλεῖα, προβαίνουν εἰς τὴν ἀποξήρανσιν τῆς λίμνης τοῦ 'Ικονίου καὶ ἐντὸς μιᾶς διετίας ἔχουν εἰς τὴν διάθεσίν των ὁλόκληρον πεδιάδα.

Οἱ ἐργάται Γερμανοὶ ἔχουν ἤδη σχηματίση τοὺς πρώτους συνοικισμοὺς καὶ πρὸς τοῦτο ἐκδίδουν νέους χάρτας μὲ τὰ ὀνόματα τῶν Γερμανικῶν χωρίων. Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ πλουτοφόρου Τουρκικοῦ ἐδάφους ἐπεκτείνεται εἰς τὰ Ἄδανα καὶ τὴν Μεσοποταμίαν. Οἱ Γερμανοὶ μηχανικοὶ ἐξακολουθοῦν τὴν μελέτην ἀρδευτικῶν ἔργων καὶ σχεδιάζουν πῶς νὰ ἐκτοπίσουν τὴν Ἀγγλικὴν ἑταιρείαν, ἡ ὁποία ἔχει ἀρχίσει τὰς ἐργασίας της ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μαιάνδρου. Διαρκῶς προχωροῦν εἰς τὸ βάθος τῆς Μ. Ἀσίας, φθάνουν εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ ἀποβλέπουν εἰς ἓν τεράστιον ἔργον ἐπικοινωνίας μετὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ.

Ἡ Τουρκία ἔχει πλέον ἀπορρακωθῆ. Οἱ Νεότουρκοι, μετὰ τὰ ἀτυχήματα τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου ἀποφασίζουν νὰ δημιουργήσουν νέον στρατόν, κατὰ τὸ Γερμανικὸν ὑπόδειγμα. Αἱ ἀπώλειαι ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας δὲν ἔχουν μειώσει τὴν ἐπιρροήν των. Ὁ Ἐμβὲρ διαδέχεται τὸν Ἰζὲτ πασᾶν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν καὶ προβαίνει ἀμέσως εἰς τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ στρατεύματος. Διακόσιοι περίπου ἀξιωματικοὶ ἀνώτεροι τίθενται εἰς ἀποστρατείαν. Τοιουτοτρόπως παραμένουν εἰς τὸ στράτευμα καὶ ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων θέσεων οἱ πιστότεροι φίλοι τοῦ Ἐμβὲρ καὶ τοῦ Κομιτάτου. Ὁ φιλογερμανισμὸς τοῦ Ἐμβὲρ εἶνε βεβαίως γνωστὸς εἰς πάντας. Τῇ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ, κατόπιν μυστικῆς συνεννοήσεως μετὰ τοῦ ἐν Κων)πόλει Γερμανοῦ ἀντιπροσώπου, προσκαλεῖται ἐκ Βερολίνου ὁ Λίμαν φὸν Σάνδερς μετὰ πεντήκοντα ἀκόμη ἀξιωματικῶν ὅπως αναδιοργανώσουν τὸν Τουρκικὸν στρατόν. Ἤδη λοιπὸν ἄρχεται νέα περίοδος στρατιωτικῆς ἐπικρατήσεως τῆς Γερμανίας ἐν Τουρκίᾳ. Ἀφοῦ συνεπλήρωσε καὶ ἐπέτυχε πλήρη οἰκονομικήν, ἐμπορικήν, γεωργικήν, ἀτμοπλοϊκὴν καὶ ἐκπαιδευτικὴν ἐγκατάστασιν, ἐπιτυγχάνει ἤδη καὶ τὴν στρατιωτικήν. Τοιουτοτρόπως ἡ Τουρκία μεταβάλλεται εἰς ἓν ἰσχυρὸν Γερμανικὸν προτεκτορᾶτον πρὸς μεγίστην καταστροφὴν τῶν λοιπῶν φυλῶν, τῶν ἐχουσῶν ἀντίθετα συμφέροντα καὶ αἰσθήματα μὲ τοὺς Γερμανούς.

Εἰς τὴν Γερμανικὴν στρατιωτικὴν ἀποστολὴν εὐθὺς ἀμέσως οἱ Νεότουρκοι ἠθέλησαν νὰ παραχωρήσουν δικαιώματα ἐλευθέρας καὶ ἀπολύτου δράσεως. Πρὸς τοῦτο ἀπεφασίσθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν Ἐμβὲρ πασᾶ ἡ τοποθέτησις τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀποστολῆς Λίμαν φὸν Σάνδερς ὡς φρουράρχου Κωνσταντι-

νουπόλεως καὶ διοικητοῦ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρώτου σώματος στρατοῦ! Ἡ ἀπόφασις αὕτη, ὡς ἦτο ἑπόμενον, προὐκάλεσε τὰς διαμαρτυρίας τῶν Κυβερνήσεων Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσσίας, διότι παρεδίδετο αὐτὸ τὸ στρατιωτικὸν κέντρον τῆς Τουρκίας εἰς χεῖρας τῶν Γερμανῶν. Τὴν δεκάτην Δεκεμβρίου τοῦ 1913 οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἀνωτέρω τριῶν Δυνάμεων διὰ γραπτοῦ σημειώματος ἠρώτησαν τὴν Πύλην περὶ τῶν ἑξῆς τριῶν ζητημάτων.—Πρῶτον. Ἡ δικαιοδοσία τοῦ Λίμαν φὸν Σάνδερς καὶ τῆς λοιπῆς ἀκολουθίας του θὰ ἐπεκτείνεται καὶ ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων τῶν στενῶν; Δεύτερον. Ἐπειδή, ἕνεκα τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου ὁ διοικητὴς τοῦ πρώτου στρατιωτικοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον ἑδρεύει ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἶνε καὶ φρούραρχος τῆς πρωτευούσης, θὰ εἶνε τοιοῦτος καὶ ὁ Λίμαν Φὸν Σάνδερς; Καὶ τρίτον, δι' ὅλα αὐτὰ δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ ἐπηρεασθῇ σημαντικώτατα ἡ κυριαρχία τῆς Αὐτοκρατορίας;

Ἡ Πύλη εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα ἀπήντησεν ὅτι ἡ παρουσία τῆς Γερμανικῆς στρατιωτικῆς ἀποστολῆς ἐν Κων)πόλει ἔχει ἐκπαιδευτικὸν χαρακτῆρα καὶ ὅτι οὐδόλως θ' ἀναμιχθῇ εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα. Αἱ Δυνάμεις τῆς Συνεννοήσεως ἐπέμενον, καὶ ἰδιαιτέρως ἡ Ρωσσία, ὅπως εἰς τὸν Γερμανὸν στρατηγὸν ἀνατεθῶσι καθήκοντα μόνον ἐπιθεωρητοῦ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ. Ἡ Πύλη ὑπεχώρησε πρὸ τῆς πιέσεως τῶν ἀνωτέρω Δυνάμεων, καὶ ὁ Γερμανὸς στρατηγὸς ἠναγκάσθη νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν ἐπιθεώρησιν καὶ ἀναδιοργάνωσιν τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ. Ἐν τούτοις ὁ Γερμανὸς στρατηγὸς μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν του ἀνεμίχθησαν εἰς τὴν πολιτικὴν τῶν Νεοτούρκων καὶ ἐπέβαλον πάντοτε τὰς σκέψεις καὶ τὰς γνώμας τοῦ Γερμανοῦ πρέσβεως Βακεγχάϊμ πρὸς μεγάλην δυσφορίαν καὶ ἀγανάκτησιν τῶν Δυνάμεων τῆς Συνεννοήσεως.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἄρχεται καὶ ἡ κρισιμωτέρα περίοδος τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου. Βεβαίως οἱ Νεότουρκοι εἶχον ἀποφασίσῃ τὴν ἐξόντωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, ὡς ἐδηλώθη ἀνωτέρω ἀπὸ τοῦ 1908 ὑπὸ τοῦ Ναζὴμ βέη, ἀλλ' ἡ ἐκτέλεσις τοῦ σχεδίου τούτου δὲν ἐπιστεύετο ὅτι θὰ ἐτίθετο ἀμέσως, μετὰ ἕνα καταστρεπτικὸν πόλεμον εἰς ἐφαρμογήν. Ἡ χώρα εἶχεν ἀνάγκην ἡσυχίας καὶ γαλήνης διὰ ν' ἀναλάβουν οἱ κάτοικοι καὶ νὰ ἐπανακτήσουν ὅ,τι ἔχασαν κατὰ τὴν διάρκειαν πολυμήνου πολέμου. Οἱ

Νεότουρκοι ὅμως καὶ οἱ Γερμανοὶ διαφορετικὴν ἀντίληψιν ἔχουν. Συνέρχονται εἰς τὴν Νεοτουρκικὴν λέσχην ἐν Κων)πόλει εἰς μυστικὴν συνεδρίασιν ὅπως ἐξετάσουν ἐν ταῖς λεπτομερείαις του τὸ ζήτημα τοῦ Ἑλληνικοῦ διωγμοῦ. Εἰς τὴν συνεδρίασιν ταύτην συμμετέχουν καὶ ἀξιωματικοὶ Γερμανοί, καὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ Λίμαν πασᾶ. Ὅταν ἠρωτήθησαν πῶς κρίνουν τὴν παρουσίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν μικρασιατικὴν παραλίαν, καὶ τὸ ἐσωτερικὸν ἀκόμη, καθὼς καὶ τῆς Θράκης, ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως, ἀπήντησαν ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΩΣ ΚΑΙ ΑΔΙΣΤΑΚΤΩΣ «ΟΤΙ Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΥΔΕΜΙΑΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ ΟΥΤΕ ΔΥΝΑΤΑΙ ΝΑ ΟΡΓΑΝΩΘΗ͂ ΕΛΕΥΘΕΡΩΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ, ΛΟΓΩ͂ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΕΧΘΡΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΕΜΠΝΕΟΜΕΝΩΝ ΕΞΩΘΕΝ ΜΕ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑΣ ΙΔΕΑΣ».

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν ὑπῆρχεν. Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ σχεδίου τῆς ἐξοντώσεως, εἰσηγουμένου πάντοτε τοῦ Ναζὴμ βέη, ἀνετέθη εἰς τρεῖς Νεοτούρκους. Εἰς τὸν Ταλαὰτ βέην, ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν, εἰς τὸν Χατζῆ Ἀδὴλ βέην Βαλῆν Ἀδριανουπόλεως καὶ τὸν Ραχμῆ βέην Βαλῆν Σμύρνης. Αἱ ἐπαρχίαι καὶ αἱ λέσχαι τοῦ Κομιτάτου εἰδοποιήθησαν ὅπως συγκεντρώσουν ὅλα τὰ κακοποιὰ τουρκικὰ στοιχεῖα πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἔργου των. Ἀπὸ τοῦ Μαρτίου τοῦ 1914 ἐκδηλοῦνται τὰ πρῶτα κρούσματα τοῦ διωγμοῦ καὶ τῶν δολοφονιῶν. Εἰς τὰ χωριὰ τῆς Σμύρνης, ἐνώπιον αὐτῶν τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων ἢ καὶ τῇ βοηθείᾳ αὐτῶν ἐνίοτε δολοφονοῦνται ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔλαβον μέρος εἰς τὸν κατὰ τῶν Τούρκων πόλεμον τοῦ 1912. Εἰς τὸ Κορδελιὸ τῆς Σμύρνης ἔχει ἐγκατασταθῇ ὁ δημιουργὸς τῶν αἱματηρῶν σκηνῶν τοῦ Σεβδίκιοϊ κατὰ τὸ 1908, Ἐσρὲφ ἐφέντης, ἐκ τῶν πιστοτέρων ὀπαδῶν τοῦ Ἐμβέρ, ὁ ὁποῖος προΐσταται τοῦ δολοφονικοῦ κομιτάτου. Αἱ δολοφονίαι ἐξακολουθοῦν καὶ τὰ πάντα προετοιμάζονται διὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν Ἑλλήνων. Κατ' Ἀπρίλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ διωγμὸς ἀρχίζει ἄγριος πρῶτον εἰς τὴν Θράκην. Τὰ Πατριαρχεῖα διαμαρτύρονται κατ' ἐπανάληψιν καὶ ζητοῦν ἀπὸ τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν τὴν τιμωρίαν τῶν ἀρχῶν τῆς Θράκης. Ὁ Ταλαὰν βέης ὑπόσχεται ὅτι θὰ λάβῃ μέτρα ὑπὲρ τῶν ὁμογενῶν μας προστατευτικὰ καὶ εἰς ἀπόδειξιν τῶν ἀγαθῶν δια-

θέσεων καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντός του, ὡς ἔλεγε, μεταβαίνει εἰς τὴν Θράκην, ὄχι διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὰς διοικητικὰς ἀρχάς, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιβλέψῃ εἰς τὸ ξεπάστρευμα ὅλων τῶν ὁμογενῶν. Ἔντρομοι οἱ Θρᾶκες κατέρχονται πρὸς τὴν παραλίαν τοῦ Μαρμαρᾶ. Γέροντες σύρονται καὶ ἀποθνήσκουν ἀπὸ τὴν ἐξάντλησιν εἰς τοὺς δρόμους, παιδία ἀποθνήσκουν ἀπὸ τὴν πεῖναν, γυναῖκες νυμφευμέναι καὶ κοράσια ὑφίστανται ὅλας τὰς κτηνώδεις πιέσεις τῶν Τούρκων, εὐκατάστατοι ἄνθρωποι εὑρίσκονται χωρὶς ἄρτον εἰς τοὺς δρόμους καὶ περιμένουν εἰς τὴν παραλίαν τὸ ἀτμόπλοιον μὲ τὴν γαλανόλευκον σημαίαν του διὰ νὰ τοὺς παραλάβῃ καὶ τοὺς μεταφέρῃ πρὸς τὸ ἐλεύθερον ἔδαφος.

Τὰ πάντα ἁρπάζονται ὑπὸ τῶν Τούρκων διοικητικῶν ὑπαλλήλων, ὑπὸ τῶν χωροφυλάκων καὶ ἀξιωματικῶν. Ὅσοι ἐτόλμησαν νὰ διαμαρτυρηθοῦν ἐφονεύθησαν αὐτοστιγμεί. Τὰ Πατριαρχεῖα ἐξακολουθοῦν νὰ διαμαρτύρωνται. Ὁ Ταλαὰτ ὑπόσχεται πάντοτε καὶ διαρκῶς ἐκδίδει διαταγὰς ὅπως συνεχισθῇ ἀγριώτερος ὁ διωγμός, χωρὶς ἔλεος καὶ δισταγμόν. Ἐφ' ὅσον παρέρχεται ὁ καιρὸς ἐπὶ τοσοῦτον ἡ κατάστασις ἐπιδεινοῦται. Πανταχόθεν γνωστοποιοῦνται πιέσεις καὶ ἐκτοπισμοὶ τοῦ φρικτοτέρου εἴδους. Οἱ Ἕλληνες Πρόξενοι Σμύρνης, Κυδωνιῶν, Βρυούλλων, Δαρδανελλίων τονίζουν εἰς τὰς καθημερινὰς σχεδὸν ἐκθέσεις των πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ὅτι ἐπίκεινται γεγονότα σοβαρά, γεγονότα ἀφαντάστου τραγικότητος.

Κατὰ Μάϊον περιέρχονται εἰς χεῖρας τῶν προξένων μας οἱ περίφημοι μυστικοὶ φάκελλοι τοῦ Κομιτάτου Σμύρνης πρὸς τὰς ἐπαρχιακὰς Λέσχας. Ἐντὸς τῶν φακέλλων αὐτῶν ὑπῆρχον αἱ ὁδηγίαι τοῦ Κομιτάτου διὰ τὴν ἐξόντωσιν. Θὰ ἀπεσφραγίζοντο ὅταν ἐλάμβανον νεωτέρας διαταγάς. Ἄνευ ἀναβολῆς καὶ δισταγμοῦ ἕκαστος διοικητὴς ἢ ἀστυνόμος ἔπρεπε νὰ ἐκτοπίσῃ τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν καὶ νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς Μικρασιατικῆς παραλίας. Ἐκεῖ θὰ ὑπῆρχον ἀτμόπλοια τὰ ὁποῖα θὰ μετέφερον τοὺς πληθυσμοὺς εἰς τὰς νήσους Μιτυλήνην καὶ Χῖον. Οἱ μυστικοὶ οὗτοι φάκελλοι ἀπεστάλησαν πρὸς τὴν κυβέρνησιν διὰ τοῦ τότε Διοικητοῦ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου κ. Πετυχάκη. Ὅλα τὰ διαβήματα καὶ ὅλαι αἱ ἐνέργειαι, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπως ἀποσοβήσουν τὸν διωγμὸν δὲν μετήλλαξαν

τὰς ἀποφάσεις τῶν Νεοτούρκων. Κατὰ Ἰούνιον ἡ διαταγὴ ἐδόθη καὶ ἀμέσως ἤρχισε διωγμὸς καὶ καταστροφὴ ἀπεριγράπτου τραγικότητος. Ἀπὸ τοῦ Τσεσμὲ μέχρι τῶν Δαρδανελλίων, ἐκτὸς τῶν Βρυούλλων καὶ τῶν Κυδωνιῶν, πόλεις καὶ χωρία κατεστράφησαν εἰς διάστημα ὀλιγίστων ἡμερῶν. Οἱ Τοῦρκοι εἰσήρχοντο εἰς τὰς οἰκίας τῶν ὁμογενῶν, διὰ τῆς βίας ἐξεδιώκοντο οἱ ἰδιοκτῆται Ἕλληνες καὶ ἐντὸς αὐτῶν ἐγκαθίσταντο μὲ τὴν μεγαλειτέραν γαλήνην καὶ ἠρεμίαν. Τὸ Ἑλληνικὸν αἷμα χύνεται ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, ἡμέραν καὶ νύκτα. Ἔντρομος ὁ κόσμος κατέρχεται πρὸς τὴν παραλίαν καὶ ἄλλοι ἀνέρχονται εἰς τὰ βουνὰ διὰ νὰ σώσουν τὴν ζωήν των. Ὁλόκληρος ἡ θάλασσα, ἀπὸ τὴν κάτω-Παναγιὰ τοῦ Τσεσμὲ μέχρι τοῦ Ἀδραμυτικοῦ κόλπου, ἔχει καταπλημμυρήσει ἀπὸ ἀτμόπλοια μικρὰ καὶ μεγάλα, ἱστιοφόρα καὶ λέμβους. Παραλαμβάνουν διαρκῶς χιλιάδας ὁμογενῶν καὶ τοὺς μεταφέρουν εἰς Μιτυλήνην καὶ Χῖον. Ὁ Γενικὸς Διοικητὴς κ. Πετυχάκης, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ τμηματάρχου τῆς Διοικήσεως κ. Γεωργίου Ν. Γεννάδη, σχηματίζει ἀμέσως ἐπιτροπὰς καὶ ἀγωνίζεται νὰ περιθάλψῃ καὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸ ἔντρομον πλῆθος τὸ ὁποῖον ἀναπνέει πλέον ἐλεύθερον ἀέρα εἰς τὰς νήσους.

Οἱ Πρόξενοι Σμύρνης, ἐξαιρουμένων πάντοτε τοῦ Γερμανοῦ καὶ τοῦ Αὐστριακοῦ, σπεύδουν εἰς τὰς πυρπολουμένας Φώκας. Εὑρίσκονται ἀπέναντι ἑνὸς ἀγρίου πλήθους τὸ ὁποῖον σφάζει καὶ ἁρπάζει. Ἀντικρύζουν πτώματα γερόντων εἰς τοὺς δρόμους, κατατρυπημένα ἀπὸ τὰς λόγχας τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, φρίττουν πρὸ τοῦ θεάματος τῶν κρεμασμένων εἰς τὰ κρεοπωλεῖα!!! Ἑλληνοπαίδων, ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Σπεύδουν παντοῦ μὲ τὰς φωτογραφικὰς μηχανὰς οἱ Πρόξενοι καὶ παρουσιάζουν ὅλας τὰς καταστροφὰς καὶ τὰς τραγικότητας εἰς τὰς πρεσβείας των. Ἡ Εὐρώπη πρὸς στιγμὴν συνεκινήθη, ἐξαιρουμένης πάντοτε τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας, καὶ διαταγὴ ἐδόθη πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτὰς ὅπως διαμαρτυρηθοῦν ἐντονώτατα πρὸς τὸν Μ. Βεζύρην διὰ τὰ συμβάντα. Ὁ Μ. Βεζύρης ἠρνήθη! τὴν ἀλήθειαν τῶν καταγγελλομένων καὶ δέχεται τὴν ἀποστολὴν ἐπιτροπῆς ὑπὸ τῶν πρεσβειῶν ὅπως ἐξετάσουν ἐπιτοπίως τὴν κατάστασιν. Συνεπείᾳ τούτου ἐπέρχεται ῥῆξις μετὰ τοῦ Μ. Βεζύρου, τοῦ Ταλαὰτ καὶ τοῦ Ἐμβέρ, ἡ ὁποία παρ' ὀλίγον νὰ καταλήξῃ εἰς Βεζυρικὴν

μεταβολήν. Οἱ δύο Νεότουρκοι κατηγοροῦν τὸν Μ. Βεζύρην ἐπὶ ἀδεξιότητι, διότι ἐδέχθη τὴν μετάβασιν ἐπιτροπῆς τῶν πρεσβειῶν εἰς μέρη εἰς τὰ ὁποῖα δὲν εἶχεν ἀπομείνει λίθος ἐπὶ λίθου. Διὰ νὰ ἀποκρύψουν δὲ καὶ συγκαλύψουν τὰ λαβόντα χώραν σπεύδει αὐτὸς ὁ Ταλαὰτ βέης εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν ὅπως προετοιμάσῃ τὰ τῆς . . . ὑποδοχῆς τῆς ἐπιτροπῆς τῶν πρεσβειῶν. Παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας τοῦ Ταλαὰτ καὶ τοῦ Ραχμῆ τὰς **περιποιήσεις**, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο εἰς τὴν ἐξεταστικὴν ἐπιτροπὴν τῶν διερμηνέων ἡ ἀλήθεια τῶν καταστροφῶν **ἐπιστοποιήθη** κατὰ τρόπον πανηγυρικόν. Τριακόσιαι περίπου χιλιάδες Ἑλλήνων εἶχον ἐκδιωχθῆ ἐκ τῶν παραλίων τῆς Μ. Ἀσίας, οἱ δὲ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ πιέζονται δεινῶς, ἐξισλαμίζονται, νεάνιδες μεταφέρονται διὰ τῆς βίας εἰς τὰ Τουρκικὰ χαρέμια καὶ Ἑλληνόπαιδες **πωλοῦνται** ἀντὶ ὀλίγων μετζητίων εἰς τὴν Τουρκικὴν ἀγορὰν τοῦ Ἰκονίου. Σχολεῖα καὶ ἐκκλησίαι κατερειπώθησαν, περιουσίαι διηρπάγησαν ὑπὸ τοῦ Μουσουλμανικοῦ ὄχλου.

Οἱ Γερμανοὶ ἔχουν συμπληρώσῃ πλέον τὸ ἔργον των. Τὰ μεγάλα καὶ μικρὰ καταστήματα ἐν Κων)πόλει καὶ Σμύρνῃ περιέρχονται πλεον εἰς τὴν κατοχήν των. Ἡ «Ντόϊτς-Μπάγκ» ἔχει ἀνοίξει τὰ χρηματοκιβώτιά της καὶ παρέχει ὅλα τὰ μέσα εἰς τοὺς Γερμανούς, ὅπως ἀγοράσουν τὰ καταστήματα τῶν Ἑλλήνων. Ἡ εὐκαιρία εἶνε μοναδική· ἕκαστος ὁμογενὴς ἓν μόνον σκέπτεται. Νὰ πωλήσῃ τὸ κατάστημά του εἰς οἱανδήποτε τιμὴν καὶ νὰ φύγῃ μακρὰν τοῦ κινδύνου ὁ ὁποῖος αὐξάνει ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν. Ὅσοι δὲν εἶνε διατεθειμένοι νὰ τὰ πωλήσουν καταφεύγουν εἰς Γερμανοὺς ἐμπόρους ἢ καὶ εἰς ἀέργους ἀκόμη, μηδὲ αὐτῶν τῶν ὑπόπτων Γερμανίδων γυναικῶν ἐξαιρουμένων, πρὸς τοὺς ὁποίους προτείνουν συνεταιρισμόν, μὲ μόνον κεφάλαιον ἐκ μέρους τοῦ Γερμανοῦ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ὀνόματός του. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ Γερμανοὶ ἐγένοντο κάτοχοι ἑκατοντάδων καταστημάτων. Εἰς τὸ Πέραν, τὸν Γαλατᾶν, εἰς τὴν Σταμπούλ, εἰς τὸν Φραγκομαχαλᾶν τῆς Σμύρνης, ὅπου κατὰ τὸ παρελθὸν ἀνεγίνωσκεν ὁ ἐπισκέπτης ἐπιγραφὰς καταστημάτων μὲ τὰ ὀνοματεπώνυμα Παπαδόπουλος, Ἰωαννίδης, Ἀλεξανδρόπουλος κ.τ.λ, ἤδη ἀναγινώσκει, εἰς μίαν ἀτελεύτητον γραμμήν, Κάρολος Φανκλάϊν, Ἑρρῖκος Φρίτς, Γουλιέλμος Χολβενστάϊν κ.τ.λ. Οἱ Νεότουρκοι μᾶς ἔσφαξαν καὶ

μᾶς ἐλήστευσαν εἰς τὰ χωρία καὶ τὰς μικροπόλεις, οἱ δὲ Γερμανοὶ καὶ οἱ Αὐστριακοί, τὴν αὐτὴν ἐποχήν, μᾶς ἅρπαξαν τὰ καταστήματά μας κατὰ τὸν φανερώτερον τρόπον. Οἱ Νεότουρκοι ἀφ' ἑνὸς καὶ οἱ Γερμανοὶ ἀφ' ἑτέρου ἐντὸς τῶν θερινῶν μηνῶν τοῦ 1914 μετέβαλον τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Θράκης καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἰς ἓν νεκροταφεῖον.

Ὅταν πλέον συνεπληρώθη τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς, εὐχαριστημένος διὰ τὰ ἐπιτυχῆ ἀποτελέσματα, ἐπεχείρησε ταξείδιον εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν αὐτὸς ὁ Γερμανὸς στρατηγὸς Λίμαν Φὸν Σάνδερς πασᾶς, ὁ ὁποῖος μετέβη τὸ πρῶτον εἰς Σμύρνην καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὰς λοιπὰς παραλιακὰς πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας. Ὅταν δὲ τὸν ἐπληροφόρησαν ὅτι εἰς ἐλάχιστα σημεῖα τῆς παραλίας εἶχον παραμείνη ἀρκεταὶ χιλιάδες Ἑλλήνων, ἐξέφρασε τὴν ἀγανάκτησίν του καὶ εἶπεν ὅτι, «**ὁ πληθυσμὸς αὐτὸς εἰς ἐνδεχομένην ἐκστρατείαν τῆς Ἑλλάδος δύναται ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου νὰ ὁπλισθῇ καὶ νὰ χρησιμοποιηθῇ ὡς στράτευμα μάχης, συνεπῶς ἐπιβάλλεται ἡ συμπλήρωσις τοῦ ἔργου τοῦ διωγμοῦ**». Αἱ διαταγαὶ τοῦ Γερμανοῦ στρατηγοῦ ἐξετελέσθησαν ἀμέσως.

Ἐὰν ἦτο δυνατόν, καθ' ἣν στιγμὴν εὑρίσκετο ὁ Γερμανὸς στρατηγὸς εἰς τὴν Μικρασιατικὴν παραλίαν, ν' ἀκούσῃ ἐκ τῆς νησιωτικῆς παραλίας τὰς ἀρὰς καὶ τὰ ἀναθέματα τῶν ρακενδύτων καὶ πεινασμένων προσφύγων, θὰ ἐπληροφορεῖτο ὅτι δύο φυλὰς ἀναθεματίζουν ἡμέραν καὶ νύκτα, γονατιστοὶ καὶ αἱμόφυρτοι, τὴν ΤΟΥΡΚΙΑΝ καὶ τὴν ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ.

ΑΠΕΡΑΝΤΟΝ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΝ

Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Θράκης εἶνε σήμερον ἕνα ἀπέραντον νεκροταφεῖον. Ἐκκλησίαι κατερειπώθησαν, σταυροὶ ἐπατήθησαν, νεκροταφεῖα κατεστράφησαν, σχολεῖα ἔκλεισαν, βιβλιοθῆκαι διηρπάγησαν, κτήματα κατελήφθησαν, οἰκίαι ἐληστεύθησαν, Ἑλληνίδες καὶ Ἑλληνόπαιδες ἐπωλήθησαν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ γέροντες ἀπεβίωσαν εἰς τοὺς δρόμους ἐξ ἀσιτίας καὶ ἀπὸ τὰς φρικιαστικὰς κακουχίας. Καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ κακουργήματα ἔλαβον χώραν καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Τουρκία Γερμανοκρατεῖται στρατιωτικῶς καὶ πολιτικῶς.

Ἐὰν δὲν εἶχε συμφέρον καὶ ἐὰν δὲν ἐπεδίωκε τὴν ἐξόντωσίν μας, ἡ Γερμανία ἀπὸ τὴν Τουρκίαν, ἠδύνατο κάλλιστα νὰ μὴ ἐνθαρρύνῃ τοὺς Νεοτούρκους εἰς τὸ καταστρεπτικὸν ἔργον των. Ὁ σκοπός της ὅμως εἶνε φανερὸς καὶ αἱ πράξεις της τὸ ἀποδεικνύουν πανηγυρικώτατα. Ἡ Γερμανία εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι ἔδρασε διὰ νὰ ἐπικρατήσῃ. Ἀδιάφορον ἐὰν ἐπάτησεν ἐπὶ πτωμάτων καὶ τὰ πτώματα αὐτὰ συνέπεσε νὰ εἶνε Ἑλληνικά. Ἡ δρᾶσίς της δὲν περιωρίσθη μόνον ἐν Τουρκίᾳ. Διὰ νὰ μειώσῃ τὴν ἐντύπωσιν τῶν κακουργημάτων της ἐσκέφθη νὰ μετέλθῃ φιλικὴν δῆθεν πολιτικὴν πρὸς τὸ ἐλεύθερον Βασίλειον καὶ ἰδοὺ αὕτη, ἐνηγκαλισμένη μὲ τοὺς μισητοὺς ἐχθρούς μας, τοὺς Βουλγάρους, πάνοπλος μετ᾽ αὐτῶν πρὸ τῶν Ἑλληνικῶν συνόρων. Ἡ καταστροφὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Τουρκίας συνετελέσθη. Θὰ συντελεσθῇ καὶ τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνισμοῦ διὰ τῆς Βουλγαρίας, τῆς γεφύρας αὐτῆς τοῦ Γερμανισμοῦ, ἡ ὁποία τὸν φέρει διαρκῶς πρὸς τὴν Ἀνατολήν. Εἶνε ἀφελέστατοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἰσχυρίζονται ὅτι τὰ ἔθνη δύνανται νὰ συνεργασθοῦν ἔστω καὶ μὲ προλήψεις ἐθνικιστικάς. Αἱ προλήψεις αἱ ἐθνικιστικαὶ δὲν εἶνε τυχαῖαι οὐδὲ τῶν προσώπων δημιούργημα. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἔχει ἔμφυτον τὴν ἀγάπην καὶ τὸν θαυμασμὸν πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν, διότι εἰς ἡμέρας δυστυχίας καὶ σκλαβιᾶς ἐνισχύθη, ἐβοηθήθη, ὑπεστηρίχθη δι᾽ αἵματος καὶ διὰ χρήματος, διὰ τῆς γραφίδος καὶ διὰ τοῦ τηλεβόλου. Εἰς τὴν ψυχὴν ὅλων μας ὑπάρχει μὲ βαθειὲς ρίζες ἡ πρόληψις κατὰ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Βουλγάρων. Τὴν πρόληψιν αὐτὴν τὴν ἐγέννησε καὶ τὴν τρέφει τὸ αἷμα, τὰ κόκκαλα καὶ τὸ ὑπόδουλον ἔδαφος τὸ Ἑλληνικόν. Εἶνε δυνατὸν νὰ ἀναπαυθῶμεν ἐν ἡσυχίᾳ μέσα εἰς τὴν Τουρκικὴν καὶ τὴν Βουλγαρικὴν οἰκίαν; Τινὲς ἀρκοῦνται μὲ τὴν προσωρινὴν φιλίαν καὶ τοὺς προσωπικοὺς δεσμοὺς τῶν ἰσχυρῶν. Τὰ ἔθνη ὅμως θὰ ζήσουν μὲ τὰς δυνάμεις των τὰς φυσικὰς καὶ θὰ καταστραφοῦν ὅταν παύσουν νὰ τὰ προστατεύουν. Ἰδοὺ λοιπὸν μετὰ τὴν Τουρκίαν, ἡ Βουλγαρία ὑπεράνω τοῦ Ἑλληνικοῦ συνόρου, ἀπὸ τοῦ Νέστου μέχρι τῆς Κορυτσᾶς!! Ἐπεκάθησεν ὑπεράνω μας πανίσχυρος ἀπαιτητική, ἀγέρωχος, τυραννική. Ἡ Ἀνατολικὴ Μακεδονία περισφίγγεται ἀφ᾽ ἑνὸς καὶ ἀφ᾽ ἑτέρου πιέζεται τρομοκρατικῶς ἡ περιφέρεια Φλωρίνης. Διατί νὰ τὸ κρύψωμεν; Ἐκεῖ ὑπάρχουν ἀρκετοὶ Βούλγαροι κά-

τοιχοι, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ μένουν ἥσυχοι, ἐφ' ὅσον γνωρίζουν ὅτι εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων ὡρῶν εὑρίσκονται Βουλγαρικαὶ λόγχαι καὶ χλιμιντροῦν εἰς τὴν πεδιάδα Μοναστηρίου—Φλωρίνης, ἀφρισμένα ἄλογα. Ἡ πεδιὰς τῆς Φλωρίνης δὲν ἔχει καμμίαν ὑπόστασιν, δὲν θὰ ἔχῃ ποτὲ ἀσφάλειαν, ἐφ' ὅσον οἱ Βούλγαροι παραμένουν εἰς τὸ Μοναστῆρι. Ὅστις κατέχει τὸ Μοναστῆρι Βούλγαρος ἢ Ἕλλην, κατέχει ἀσφαλῶς ὁλόκληρον τὴν πεδιάδα, τῆς ὁποίας τὰ προστατευτικὰ ὀχυρὰ σύνορα πρὸς νότον εἶνε τὸ Κιλὶτ-Δερβὲν καὶ πρὸς βορρᾶν τὰ στενὰ τῆς Μπαμπούνας. Διὰ νὰ ἀναπνεύσῃ ἡ περιφέρεια Φλωρίνης Ἑλληνικὸν ἀέρα πρέπει νὰ φθάσουν τὰ σύνορά μας μέχρι Μπαμπούνας. Ἐφ' ὅσον ὅμως οἱ Βούλγαροι ἐφάπτονται τοῦ Μοριχόβου καὶ τοῦ Περιστερίου εἴμεθα καταδικασμένοι εἰς τὸν ἐξ ἀσφυξίας θάνατον.

Ἡ πολεμικὴ θέσις τῶν ἀνωτέρω μερῶν εἶχεν ἐντελῶς διάφορον σημασίαν μὲ τὴν παρουσίαν τῶν Σέρβων ἐν Μοναστηρίῳ. Οἱ Σέρβοι δὲν ἔχουν πληθυσμοὺς οὐδὲ ὄνειρα ἐντεῦθεν τῆς Φλωρίνης. Φυλετικὸν μῖσος δὲν ὑπάρχει μεταξύ μας, οὐδὲ αἷμα ἐχύθη οὔτε εἰς τοὺς παλαιοτέρους οὔτε εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους. Ἀπεναντίας κοινὸς ἦτο ὁ ἀπὸ Βουλγαρίας κίνδυνος καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὑπῆρχε ποτὲ ὁ φόβος τοῦ ἀλληλοσπαραγμοῦ. Ἡ Σερβία φυσικῶς φέρεται πρὸς τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Βουλγαρίαν καὶ ἐκεῖ ἔστρεφεν ὅλην τὴν προσοχήν της. Ἡ πεδιὰς τῆς Φλωρίνης, μέχρι Βοδενῶν, μὲ τὴν παρουσίαν τῶν Σέρβων εἰς τὸ Μοναστῆρι, οὐδένα κίνδυνον διέτρεχεν. Ἐνῷ μὲ τοὺς Βουλγάρους εἰς τὸ Μοναστῆρι διατρέχει κίνδυνον ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν, ἀνὰ πᾶσαν ὥραν. Ὅσοι ἔχουν μελετήσῃ καὶ παρακολουθήσῃ τὴν Μακεδονικὴν ἱστορίαν γνωρίζουν βεβαίως πόσον οἱ Βούλγαροι εἰργάσθησαν διὰ τὴν κατοχὴν τοῦ Μοναστηρίου καὶ πῶς ἐπανηγύρισαν διὰ τὴν κατάληψίν του. Ἡ ψυχή των ἐσκίρτησεν ἀπὸ ἱερὸν ἐνθουσιασμόν, διότι ἐπὶ τέλους ὑψώθη ἡ σημαία των ἐπὶ τῆς κεντρικῆς ταύτης πόλεως τῆς Μακεδονίας. Ἐν Μοναστηρίῳ ἔδρασε τὸ πρῶτον Βουλγαρικὸν κομιτᾶτον τοῦ Σαράφωφ καὶ ἐκεῖθεν ἐξεπέμφθησαν οἱ κομιτατζῆδες πάνοπλοι πρὸς τὴν Κορυτσᾶν, τὰ Βοδενά, τὴν Βέρροιαν, εἰς τὰ Γιαννιτσᾶ, εἰς τὸ Κρούσοβον καὶ τὰ λοιπὰ κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Οἱ νέοι εἰς τὰ σχολεῖα ἐν ἐδιδάχθησαν νὰ ζητοῦν ὅταν προσέρχωνται ὑπὸ τὰς σημαίας. Τὴν κατά-

ληψιν τοῦ Μοναστηρίου. Ἔχουν οἱ Βούλγαροι τοὺς θρυλικούς των ἥρωας, τὰ δημοτικὰ τραγούδια των, τὰ ὁποῖα ἐξυμνοῦν ὡς πόλεις Βουλγαρικάς, τὰ Βιτώλια καὶ τὴν Ἀχρῖδα. Ὅ,τι εἶνε δι' ἡμᾶς ἡ Κων)πολις, ὡς παράδοσις ἐθνική, εἶνε διὰ τοὺς Βουλγάρους τὸ Μοναστῆρι. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τῆς Κων)πόλεως ἔχουν δικαιώματα ἱστορικά, ἐθνολογικά, κληρονομικά, ἐνῷ οἱ Βούλγαροι ἐδημιούργησαν τοὺς θρύλους καὶ τὰς παραδόσεις των μὲ τὴν βίαν, τὸ αἷμα τῶν ἀθώων, τὴν ἀπάτην καὶ τὸν τρόμον.

Τὸ Μοναστῆρι εἶνε τὸ κέντρον ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζεται στρατιωτικῶς καὶ οἰκονομικῶς ἡ Δυτικὴ Μακεδονία. Ὅλοι οἱ δρόμοι πρὸς τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα ἐκεῖ καταλήγουν. Ἐν Ἑλλάδι ἐπίστευσαν τινὲς ὅτι εἴσοδος Γερμανικῶν τινων δυνάμεων εἰς τὸ Μοναστῆρι ἀπέτρεψε τὸν κίνδυνον τῆς Βουλγαρικῆς κατοχῆς. Ἠπατήθησαν ὅμως οἰκτρότατα. Οἱ Βούλγαροι δυνατὸν νὰ παραιτηθοῦν τῆς Τουρκικῆς Θράκης, τῶν βλέψεών των ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἀλβανίας, **οὐδέποτε** ὅμως, ἐφ' ὅσον ἔχουν στρατὸν καὶ ὅπλα, θὰ ἐγκαλείψουν τὸ Μοναστῆρι. Τοῦτο ἀπαιτεῖ τὸ Βουλγαρικὸν συμφέρον καὶ τοῦτο ἐδηλώθη εἰς τοὺς συμμάχους των.

Εἰς περίπτωσιν λοιπὸν Γερμανικῆς νίκης καὶ ἀδυναμίας τῆς Ἑλλάδος νὰ τοὺς πετάξῃ ἐκεῖθεν, ποία εἶνε ἡ θέσις ἡ στρατιωτικὴ τῆς Ἑλλάδος μὲ Βουλγαρίαν τετραπλασίαν, ὀγκωδεστάτην καὶ στρατιωτικῶς παρασκευασμένην; Ποία θὰ εἶνε ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ τύχη τῶν πληθυσμῶν ἐντεῦθεν τῆς Φλωρίνης μετὰ εἴκοσι χρόνια; Τί σημαίνει ἐὰν οἱ πληθυσμοὶ αὐτοὶ σήμερον δὲν ἐδεινοπάθησαν ἐκ τοῦ πολέμου, ἐνῷ εἶνε φανερὸν ὅτι θὰ δεινοπαθήσουν καὶ θὰ ὑποδουλωθοῦν εἰς τοὺς Βουλγάρους μετὰ εἴκοσι τὸ πολὺ χρόνια;

Σκοπὸς τῆς παρούσης μελέτης μου δὲν ἦτο νὰ ἐπεκταθῶ καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Γερμανίας ἐν τῇ Βαλκανικῇ. Ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὅμως ἠθέλησα νὰ τονίσω πόσον ὀλεθρία ὑπῆρξεν ἡ πολιτικὴ τῆς Γερμανίας καὶ πρὸς τὸ ἐλεύθερον Βασίλειον καὶ τὴν χειρίστην ὑπηρεσίαν ἣν προσέφερεν εἰς αὐτὸ ἡ συνεργασία της μὲ τοὺς ἐχθρούς μας. Τοῦ ἐλευθέρου Βασιλείου ἡ καταστροφὴ προετοιμάζεται διὰ τῶν Βουλγάρων κατὰ τρόπον τραγικόν. Τοῦ

ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ συνετελέσθη δι' αὐτῶν τῶν Γερμανῶν. Τετρακόσιαι χιλιάδες Ἑλλήνων κατέφυγον εἰς τὸ ἐλεύθερον ἔδαφος καὶ ζοῦν οἱ περισσότεροι ἀπὸ τὸν ἱδρῶτα καὶ τὸ αἷμα τοῦ πτωχοῦ φορολογουμένου λαοῦ. Οἱ ἐναπομείναντες ὑποκύπτουν εἰς τὴν βίαν, ἀτιμάζονται, ληστεύονται, ἐξισλαμίζονται κατὰ ἑκατοντάδας κάθε ἡμέραν. Τὸ Πατριαρχεῖον κατέστη ἄσυλον τῶν ἀπειλουμένων Μητροπολιτῶν, ὅλαι δὲ αἱ ἔγγραφοι διαμαρτυρίαι καὶ αἱ καταγγελίαι του ρίπτονται εἰς τὸν κάλαθον τῶν ἀχρήστων, χωρὶς οἱ φάκελλοι ν' ἀνοιχθῶσι. Καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν αἱματηρὰν καὶ ληστρικὴν περίοδον τῆς Νεοτουρκικῆς θηριωδίας, ἐπενέβη, ἔστω καὶ μίαν φοράν, ὁ Γερμανὸς πρεσβευτὴς διὰ νὰ ματαιώσῃ τὰς ἀγριότητάς των; Μήπως εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως προστατευθοῦν οἱ ἀπειλούμενοι πληθυσμοί μας ἐδόθη ἔστω καὶ τυπικὴ ἐνθαρρυντικὴ ἀπάντησις, ἢ συνεστήθησαν ἠπιώτερα μέτρα εἰς τοὺς Νεοτούρκους; Ἡ παραλία, ὁλόκληρος, ἀπὸ τοῦ Μαρμαρᾶ μέχρι τῆς Ἀταλείας, ἐβάφη μὲ αἷμα χριστιανικόν, μὲ αἷμα Ἑλληνικόν, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Οἱ Γερμανοὶ ὄχι μόνον δὲν συνέστησαν ἠπιώτερα μέτρα καὶ ὀλιγωτέραν βίαν, ἀλλ' ἀπεναντίας ἐπετίμησαν τοὺς Τούρκους, διότι εἴς τινα σημεῖα, τὰ Βρύουλλα καὶ τὰ Μοσχονήσια π. δ. χ. ἀπέμειναν Ἕλληνες χωρὶς νὰ πεταχθοῦν εἰς τὴν θάλασσαν ἢ νὰ μεταβοῦν πρὸς συνάντησιν τῶν ἐκδιωχθέντων συμπατριωτῶν των.

Μία φυλὴ ὁλόκληρος καταρᾶται καὶ ἀναθεματίζει Γερμανοὺς καὶ Τούρκους. Μέσα εἰς τὴν ψυχήν μας ἔχει ριζώσει τὸ μῖσος διὰ τὴν Γερμανίαν, ὁ πόθος τῆς ἐκδικήσεως πλημμυρίζει τὰ στήθη καὶ τὰ παιδιά μας διδάσκονται ὅτι ἕνας ὑπῆρξεν ὁ ἐχθρός των, περισσότερον τοῦ Τούρκου, ὁ Γερμανός.

Ἐναντίον αὐτοῦ ἀκούονται κατάρες καὶ ἀναθέματα, πρωῒ καὶ ἑσπέρας, κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, ἀπὸ τετρακοσίας χιλιάδας ἐκπατρισθέντας Ἕλληνας.

Ἐπικαίρως καὶ πρὸς πιστοποίησιν τῶν ἰσχυρισμῶν μας περὶ καταστροφῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑπὸ τῆς Γερμανίας, ἀπεκάλυψεν ἐν Πάτραις τὴν 17ην Ἀπριλίου 1916 ὅλας τὰς Γερμανικὰς ραδιουργίας ὁ πρώην ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργὸς κ. Ἐμμανουὴλ Ρέπουλης. Τὰ ὅσα πρὸς τὸν λαὸν τῶν Πατρῶν διεκήρυξεν ὁ Βενιζελικὸς πρώην ὑπουργὸς τὰ θεωροῦμεν σπουδαῖα ντοκουμέντα

καὶ τὰ δημοσιεύομεν εἰς τὴν μελέτην ταύτην μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι μίαν ἡμέραν, τὴν μεγάλην ἡμέραν τῆς κρίσεως, θὰ χρησιμεύσουν εἰς τὸν ἱστορικὸν τοῦ Ἔθνους, ὁ ὁποῖος θὰ κρίνῃ μὲ ἀμεροληψίαν καὶ θὰ παραδώσῃ εἰς τὸ αἰώνιον ἀνάθεμα ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἰργάσθησαν μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις των, ὅπως μᾶς ἐκδιώξουν ἀπὸ τὸ Μικρασιατικὸν καὶ Θρᾳκικὸν ἔδαφός μας.

«Εἶπον προηγουμένως —λέγει ὁ κ. Ρέπουλης εἰς τὴν ἐν Πάτραις διάλεξίν του—ὅτι ἡ δοθεῖσα εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν Φιλελευθέρων ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν βεβαίωσις, ὅτι δὲν θὰ ἐπέτρεπεν ἡ Ἀγγλία εἰς τὸν Τουρκικὸν στόλον νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῶν Δαρδανελλίων διὰ νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς Ἑλλάδος—εἶπον ὅτι δὲν εἶνε τοῦτο τὸ μόνον ἐνδεικτικὸν σημεῖον τῶν διαθέσεων τῆς Ἀγγλίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ ζήτημα τῶν νήσων διέτρεξε πολλοὺς καὶ μεγάλους κινδύνους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἔσωσεν αὐτὸ ἡ μεγάλη πρόνοια καὶ διπλωματικότης τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Φιλελευθέρων, χάρις εἰς τὴν συνδρομὴν τῆς Ἀγγλίας. Συνεζητεῖτο ἀκόμη τὸ ζήτημα τῶν ὁρίων τῆς Ἠπείρου ἐν Φλωρεντίᾳ, ὅπου καὶ περιεκόπησαν ταῦτα διὰ τοῦ γνωστοῦ πρωτοκόλλου, ὅτε ὁ κ. Βενιζέλος προσέφυγεν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν καὶ παρεκάλεσεν αὐτὴν νὰ θελήσῃ νὰ συνδυάσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο μὲ τὸ ἐκκρεμὲς ἀκόμη ζήτημα τῶν νήσων. Διότι τὸ πρωτόκολλον τῆς Φλωρεντίας ἦτο δυσμενὲς δι' ἡμᾶς, διότι ἐπεκράτουν ἐκεῖ αἱ ἐπιθυμίαι τῶν Δυνάμεων τῆς Τριπλῆς τότε Συμμαχίας. Ἂν δὲ ἀφίνετο νὰ κανονισθῇ τὸ ζήτημα τῶν Ἠπειρωτικῶν ὁρίων μονομερῶς, νὰ λυθῇ δὲ κατόπιν τὸ ζήτημα τῶν νήσων, ἐκινδυνεύομεν νὰ ἔχωμεν τὴν ἀντίδρασιν τῶν Δυνάμεων τῆς Τριπλῆς Συμμαχίας καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῶν νήσων. Ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις, εὐτυχῶς, ἐδέχθη τὴν παράκλησιν τοῦ Πρωθυπουργοῦ ἡμῶν καὶ ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλίαν καὶ ἐπέτυχε τὸν συνδυασμὸν τῶν δύο ζητημάτων, τοιουτοτρόπως δὲ ἐζημιώθημεν μόνον εἰς τὴν Ἤπειρον καὶ ἐσώσαμεν τὰς νήσους. (Χειροκροτήματα καὶ ἐπευφημίαι ὑπὲρ τῆς Ἀγγλίας).

Ἀλλὰ καὶ κατόπιν ἐζητήθη καὶ πάλιν ἡ συνδρομὴ τῆς Ἀγγλίας διὰ τὸ ζήτημα τῶν νήσων. Διότι, ἂν παρεχωρήθησαν αὗται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ Τουρκία ὅμως ἐξηκολούθει νὰ εἶνε ἀνένδοτος· καὶ ἡ μὲν Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἐδήλωσε τότε ὅτι ἦτο πρόθυμος εἰς

τὸ νὰ ἐνεργηθῇ καὶ ναυτικὴ ἐπίδειξις ἐναντίον τῆς Τουρκίας, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ συμμετάσχῃ τῆς ἐπιδείξεως καὶ ἡ Γερμανία. Ἡ Γερμανία ὅμως ἠρνήθη, καὶ ὅτε συνηντήθησαν ὁ τότε Πρωθυπουργὸς τῆς Γερμανίας καὶ ὁ τότε Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος ἐν Κερκύρᾳ, ἐδήλωσεν ὁ πρῶτος ὅτι μόνον «ἁπλᾶς συστάσεις» δύναται νὰ κάμῃ εἰς τὴν Τουρκίαν ἡ Γερμανία. Ἐν ᾧ ἐξ ἄλλου, παρευρισκόμενος ἐν Κερκύρᾳ ὁ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει Γερμανὸς πρεσβευτής, ὁ πολὺς Βακεγχάϊμ, δὲν ἐδίστασε καὶ ὠμοτέραν νὰ δώσῃ ἀπάντησιν, εἰπὼν ὅτι ὁ σημερινὸς κανονισμὸς τοῦ ζητήματος τῶν νήσων δὲν θὰ ἐσήμαινεν, ἄλλως τε, καὶ τὸν ὁριστικὸν κανονισμὸν τῆς τύχης αὐτῶν. «Διότι εἶπεν, αἱ νῆσοι πρέπει νὰ ἀνήκουν εἰς ἐκεῖνον, εἰς ὃν θὰ ἀνήκῃ καὶ ἡ ἀπέναντι ἀκτὴ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας».

Δὲν γνωρίζω, ἂν ταῦτα λέγων ὁ Γερμανὸς πρεσβευτὴς εἶχεν ὑπ' ὄψει τὸν σημερινὸν κυρίαρχον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἢ ἄλλον τινὰ διὰ τὸ μέλλον. Πάντα ταῦτα ὅμως διαφωτίζουν ἡμᾶς ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ Ἑλλάς. Καὶ ἂν ἐπιμένω εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀφήγησιν τῶν γεγονότων τὰ ὁποῖα ἀναφέρω, πράττω τοῦτο διὰ νὰ δυνηθῇ ἡ Κοινὴ Γνώμη νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ δρόμου τὸν ὁποῖον ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ Ἑλλάς, διότι πρέπει νὰ φωτισθῇ περὶ τῆς πολιτικῆς καὶ τῶν διαθέσεων τῶν Δυνάμεων ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ τῆς θέσεως τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ Ἑλλὰς ἀπέναντι ἑκατέρου τῶν δύο συνασπισμῶν. Τὰ γεγονότα δὲ καθορίζουν τὴν θέσιν αὐτῆς.

Ἐπιζητῶν ὁ Γερμανισμὸς τὴν πραγματοποίησιν τῶν μεγάλων του βλέψεων οὐδέποτε ὑπελόγισε καὶ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ὡς παράγοντος μεθ' οὗ θὰ ἠδύνατο νὰ συμπράξῃ οὔτε καὶ ἠθέλησε νὰ στηριχθῇ ἐπ' αὐτῆς, οὔτε καὶ εὗρε κοινότητα συμφερόντων. Τὸ φῶς δὲ τὸ ὁποῖον ὁδηγεῖ τὰ Κράτη εἰς τὴν ἐξωτερικήν των πολιτικὴν δὲν ἐκρήγνυται αἰφνιδίως, ἀλλ' εἶνε ἀποτέλεσμα μακρᾶς ἐργασίας, τὴν ὁποίαν διενεργεῖ ἡ ὑπάρχουσα καὶ καλλιεργουμένη μεταξὺ αὐτῶν κοινότης συμφερόντων. Ἡ ταὐτότης δὲ τῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξε πάντοτε συνηνωμένη μετὰ τῶν συμφερόντων τῶν Προστατίδων αὐτῆς Δυνάμεων, ἐνῷ αἱ ῥοπαὶ τῆς Γερμανικῆς πολιτικῆς ἐξεδηλώθησαν πάντοτε ὑπὲρ ἄλλων Κρατῶν ἐν τῇ Βαλκανικῇ. Δὲν ἔχομεν δικαίωμα διὰ τοῦτο νὰ κα-

τηγορήσωμεν τὴν Γερμανικὴν πολιτικήν, διότι καὶ αὐτὴ τὰ ἰδικά της συμφέροντα ὑπολογίζει καὶ ἐπ' αὐτῶν στηρίζεται. Ὁ κύκλος δὲ τῶν Γερμανικῶν βλέψεων καὶ συμφερόντων συνήντα πάντοτε τὴν Ἑλλάδα ὡς ἐχθράν, καὶ τοῦτο εἶνε ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν διὰ νὰ προασπίσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ ἰδικά μας Ἐθνικὰ συμφέροντα. Δικαίωμα μόνον ἔχομεν νὰ ἐπικρίνωμεν τὴν πολιτικὴν αὐτὴν ὅταν ἐν τῇ δράσει της ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ χριστιανισμοῦ, τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Δυστυχῶς δὲ ὑπῆρξαν καὶ τοιαῦται ἐκδηλώσεις ἐκ μέρους Γερμανῶν. Αὐτὸς ὁ Ἀρχηγὸς τῆς ἐν Τουρκίᾳ Γερμανικῆς Ἀποστολῆς—ὁ Λίμαν φὸν Σάνδερς—περιοδεύων ἀνὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ ἀντιλαμβανόμενος τὴν εὐρωστίαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου δὲν ἐδίστασε νὰ εἴπῃ πρὸς τὰς Τουρκικὰς Ἀρχάς, ἐνώπιον καὶ Ἕλληνος Ἐπισκόπου ἀκόμη διὰ τοὺς Ἕλληνας: «**Αὐτοὺς ἐδῶ τὶ τοὺς φυλᾶτε!**» Βλέπων δὲ ὁ αὐτὸς Γερμανὸς τοὺς Ἑλληνικοὺς ναοὺς μὲ τὰ κωδωνοστάσια καὶ τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα εἶπε δεικνύων αὐτὰ πρὸς τὰς Τουρκικὰς Ἀρχάς: «**Ἐν ὅσῳ ἀφίνετε αὐτὰ ἐδῶ, σεῖς θὰ εἶσθε οἱ εἵλωτες τῶν Ἑλλήνων!» Εἶνε ἐπισήμως βεβαιωμένα τὰ πράγματα αὐτά.**

Ἐνῷ δὲ τοιαύτας ἔχομεν ἐνδείξεις τῶν Γερμανικῶν διαθέσεων διὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἐξ ἄλλου οὔτε ὁ Γερμανικὸς Τύπος οὔτε οἱ Γερμανοὶ συγγραφεῖς ἐδίστασαν νὰ διακηρύξουν ὅτι τὸ Βαλκανικὸν ζήτημα δὲν ἐλύθη διὰ τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, μορφὴν μόνον ἤλλαξε, θὰ λυθῇ δὲ μετὰ νέους ἀγῶνας καθ' οὓς ἡ Βουλγαρία θὰ ἔχῃ σύμμαχον τὴν Τουρκίαν. Καὶ δὲν ἐξεφράζοντο τοιαῦται ἰδέαι ἀνευθύνως μόνον ἐν Γερμανίᾳ. Αὐτὸς ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Γερμανὸς πρεσβευτὴς εἶχεν εἴπῃ εἰς ξένους διπλωμάτας ὅτι «***ἡ συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου δέον νὰ ἀναθεωρηθῇ ὡς ἄδικος, διότι τὴν ἐπέβαλεν ἡ ἀπληστία τῶν συμμάχων Βαλκανικῶν Κρατῶν εἰς βάρος τῆς Βουλγαρίας***».

Τοιαῦται ἦσαν αἱ ἐκ τῶν πραγμάτων συνθῆκαι, ὑπὸ τὰς ὁποίας εὗρε τὴν Ἑλλάδα ἀπέναντι τῶν δύο συμμαχικῶν συνδυασμῶν τῶν Δυνάμεων ὁ Εὐρωπαϊκὸς πόλεμος. Εἴδατε ποῖαι ἦσαν αἱ ἐκ τῶν πραγμάτων βεβαιούμεναι διαθέσεις καὶ ἐνέργειαι τῶν Δυνάμεων τῆς Συνεννοήσεως εἰς τὸ ζήτημα τῶν νήσων καὶ εἰς τὸ

ζήτημα το Μακεδονικὸν καὶ ποῖαι αἱ διαθέσεις τοῦ Αὔστρο-Γερμανικοῦ συνδέσμου.

***

Αὗται εἶναι αἱ μεγάλαι ἱστορικαὶ ἀλήθειαι τοῦ ζητήματός μας, τὸ ὁποῖον εἶνε ζήτημα ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ποία δύναμις πλέον θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ μεγάλα σφάλματα; Τὸ ἀπέραντον Νεκροταφεῖον τοῦ Μικρασιατικοῦ καὶ Θρᾳκικοῦ Ἑλληνισμοῦ μᾶς προκαλεῖ θλιβερὰς σκέψεις καὶ μᾶς ἀπελπίζει διὰ τὸ μέλλον τῆς φυλῆς μας. Καὶ ὅμως, τὰς ἑσπερινὰς ὥρας, ὅταν κουρασμένοι ἐπιστρέφωμεν ἀπὸ τὴν ἐργασίαν καὶ ἀντικρύζωμεν τὰ κόκκινα βουνὰ τῆς Ἀνατολῆς, φλογισμένα ἀπὸ τὸ ἡλιοβασίλεμα, ὁ νοῦς μας φέρεται πρὸς τὰ ἐκεῖ, σκιρτᾷ ἡ καρδία μας, ἡ ἐλπὶς τῆς ἐπανόδου μᾶς πλημμυρίζει δάκρυα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ σιγοτραγουδοῦμεν:

Πάλε μὲ χρόνους μὲ καιροὺς
πάλε δικά μας θἄνε...

Μιτυλήνη 1916.